อนุสรณ์

ในการฌาปนกิจศพ
คุณแม่ฮ่ม ไซ้ไววิทย์

ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี
วันพุธที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๑

อนุสรณ์
ในการฌาปนกิจศพ
คุณแม่ฮ่ม ไซ้ไววิทย์

ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี
วันพุธที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๑

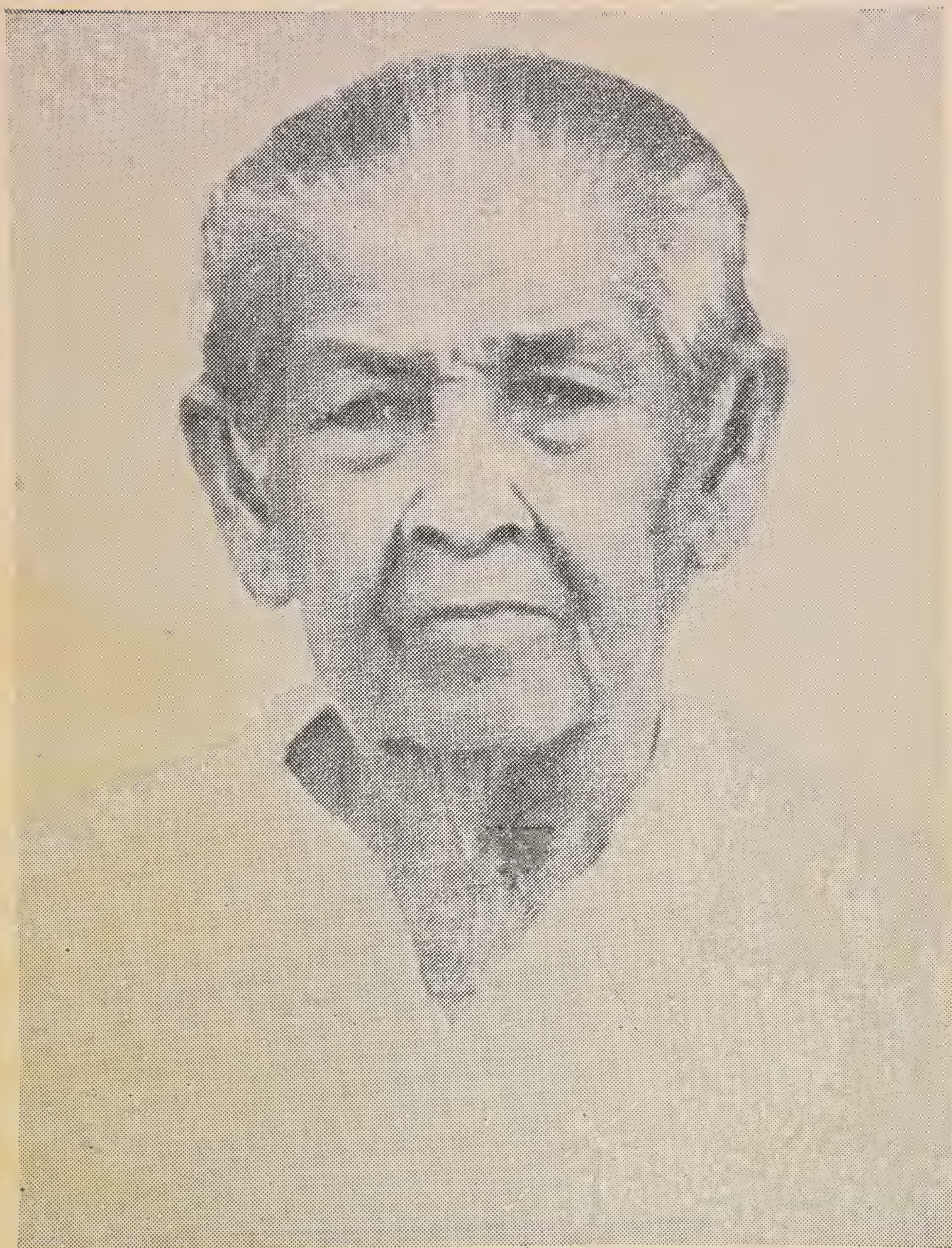
อนุโมทนา

คุณเชิด ใช้ไววิทย์ ได้มาปรารภว่าในงานฌาปนกิจศพ **คุณแม่ชม ใช้ไววิทย์** ผู้เป็นมารดา อยากจะพิมพ์หนังสือในชุด "กฎแห่งกรรม" บางเรื่องเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้อนุญาติให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์

คุณเชิด ใช้ไววิทย์ กับข้าพเจ้าเมื่อก่อนสงครามได้มีความรักใคร่นับถือกันมาก่อน ได้พบปะกันเสมอตามสโมสร แต่ภายหลังสงความโลกครั้งที่ ๒ เราไม่ค่อยได้มีโอกาสพบและสนทนากันเหมือนเมื่อครั้งก่อน เพราะข้าพเจ้าห่างสังคมเนื่องจากภารกิจ และเมื่อ คุณเชิดฯ ได้รับแจกหนังสือจากงานต่างๆ ก็เกิดสนใจ จึงได้ติดตามผู้เขียนจนพบข้าพเจ้า ขอบคุณที่คุณเชิด ใช้ไววิทย์ ได้สนใจในหนังสือชุดนี้ และให้เกียรติอันสูงเพื่อจะพิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ คุณแม่ชม ใช้ไววิทย์ เพื่อให้แพร่ออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น

หากหนังสือในชุดนี้เกิดประโยชน์ในทางที่ดีแก่ท่านผู้อ่านแล้ว ข้าพเจ้าขอให้ความดีทั้งหมดเป็นบุญกุศลจงดลบรรดาลให้วิญญาณของ **คุณแม่ชม ใช้ไววิทย์** จงไปสู่สุขคติในสัม-ปลายภพตามความปรารถนาของท่านเจ้าภาพทุกประการเทอญ.

ท. เลียงพิบูลย์

คุณแม่ชม ใช้ไววิทย์

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๑๙

มรณะ พ.ศ. ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

คุณโยมชม ใช้ไววิทย์ ผู้วายชนม์

ข้าพเจ้าพระวิสุทธินายก วัดปรินายก ได้คุ้นเคยกับคุณโยมชม มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๗ คุณโยมชมเคยไปพักผ่อนหย่อนใจ หาความสงบใจ เดือนละหลายๆ วันที่หอธรรมกรรมฐานที่คณะอุบาสิกาอยู่ ข้าพเจ้าเคยไปคุยกับอุบาสิกาเยื้อน จันทร์สุข พี่สาวของ คุณเปรื่อง แสงเถกิง ซึ่งเบ็นหลานคุณโยมชม อุบาสิกาเยื้อนได้แนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จัก ว่าคุณโยมชมนี้เบ็นอาว์ดิฉัน ข้าพเจ้าก็คุ้นเคยมาตั้งแต่บัดนั้น มาคราวหนึ่งไปคุย ข้าพเจ้าจึงได้ถามว่าคุณโยมอายุเท่าใด เกิดบีอะไร ก็ได้ความว่า เกิดบีเดียวกับโยมผู้หญิงข้าพเจ้า และบอกว่า พ่อเชิดลูกชายฉันเกิดบีขาล คุณเชิดก็บีเดียวกับข้าพเจ้า ได้ความเพียงเท่านี้ ตั้งแต่นั้นมาข้าพเจ้าก็เคารพนับถือคุณโยมชมเหมือนมารดา โดยฐานเบ็นสหชาติกับโยมผู้หญิง ถือเบ็นนิมิตอันดีเฉพาะส่วนตัว ต่อมาหอธรรมกรรมฐานได้ถูกย้ายไปอยู่ที่บัจจุบันนี้ โดยคุณเปรื่อง แสงเถกิง ได้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสต้องการที่สร้างสำนักวิบัสสนากรรมฐาน สำหรับพระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกา เข้าประพฤติปฏิบัติวิบัสสนา

กรรมฐาน อันเป็นศาสนกิจ คุณโยมชมก็ยังไปพักผ่อนหย่อนใจที่หอธรรมกรรมฐานตามเคย ทุกๆ เดือนๆ ละหลายๆ วัน แกเคยพูดว่า มาอยู่วัดรู้สึกสบายใจดี ถ้ามีบุตรหรือหลานมารับจึงกลับบ้าน ข้าพเจ้ารู้ว่าคุณโยมชมมาที่ไรจะต้องไปคุยด้วย...เวลาไปหามีถุงกระดาษใส่ผลไม้ไปให้รับประทานทุกครั้ง (จนบางคนล้อข้าพเจ้าว่าให้แต่โยมชม) เพราะที่กุฏิมีผู้นำมาถวายเสมอไม่ค่อยขาด โดยความเคารพนับถือ ไปคุยบางคราวคุณโยมชมก็แหย่ข้าพเจ้าเข้าว่า ฉันแก่แล้ว ถ้าฉันตายเจ้าคุณ ๆ ช่วยเผาให้ด้วย ข้าพเจ้าก็ล้อแกว่า คุณโยม คนที่ตายเพราะอยากตายจึงได้ตาย หมั่นหายใจไว้เสมอไม่ตาย แกก็หัวเราะ ข้าพเจ้าก็พูดว่าไม่เป็นไรคุณโยม เมื่อเราตายคนเป็นเขาก็ช่วยกันจัดการนำไปเผาฝังเอง เขาคงไม่ทิ้งไว้ให้เหม็นเน่าเขา เมื่อเขาไม่นำไปเผาฝังก็แล้วแต่เขา คุณโยมชมแกไม่ใช่คนช่างพูด แต่ชอบพูดอะไรชอบพูดตรงๆ

แต่เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๑๐ ข้าพเจ้าได้ทราบจากอุบาสิกาที่หอกรรมฐาน นำเอาอาหารไปถวายที่กุฏิ แล้วบอกว่า คุณย่าชมไม่สบายมาก ข้าพเจ้าจึงถามว่าเป็นอะไรไป เขาตอบว่ายังไม่ทราบ พวกบ้านคุณย่าชมมาบอก เขาเอาตัวแกไปรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ พญาไท เมื่อทราบเช่นนั้น

ตอนบ่ายข้าพเจ้าจึงได้จัดแจงไปเยี่ยม มีพระครูนายกจริยาวัตร และอุบาสิกาอีก ๒—๓ คน มี ด.ช. นิพนธ์ อินทรวิเชียร ไปด้วยอายุ ๔ ขวบ ครั้นไปถึงโรงพยาบาลพบห้องแล้วจะเข้าไปเยี่ยม นางพยาบาลบอกว่า เข้าเยี่ยมไม่ได้หมอห้าม ทำอย่างไรจึงจะเห็นหน้าเห็นตัวได้ จึงพากันไปดูตามที่นางพยาบาลบอกไปก็ดูไม่เห็นเพราะคนป่วยอยู่ไกล เห็นแต่นางพยาบาลมีอยู่ ๒ คน กำลังให้น้ำเกลือแก่คนป่วย เอาผ้าพลาสติกทำเป็นกระโจมคลุมคนป่วย เพื่อป้องกันอะไรไม่ทราบ เมื่อเข้าเยี่ยมไม่ได้จึงพากันกลับวัด เมื่อเดินมาระหว่างทางข้าพเจ้าก็รำพึงในใจตนเอง ไม่ได้บอกให้ใครรู้เรื่องว่ามาเยี่ยมคุณโยมก็เข้าเยี่ยมไม่ได้ หากว่าเข้าเยี่ยมได้ก็จะทำให้คุณโยมมีกำลังใจดี หรือชื่นใจที่พระลูกชายมาเยี่ยม เพราะคุณโยมชมแกก็รักข้าพเจ้าดุจลูก คือบี่เดียวกับลูกชายของแก คุณโยมช่างมีกรรมเสียจริง ๆ

มาเมื่อวันที่ ๑๕ เดือนเดียวกัน วันที่คุณโยมจะถึงแก่กรรมวันนั้น ตอนบ่ายข้าพเจ้ากำลังเหลาหวายจะทำปลอกไม้กวาดอยู่หน้ากุฏิ มีอุบาสิกาเย็น ที่หอธรรมกรรมฐาน เวลาประมาณสัก ๑๕.๐๐ น. เศษ ๆ ไปกระหืดกระหอบไปบอกว่าท่านคุณย่าชมเวลานี้กำลังกระสับกระส่ายมาก นิมนต์ท่านรีบไปเยี่ยม พอบอกให้รู้เรื่องแล้วแกก็รีบกลับ ข้าพเจ้าจึงรีบจัด

แจงห่มผ้าชวนพระครูจริยาวัตรและอุบาสิกาอีก ๒ คน มี ด.ช. นิพนธ์ อินทรวิเชียร ไปด้วย ไม่ทราบว่าไปอยู่ตึกไหนไปถามเจ้าหน้าที่บัญชี เขาบอกว่าไปอยู่ตึกใหม่ เมื่อเดินไปถึงตึก ก็รู้ว่าอยู่ตึกรุจิรวงศ์ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๖ ถึงห้องเห็นประตูปิด จึงได้ถามห้อง ๒๐๗ พบนางพยาบาลอยู่ห้องนั้น เขาบอกว่าเชิญเปิดเข้าไปได้ ครั้นเปิดเข้าไปไม่มีคนอยู่พยาบาล รู้สึกใจหายเดินไปถึงเตียงที่คุณโยม เห็นแต่คุณโยมนอนอยู่คนเดียว มีผ้าห่มคลุมตัวไว้ไม่ได้ปิดหน้า เห็นทีแรกเข้าใจว่าคุณโยมนอนหลับ เมื่อเพ่งดูหนักเข้าไม่หายใจ จึงได้รู้ว่าคุณโยมได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว โอ้ สังขารไม่เที่ยงหนอ เกิด แก่ เจ็บ ตายหนีไม่พ้น สังขารอันปัจจัยปรุงแต่งเป็นรูปเป็นนาม มีเกิดในเบื้องต้นมีแปรปรวนในท่ามกลาง มีแตกสลายในที่สุด ทั่วสรรพสัตว์จะติดตัวไปได้ก็แต่บุญและบาป เมื่อละโลกนี้ไป สิ่งของนอกนั้นนำไปด้วยไม่ได้ มีอุบาสิกาที่ไปด้วย แกเลิกผ้าที่คลุมตัวพอควร แล้วเอามือจับแแขนและตัวดู บอกว่าตัวยังอุ่นๆ อยู่ไม่แข็ง บอกว่าคงเสียเมื่อประมาณครึ่งชั่วโมงเศษ ๆ นี้เอง

เมื่อปรากฏแน่ว่า คุณโยมได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดใจอย่างยิ่ง เมื่อกำลังป่วยไปเยี่ยมก็เข้าเยี่ยมไม่ได้ อุบาสิกาที่วัดไปเยี่ยมแล้ว กลับไปบอกข้าพเจ้าว่า คุณย่าชมบ่นถึงท่าน คืออยากจะเห็นหน้าพระบั้นสุดท้ายแห่งชีวิต เป็นกรรม

ของข้าพเจ้าไม่ได้เห็นใจโยม และโยมก็ไม่ได้เห็นใจข้าพเจ้า รวมความว่า แม่ไม่ได้เห็นหน้าลูก ลูกไม่ได้เห็นหน้าแม่

คุณโยมชมเมื่อยังมีชีวิตอยู่นั้นเป็นคนมีจิตใจศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ถ้ามีใครบอกบุญเรื่องก่อสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ อยู่ใกล้หรือไกลก็แล้วแต่จะต้องมีการร่วมบุญกุศลอันนั้นด้วยทุกคราว มากหรือน้อยตามกำลังใจและศรัทธา ไม่ยอมให้บุญอันนั้นผ่านไป ได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาทต่อบุญ และเมื่อถึงหน้าทุเรียนเคยทำบุญสลากภัตต์ทุเรียนทุกปี จะมีพระเณรสักกี่รูปก็แล้วแต่ ถวายหมดทั้งวัด ไม่ให้ขาดปีได้ น่าเลื่อมใสมาก เวลาสลากภัตต์ก็ได้ชักชวนใครต่อใครมาร่วมการกุศลด้วย ตามกำลังศรัทธา

มาบัดนี้ คุณโยมชมก็ได้ละโลกจากข้าพเจ้า และ บุตรหลาน เหลน ตลอดท่านที่เคารพนับถือ ไปสู่ปรโลก ทิ้งความวิปโยคให้พวกเราไว้ ข้าพเจ้าขอตั้งกัลยาณจิตต์ส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญมาอุทิศให้คุณโยมชมด้วย และบุญกุศลผลศีลผลทานการบริจาคของคุณโยมชม ที่ได้สร้างสมไว้เมื่อมีชีวิตอยู่ ขอจงเป็นผลวปัจจัยนำดวงวิญญาณของคุณโยมชม ไปสู่สุคติโลกสวรรค์สำเร็จสมมะโนรถความปรารถนาทุกประการเทอญ.

พระวิสุทธินายก

วัดปรินายก

๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๐

รำลึกถึงคุณโยมทั้งสอง

แม้จะเป็นที่รู้ ๆ กันอยู่ว่า ความตายเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งคนทุกคนจะต้องประสบครั้งหนึ่งในชีวิต แต่ถึงกระนั้นก็ยัง อดเสียดายไม่ได้ ในเมื่อคนที่รู้จักคุ้นเคยกัน มาตายจากไป ถ้ายิ่งผู้นั้นมีคุณงามความดีเป็นพิเศษด้วยแล้ว ก็ยิ่งเพิ่มความเสียดายขึ้นไปอีก นี่ก็เป็นเรื่องธรรมดาอีกเหมือนกัน

ฉะนั้น ในเมื่อคุณโยมชม ใช้ไววิทย์ และ คุณโยมน้อย ภิรมย์สม มาตายจากไปเสียเช่นนี้ ผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับท่าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่เคยได้รับอุปถัมภ์จากท่าน ก็ย่อมมีความเสียดายและเสียใจ เป็นพิเศษ เช่นเดียวกัน

ขออำนาจแห่งกุศลผลบุญทั้งปวง จงบันดาลให้คุณโยมทั้งสอง เสวยสวรรค์ สมกับความดีที่ได้ทำไว้นั้น เทอญ.

พระราชปัญญาสุธี

วัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

ระลึกถึง

เกิดและดับเป็นของคู่กันก็จริง แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่วายเป็นเหตุให้คิดถึงซึ่งกันและกัน เพราะเมื่อดำรงค์ชีวิตอยู่ ได้มีกิจสัมพันธ์เนื่องถึงกัน คุณโยมชม ใช้ไววิทย์ และ คุณโยมน้อย ภิรมย์สม ท่านทั้งสองนี้ได้เป็นผู้อุปการคุณกับอาตมาเป็นอย่างมาก เมื่อท่านมาจากไปเสียจากโลกนี้ ย่อมเป็นเหตุให้ระลึกอยู่ไม่มีวันลืม ด้วยท่านทั้งสองที่กล่าวนามมานี้ เป็นผู้เปี่ยมไปด้วยศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา ตั้งมั่นอยู่ในทานศีลภาวนาเป็นอย่างดีเสมอมาจนสิ้นชีวิต เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่อาตมาจะไปบำเพ็ญกุศลก่อสร้างถาวรวัตถุ ณ วัดใดๆ เมื่อท่านทราบจะต้องเข้าร่วมบำเพ็ญกุศลด้วยเสมอไป ดังตัวอย่างที่อาตมาได้ไปก่อสร้างพระอุโบสถวัดโพธาราม อำเภออู่ทองจังหวัดสุพรรบุรี คุณโยมทั้งสองนี้ท่านก็ได้เข้าร่วมบริจาคสร้างพระอุโบสถด้วย ดังมีนามปรากฏอยู่ที่แผ่นหินจารึกนามผู้บริจาคติดอยู่ที่พระอุโบสถ วัดโพธาราม แม้ที่วัดอื่น ๆ ที่อาตมาไปบำเพ็ญกุศลเป็นต้นว่าทอดกฐินที่วัดกระโดงทอง อำเภอเสนาจังหวัดอยุธยา เพื่อรวบรวมปัจจัยสร้างหอสวดมนต์ที่วัดนั้นท่านก็บริจาคทรัพย์สร้างด้วย และที่วัดนี้ คุณโยมชม ใช้ไววิทย์

ท่านได้ถวายเรือจ้างไว้ ๑ ลำแด่พระสงฆ์ที่วัดนั้น เพื่อสะดวกแก่พระสงฆ์จะไปไหนมาไหนได้สะดวก และได้สร้างธรรมาศน์แสดงธรรมไว้ที่วัดพิชัยญาติการามอีก ๑ ธรรมาศน์ และท่านได้กระทำสังฆทานถวายแด่พระภิกษุสามเณรแห่งวัดพิชัยญาติเป็นลำดับมาจนสิ้นอายุ นับว่าท่านทั้งสองเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ได้มีศรัทธาในทางพุทธศาสนา รักษาศีล บำเพ็ญกุศลทานบริจาคเป็นลำดับมาจนสิ้นอายุ ชื่อว่าได้ทำประโยชน์ให้แก่ตนและบุคคลอื่น เป็นอย่างดีเสมอมา อันคนเราเมื่อเกิดมาแล้วความตายย่อมติดตามมาเป็นธรรมดา ไม่มีผู้ใดที่จะหนีพ้นไปได้ โดยเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ทรงแสดงว่า ทหรา จ มหนฺตา จ เย พาลา เย จ ปณฺฑิตา จ อฑฺฒา เจว ทลิทฺทา จ สพฺเพ มจฺจุปรายนา คนทั้งหลาย ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนเขลา ทั้งคนฉลาด ทั้งคนมั่งคั่ง ทั้งคนขัดสน ล้วนมีความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้า น สนฺติ ปุตฺตา ตานาย น ปิตา น ปิพนฺธวา อนฺตเกนาธิปนฺนสฺส นตฺถิ ญาตีสุตานตา เมื่อคนอันความตายครอบงำแล้ว ไม่มีบุตรธิดาเผ่าพันธุ์จะต่อต้านได้ ความต่อต้านไม่มีในญาติทั้งหลาย ดังนี้ เมื่อบุคคลเราหลีกเลี่ยงความตายไปไม่ได้แล้ว พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงพระกรุณาแก่หมู่สัตว์ ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ประกอบแต่คุณงาม

ความดี ประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ดังนี้เป็นต้น

อนึ่งคุณโยมชม ใช้ไววิทย์ และ คุณโยมน้อย ภิรมย์สม เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ประกอบแต่คุณงามความดี มีรักษาศีล ให้ทานเป็นต้น จนสิ้นอายุนี้ ขออานิสงส์ผลบุญที่คุณโยมทั้งสองได้บำเพ็ญไว้ จงดลบันดาลให้คุณโยมทั้งสองไปสู่สุคติภพโลกสวรรค์ เสวยแต่ความสุขสำราญในสัมปรายภพด้วย เทอญ.

พระครูสุตธนวัฒน์

วัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี.

แม่ของลูก

แม่มีอายุยืนนานถึง ๙๑ ปีแล้ว แต่แม่ยังไม่หลงไม่ลืม และไม่มีโรคภัยเบียดเบียนมากมายอะไรนัก แม่ยังแข็งแรงดีอยู่ แม่เผอิญป่วยเจ็บลงอย่างกระทันหัน หมดโอกาสที่จะให้ลูกขวนขวายรักษาพยาบาล แม่ของลูกก็จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ลูกรู้สึกเศร้าเสียดายและสลดใจอย่างสุดซึ้ง เพราะแม่เป็นสุดที่เคารพรักบูชาของลูก หลาน เหลน และทุก ๆ คนในครอบครัว ควรจะอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรต่อไปอีกหลายปี แต่ความตายย่อมไม่กรุณาใครและไม่มีใครหลีกพ้นได้

เมื่อยังมีชีวิตอยู่ แม่เป็นผู้มีจิตใจเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยรักษาศีลบำเพ็ญกุศลทานเป็นประจำ ทุกวันพระแม่จะต้องพยายามไปวัดเพื่อฟังพระธรรมเทศนาและเมื่อแม่ทราบหรือได้รับใบฎีกาเกี่ยวกับการทำบุญสุนทาน ณ วัดใด เช่น ทอดกฐิน, สร้างพระ, สร้างวัตถุถาวร, ฝังลูกนิมิตร, ทำบุญสลากภัต ฯลฯ แม่จะต้องเข้าร่วมด้วยความปิติยินดีเต็มใจ ศรัทธาตามกำลังกายกำลังทรัพย์ของแม่เสมอมา

ขอกุศลกรรมที่แม่ได้สร้างสมไว้ จงเป็นอานิสงส์ให้ดวงวิญญาณของแม่ซึ่งเป็นที่เคารพรัก จงประสบแต่ความสุขสันติในสัมปรายภพ เทอญ.

เชิด ใช้ไววิทย์

ลูกของแม่

คำไว้อาลัย

พี่เชิดผู้เป็นบุตรของคุณลุง (พี่ชายของคุณแม่ของข้าพเจ้า) ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยถึงคุณป้าชม ใช้ไววิทย์ เพื่อนำไปลงในหนังสือซึ่งจะพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพคุณป้าชม ข้าพเจ้ายินดีที่จะเขียนให้ตามความประสงค์ เพราะคุณป้าชมเป็นผู้ที่ข้าพเจ้ารัก เคารพและนับถือ ตลอดมาตั้งแต่จำความได้

คุณป้าเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมของพระพุทธ-ศาสนา มีความศรัทธาเลื่อมใสที่จะบำเพ็ญกุศลในพระบวรพุทธ-ศาสนาอยู่เนืองนิจ เป็นแม่ที่รักลูกเหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น และเมตตาต่อหลาน ๆ ด้วยความรักและเอ็นดูอย่างดียิ่ง ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นคุณป้าชมโกรธฉุนเฉียวและกล่าวคำที่ไม่สุภาพเลย นับว่าคุณป้าชมได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือดับกิเลส โลภ โกรธ หลง ทำความดีและรักษาจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง

คุณป้าชมคงมีจิตใจสบาย เนื่องด้วยได้ทำแต่ความดีเสมอ บุญจึงดลบันดาลให้คุณป้าปราศจากโรคภัยไข้เจ็บที่ร้ายแรง มีอายุยาวถึง ๙๑ ปี อยู่กับลูกหลานมาด้วยความสุข

ด้วยกุศลผลบุญที่คุณป้าชมได้บำเพ็ญไว้ พร้อมทั้งคุณงามความดี การเสียสละ เพื่อให้ลูกหลานมีความสุขและความเจริญ ข้าพเจ้าเชื่อว่าคุณป้าชมคงประสพความสงบและสันติสุขในสัมปรายภพด้วยดีทุกประการ

คุณหญิงสุริน ฮุนตระกูล

๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๐

ดงบาป

วันหนึ่งในเดือนกันยายน อากาศเยือกเย็นท้องฟ้าฉ่ำฝนเมฆลอยลงต่ำ ตั้งแต่เช้าจนเที่ยงยังมองไม่เห็นแสงตะวัน ฝนก็ลงเม็ดหยุด ๆ หาย ๆ เป็นพัก ๆ โชคดีที่วันนั้นเป็นวันหยุดไม่ต้องไปทำงาน หลังอาหารเที่ยงแล้ว ข้าพเจ้าจึงมีเวลาเข้าห้องเขียนหนังสือ เขียนต่อจากที่เขียนค้างไว้ตอนเช้า มิได้วิตกกังวลสนใจต่อดินฟ้าอากาศที่ปรวนแปร เพราะไม่มีธุระออกจากบ้านไปไหน

เมื่อเขียนหนังสือได้สักครู่ใหญ่ เด็กก็ขึ้นมาบอกว่ามีคนมาหา กำลังนั่งรออยู่ที่ห้องรับแขก นึกในใจว่าใครหนอ ดินฟ้าวิปริตเช่นนี้ยังอุตส่าห์มาคงมีธุระจำเป็น จึงรีบจัดแจงรวบรวมงานหนังสือเก็บไว้เป็นที่ แล้วรีบลงมาพบกับผู้ที่กำลังนั่งคอยก็ได้พบกับท่านผู้สูงอายุผู้หนึ่งซึ่งยังไม่เคยพบเห็นรู้จักมาก่อนจึงรีบทำความเคารพท่านก่อนเพราะข้าพเจ้ามีอายุน้อยกว่า ท่านได้กรุณาแนะนำตนเองและแจ้งอายให้ทราบว่าเลย ๖ รอบไปนานแล้ว เมื่อได้พิจารณาดูทาทางรางกายของท่านยังสมบูรณ์แข็งแรง ท่านบอกว่าเที่ยวเดินหาบ้านแต่เช้าแล้ว แต่หาไม่พบเพราะเลขบ้านเดิมตามดูแล้วก็ขาดหายไปไม่เรียงกัน เดินไปมา

หลายเที่ยวเกือบจะหมดความพยายาม แต่เมื่อตั้งใจว่าจะต้องหาให้พบจึงอดทน หลังเที่ยงจึงกลับย้อนมาหาใหม่ เข้าตรอกเข้าซอยไม่ให้เลขบ้านพ้นสายตาไปได้ คิดว่าหนีความพยายามไปไม่พ้น ในที่สุดก็พบจนได้จึงมีความยินดีมาก

ข้าพเจ้าเห็นใจที่ต้องทำให้ท่านผู้สูงอายุแล้ว ต้องเที่ยวหาบ้านด้วยความลำบากที่ได้อุตส่าห์มาหา เสียเวลาหลายชั่วโมงในยามฝนตกและอากาศชื้นแฉะเช่นนี้ ท่านได้ตอบว่า ท่านต้องการมาในวันหยุดเวลาอากาศเช่นนี้ คิดว่าคงจะพบง่าย คงจะไม่ออกจากบ้านไปไหน ข้าพเจ้าก็อดที่จะขอบคุณในความศรัทธาของท่านมิได้ จึงเรียนท่านว่าข้าพเจ้ามีความเสียใจและกราบขออภัยที่ทำให้ท่านลำบาก ท่านหัวเราะอย่างอารมณ์ดีพลางบอกว่า ท่านต่างหากที่ควรจะต้องเป็นผู้ขออภัยต่อข้าพเจ้าที่มารบกวนให้ข้าพเจ้าเสียเวลา ฟังแล้วก็ชื่นใจอดคิดไม่ได้ว่าท่านผู้สูงอายุผู้นี้มีคุณธรรมสูงเป็นผู้ดีเก่า ย่อมจะใช้คำที่ทำให้ผู้ฟังแล้วหวานจับใจไม่รู้หาย อดนึกถึงผู้ดีเก่า ๆ หรือเจ้านายสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเคยพบเห็นส่วนมากมีผู้รับใช้ที่ซื่อสัตย์สุจริตอยู่พึ่งบุญด้วยความพอใจตลอดกาลจนแก่เฒ่า เมื่อนึกถึงแล้วก็ตื้นตันใจ และข้าพเจ้ารับปากกับท่านว่า ต่อไปจะแจ้งตำบลบ้านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะมีหลายท่านที่ต้องเสียเวลาในการหาข้าพเจ้าด้วยความลำบาก

เมื่อเราสนทนากันจึงได้ทราบว่า ท่านอุตส่าห์มาให้กำลังใจส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือชุด "**กฎแห่งกรรม**" ต่อไป เพราะตัวอย่างความดีความชั่วในยุคปัจจุบันนี้มีอีกมาก ส่วนท่านเองเมื่อได้อ่านเรื่อง "**กีฬาที่ผิดศีล**" แล้วรู้สึกมีความพอใจมาก และท่านก็มีเรื่องครั้งเมื่อท่านรับราชการเป็นนายทหารอยู่ พอที่จะนำมาเป็นตัวอย่างได้ดี ซึ่งมีผู้รู้เห็นหลายท่านแต่ก็ไม่มีใครคุ้ยเขี่ยมาเขียน จนบัดนี้ท่านที่รู้เห็นได้ล้มหายตายจากไปเกือบจะหมดตัวแล้ว เห็นจะเป็นเพราะตัวท่านไม่ชอบฆ่าสัตว์อายุจึงยืน ฉะนั้นท่านจึงอยากจะมอบเรื่องนี้ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้เขียนขึ้น คงจะได้ประโยชน์ในคติธรรมไม่มากก็น้อย ดังเรื่องที่ท่านจะได้เล่าต่อไปนี้

เมื่อต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาปรเมนทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปกครองราชสมบัติ ในแผ่นดินประเทศสยาม ในเวลานั้นเป็นรัชกาลที่ ๖ ในพระบรมราชวงศ์จักรี

ในสมัยนั้นผมยังเป็นหนุ่ม มีเพื่อนที่รักใคร่สนิทสนมกันมากผู้หนึ่ง เราออกมารับราชการพร้อมกัน เป็นนายทหารรุ่นเดียวกัน เราต่างมียศเป็นร้อยเอก เพื่อนผมได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น **หลวงชาญชิงชัย** ส่วนผมได้รับพระราชทาน

บรรดาศักดิ์เป็น หลวงไวเชิงยุทธ เพื่อนของผมผู้นี้เกิดมาในตระกูลขุนนางเก่าแก่ ของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นตระกูลผู้ดีที่มั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติมากมาย เป็นมรดกตกทอดมาหลายชั่วคน ผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง ย่อมจะมีกุศลบารมีที่เคยสร้างสมไว้ในอดีตชาติเกิดมาเพรียบพร้อมด้วยชาติตระกูลมั่งคั่งในทรัพย์สินพร้อมทั้งยศบรรดาศักดิ์ มีความสุขอันมนุษย์ซึ่งยังอยู่ในกิเลศ ยังมัวเมาในรูป รส กลิ่น เสียง ซึ่งยังมีโลภรัก โกรธ หลง ยังพึงปรารถนาสุขทางโลก สุขเพราะมีสัมมาอาชีวะที่มีเกียรติ ผู้คนเคารพนับถือ สุขเพราะมีทรัพย์สินเงินทองจับจ่ายไม่รู้สิ้น สุขเพราะมีศรีภรรยาที่รักและถูกใจ ซึ่งเป็นสตรีที่เพรียบพร้อมลักษณะเบญจกัลยาณี เป็นแม่ศรีเรือนที่เชิดชูเกียรติของสามี สุขเพราะมีบุตรชายที่น่ารัก น่าเอ็นดูและเป็นทายาทต่อไป สุขเพราะมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติเพื่อกำจัดทุกข์ นี่เป็นความสุขที่คนไทยทุกคนมีความประสงค์และพยายามแสวงหา

มนุษย์เราแม้จะมีความสุขมากมายเพรียบพร้อมเพียงไรแต่ก็ยังไม่เพียงพอ ไม่มีขอบเขตของความต้องการ ความอิ่มความพอใจไม่สิ้นสุด หลวงชาญ ฯ ก็เป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดายังไม่บรรลุโสดา ย่อมจะหนีกฎธรรมชาติไม่พ้น แม้คนภายนอก

จะมองเห็นว่าหลวงชาญฯ เป็นผู้มีพร้อมทุกอย่างที่มนุษย์เรียกว่าความสุขอย่างน่าอิจฉา แต่หลวงชาญ ฯ มีความสุขจนเคยชินก็เป็นธรรมดาย่อมไม่รู้สึก เช่นคนไม่เคยทุกข์ย่อมไม่รู้คุณค่าของความสุข จึงมีอารมณ์ตามใจตัวเอง อยากแสวงหาความสุขที่ตื่นเต้นสนุกสนาน ตามความรู้สึกของชายหนุ่มผู้มีเงินทั้งหลายที่ไม่รู้จักความจนส่วนมากมีนิสัยเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง หลวงชาญ ฯ ชอบการไปเที่ยวออกป่าล่าสัตว์ ถือว่าเป็นกีฬาที่โปรดที่สุด ไม่เคยมีอะไรสนุกเท่า เคยชวนเพื่อนฝูงที่รักใคร่สนิทสนมพากันเข้าป่าล่าสัตว์เสมอ ผมเองก็เคยห้ามเพื่อนรักว่า การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเห็นเป็นของสนุกสนานเราไม่ควรจะทำ เพราะเราเป็นพุทธศาสนิกชน ไม่ควรจะไปเบียดเบียนชีวิตสัตว์ ให้นึกถึงบุญบาปให้มาก เพราะหลวงชาญฯก็ชอบทำบุญสร้างกุศล แต่ก็ชอบกีฬาฆ่าสัตว์ ฉะนั้นหลวงชาญฯจึงชอบทำทั้งบุญสร้างทั้งบาป แต่คำเตือนด้วยความหวังดีของผมก็ไม่สามารถที่จะยับยั้งการสร้างบาป ในการล่าสัตว์ของหลวงชาญฯได้ เพราะติดนิสัยชอบเสียแล้ว กลับชักชวนให้ผมติดตามเข้าป่าเข้าดงไปคอยดักยิงสัตว์ด้วยกัน อ้างถึงความสวยงามของป่าเขาความสนุกสนานตื่นเต้นเพลิดเพลิน พูดจาชักจูงใจผมให้เห็นดีเห็นชอบไปด้วยที่สุดผมก็เสียอ้อนวอนไม่ได้ตกลงใจจะไปด้วย แต่ผมจะไปชม

ป่าชมนกชมไม้ จะไม่ยอมร่วมสร้างบาปในการล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการเบียดเบียนเลือดเนื้อและชีวิต เพราะผมเห็นว่าสัตว์ป่าเหล่านั้นไม่เคยทำอะไรให้มนุษย์ได้รับความเจ็บช้ำน้ำใจเลย

ต่อมาถึงเดือนเมษายนพวกเราก็มีโอกาสหยุดพักผ่อน หลวงชาญ ฯ ก็นัดหมายพวกเพื่อนๆเข้าป่าล่าสัตว์ มีผมผู้จะติดตามไปเที่ยวด้วยคนหนึ่ง พวกเพื่อนต่างเตรียมการเข้าป่าเป็นการใหญ่ ครั้นถึงเวลานัดเราก็พากันเดินทางจากกรุงเทพ ฯ ขึ้นรถไฟที่บางกอกน้อย เวลานั้นไม่ได้สร้างสะพานพระราม ๖ เราเดินทางไปด้วยกันรวม ๖ คน มีทั้งข้าราชการพลเรือน ผู้พิพากษา นายแพทย์และเรานายทหาร รวมทั้งทหารรับใช้อีก ๒ คน พร้อมทั้งเสบียงอาหารกระป๋องเป็นจำนวนมาก และเครื่องใช้จำเป็นสำหรับเดินป่า ครั้งถึงสถานีบ้านโป่ง ก็มีพวกลูกหาบหาไว้ล่วงหน้าและพรานผู้ชำนาญทางป่า ได้มารอรับช่วยขนของแบกหามอยู่หลายคน ซึ่งหลวงชาญ ฯ ได้จดหมายบอกข่าวล่วงหน้ามาก่อน เพื่อให้เพื่อนที่รับราชการอยู่เมืองกาญจนบุรี ช่วยจัดการหาให้ บัญชีรายการของใช้มากมายที่จะต้องนำไปใช้ในป่า ก็ถูกขนลงจากรถไฟนำไปขึ้นรถฟอร์ดเกียร์เท้า ที่จะนำหมู่คณะล่าสัตว์สมัครเล่นเข้าดงพงไพร ส่วนมากพวกเราก็ทักทายปราศรัยผู้มารับและถามพวกพรานว่า หมู่นี้มีพวกสัตว์

อะไรบ้างพอจะหาได้ เช่น กระทิง วัวแดง กวาง เก้ง เสือ หมูป่า ที่ลงมากินดินโป่ง เวลานั้นผมเองก็ไม่ค่อยรู้เรื่องหรือเอาใจใส่ในพวกสัตว์ป่าเหล่านี้มากนัก เพราะตัวเองก็ไม่ได้ตั้งใจจะมาทำบาป ฟังเขาสนทนากันก็ไม่อยากจะศึกษา ใจนึกภาวนาว่ามาคราวนี้ขออย่าได้พบสัตว์เลย ขอให้เพียงแต่มาเที่ยวป่าชมนกชมไม้เท่านั้นก็พอใจ มีเพื่อนหลายคนสพายปืนยาวชนิดล่าสัตว์ทั้งลูกโดดและลูกปลาย ส่วนผมเวลานั้นก็มีแต่ปืนพกกระบอกเดียว เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น

เมื่อขนของขึ้นรถดูเป็นที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว พวกเราก็พากันขึ้นบนรถยนต์ มุ่งหน้าวิ่งออกจากสถานีบ้านโป่งตรงไปกาญจนบุรีทันที ผมเองก็เพิ่งจะเดินทางเข้าป่ากับพวกล่าสัตว์เป็นครั้งแรก ก็รู้สึกตื่นเต้นพลอยสนุกไปกับเขาด้วย เมื่อถึงเมืองกาญจนบุรีก่อนจะเข้าป่า พวกเราต้องสำรวจดูว่ามีอะไรยังขาดก็จัดแจงให้ครบ เสบียงอาหารข้าวสารเตรียมไว้สำหรับกินได้ไม่ต่ำกว่าสิบกว่าวัน เมื่อกะจำนวนคนแล้ว ฉะนั้นการหาซื้อเสบียงที่เมืองกาญจนบุรีนี้เป็นเรื่องใหญ่ จึงต้องมีรถบรรทุกเสบียงจากเมืองกาญจนบุรีเพิ่มอีกคันหนึ่งจึงจะเพียงพอ ตกลงเราใช้รถยนต์ ๒ คัน ทั้งบรรทุกเสบียงอาหารและคน หลวงชาญ ฯ เป็นผู้จัดการตลอดเวลา เมื่อหาเสบียงครบตามต้องการ

แล้ว เราก็พากันไปกินข้าวที่ตลาดเพื่อไม่ให้เสียเวลา เมื่ออิ่มกันแล้วก็พากันขึ้นรถออกจากเมืองกาญจนบุรีมุ่งตรงเข้าป่าทันที เวลาหน้าแล้งทางป่ารถยนต์ก็พอจะวิ่งบุกได้ แต่ทางไม่สู้สะดวกนัก อาศัยรถฟอร์ดใต้ท้องรถสูงพ้นจากดินมาก พอจะวิ่งตามทางเกวียนสันดินนูนกลางระหว่างร่องล้อจึงไม่ติดท้องรถ เหมาะสมกับวิ่งในป่าตามทางเกวียน เมื่อรถวิ่งวกไปเวียนมาขึ้น ๆ ลง ๆ ใช้เวลาหลายชั่วโมง ต่อมารถก็จอดลงเพราะรถไม่สามารถจะบุกต่อไป เนื่องจากทางขวางด้วยแอ่งน้ำและห้วยน้ำไหล รถจึงบุกผ่านไม่ได้อีก จึงร้อนถึงหมู่ลูกหาบต้องขนของลงจากรถแล้วช่วยกันแบก ต้องหามสัมภาระเดินเท้าต่อไป โดยมีพรานป่าผู้นำทาง การเดินพักใหญ่ต้องข้ามห้วยข้ามลำธารน้ำไหล ต่อมาเมื่อถึงที่ พรานป่าได้เลือกไว้เหมาะสมตั้งค่ายพักกางเต๊นท์อยู่กลางป่าดงดิบ มีลานกว้างอยู่รอบที่พัก พวกลูกหาบล้วนแต่ลูกบ้านป่าต่างก็ช่วยกันกางเต๊นท์ที่นำมาอย่างชำนิชำนาญเห็นจะเป็นเพราะเคยงานมามาก นอกจากนั้นเรายังมีเตียงผ้าใบพิเศษสำหรับเดินป่า พร้อมทั้งผ้าห่มนอน ซึ่งหลวงชาญ ๆ ได้จัดไว้โดยเรียบร้อยและรอบคอบ ทำเลที่พักก็รู้สึกว่าจะสบายเหมาะสมกับกลางดง ผมมองเห็นต้นยางสูงละลิ่วอยู่ทั่วไป พันธุ์ไม้ป่ามีมากมายกำลังออกดอกชูก้านไสว มีสีสันต่างกัน มี

ต้นลั่นทมขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าออกดอกเต็มต้นส่งกลิ่นหอมไปตามลม มองดูความสวยงามด้วยความตื่นเต้นและตลึง แม้การเดินทางเหน็ดเหนื่อยแทบจะหมดกำลัง แต่เมื่อถึงที่หยุดพักเข้าก็รู้สึกสบายลืมความลำบาก แม้ผมจะเคยผ่านป่ามาบ้างเมื่อเวลาฝึกรบ แต่ก็ไม่เคยได้เห็นกลางดงดิบเช่นนี้ ทำให้ผมเกิดรักป่ารักวิวติดใจความสวยงามของป่าเขา สมจริงอย่างหลวงชาญ ๆ พรรณนาอย่างหลงใหลใฝ่ฝันถึงป่าเขาลำเนาไพร ทำให้ผมเกิดเป็นนักนิยมไพรอย่างไม่รู้ตัว อยากจะพร่ำพรรณนา อยากจะบอกว่าผมสบายทั้งกายและใจ ผมมองดูป่าเขารอบข้างอย่างเพลิดเพลิน จิตใจเลื่อนลอยเหมือนอยู่สรวงสวรรค์ความเงียบสงัดห่างไกลจากความกังวล ปล่อยอารมณ์ให้เป็นไปตามนึกเห็นเป็นการพักผ่อนสมองได้อย่างดี เราอยู่ห่างไกลจากสุ้มเสียงที่รบกวนในเมืองหลวงที่เจริญเรียกว่าศิวิลัยของพวกมนุษย์ที่เห็นแก่ตน ห่างจากความวุ่นวายของพวกที่เบียดเบียนหลอกลวงคอยชิงดีชิงเด่นหนาแน่นด้วยกิเลศตัณหาความอิจฉาริษยากลางดงนี้เหมือนดินแดนอีกภพหนึ่งเป็นดินแดนแห่งธรรมชาติที่บริสุทธิ์ไม่ได้ตบแต่งหลอกลวง ยามเย็นพวกลูกหาบได้ชวนไปเที่ยวแอบซุ่มดูพวกนกยูงรำแพนแผ่ปีกหางป้อไปป้อมา มันเป็นภาพที่งามจับตาจับใจยามแสงแดดอ่อน ๆ ดวงอาทิตย์จะตก

ดิน นับว่าเป็นบุญตาของผมในชีวิตที่ได้พบเห็นพวกนกยูงอยู่กันเป็นหมู่เป็นพวกอันเป็นป่าเขาลำเนาไม้ ธารน้ำไหลเป็นฉากที่สวยงามทำให้ตื่นเต้นที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนเลย นอกนั้นยังได้ยินเสียงชะนีร้องอย่างโหยหวนบนยอดไม้สูงมองไม่เห็นตัว ยังเห็นพวกลิงพวกค่างห้อยโหนโยนตัวบนค่าคบไม้ เป็นสิ่งที่น่าดูน่าชมมาก และได้ยินเสียงนกต่างๆร้องก้องป่าเป็นระยะๆ ซึ่งปรกติพวกอยู่ในกรุงจะไม่เคยได้ยินมาก่อน นี่ก็เห็นจะเป็นเสน่ห์ป่าที่คนบางคนหลงใหลใฝ่ฝัน เหมือนวิมานเมืองฟ้าหันไปดูทางไหนก็พบแต่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติลมพัดเย็น หมู่ไม้สูงต่ำขึ้นสลับอย่างไม่เป็นระเบียบ เป็นไปตามมีตามเกิดไม่มีใครปรุงแต่ง ผมเองเวลานั้นออกจะรู้สึกหลงใหลเสน่ห์ของป่าเข้าอีกคนหนึ่งแล้ว เพราะรู้สึดเพลิดเพลินเบิกบานใจคล้ายว่าชาติก่อนเหมือนจะเป็นสัตว์ป่าแล้วก็ไปเกิดเป็นมนุษย์อยู่ในกรุงอัดแอไปด้วยกลิ่นไอของความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุนิยม

พอเย็นกลับมาถึงค่ายพัก พวกที่อยู่ก็จัดนำเสบียงออกมาหุงหาอาหารกินกันอย่างอิ่มหนำสำราญ กลางคืนพวกลูกหาบก็จัดกันอยู่ยามผลัดเวรกันตลอดรุ่ง ก่อกองไฟไว้รอบ ๆ ค่ายที่พักเพื่อป้องกันพวกสัตว์ร้ายจะหลงเข้ามา ที่ยังไม่นอนก็นั่งคุยกันไปตามเรื่องตามราว ที่เหน็ดเหนื่อยมาก็นอนพักเอาแรง

ก่อนจะนอนหมอที่มาด้วยก็จะแจกยาควินนินเม็ดให้กินเพื่อป้องกันไข้ป่าทั่วทุกคน ส่วนผมได้คุยกับหลวงชาญ ฯ พักหนึ่งก็เข้านอน ดูมันหลับสนิทดีเหลือเกิน เห็นจะเป็นเพราะความเงียบสงัดทั้งจิตใจไม่มีความกังวล พอจวนสว่างหลวงชาญ ฯ เข้ามาปลุกให้ลุกขึ้น จะพากันไปซุ่มดักยิงสัตว์ป่า ผมอยากนอนต่อก็อยาก แต่อยากเห็นสัตว์ป่ามันเที่ยวหากินตามธรรมชาติก็อยากเห็น จะนอนต่อเพราะกำลังสบายก็เกรงใจหลวงชาญฯที่อุตส่าห์มาปลุกแต่มืด ทั้งได้ยินเสียงสัตว์ป่าร้องอยู่รอบที่พัก และได้ยินเสียงไก่ป่าขันรับกันแต่ไกลจูงใจให้ผมอยากพบอยากเห็น จึงตกลงลุกขึ้นแต่งตัวไปด้วย แต่ขอบอกก่อนว่าผมจะไม่ยอมยิงสัตว์ เพียงขอตามไปดูเท่านั้นไม่ยอมทำบาปด้วย ผมกลัวจะติดนิสัย ถ้าได้ยิงครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งต่อ ๆ ไปก็หมดปัญหานึกว่าคนเราทำผิดครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งหลังก็เห็นเป็นของธรรมดา ฉะนั้นผมจึงคิดว่าความชั่วความไม่ดีเราไม่เคยอย่าไปริทำเข้า เพราะจะติดนิสัย ผมถามว่าเราจะไปกันกี่คน หลวงชาญ ฯ บอกว่า เราจะไปกันเพียงผมกับหลวงชาญฯ และทหารรับใช้ของเราคนละคน รวมเป็น ๔ คน ด้วยกัน ผมถามถึงคนอื่น ๆ ได้ทราบว่าเขายังนอนหลับสบาย และจะไม่ยอมออกจากค่ายพักจนกว่าพวกเราจะกลับกันหมดหรือให้คนมาตาม มีแต่

พวกพรานกับพวกลูกหาบได้ไปทางป่าไผ่ เพื่อหาไก่ป่าเป็นอาหารเช้า แต่เราไปกันคนละทิศตรงกันข้าม เมื่อทราบเช่นนั้นผมกับหลวงชาญ ฯ ก็ได้ดื่มกาแฟและไข่ลวกขนมปังคนละชิ้นซึ่งพลทหารจัดหาให้พอรองท้อง แล้วก็ออกเดินไปตามทิศเหนือ ซึ่ง หลวงชาญ ฯ มีเข็มทิศติดตัวไปด้วย ส่วนพวกพรานกับพวกลูกหาบบางคนเดินทางไปทิศใต้ คงแยกออกไปคนละทาง ส่วนคนที่อยู่ค่ายพักก็คงอยู่ที่ค่ายตลอดเวลาที่เรายังไม่กลับหรือไปเรียกร้อง

เราก็เดินซุ่มแฝงตัวค่อย ๆ ผ่านเพราะเดือนหงายตอนดึกเป็นเวลาข้างแรมอ่อน ๆ จึงมองเห็นป่าโปร่งได้ชัดเจนที่สุด หลวงชาญ ฯ ผู้ถือปืนเดินนำหน้า ส่ายตามองดูก็ยกมือเป็นสัญญาณให้หยุดเดินหยุดการพูดจะทำให้สัตว์ไหวตัวหลวงชาญ ฯ ทำมือให้พวกเราก้มลงหลบซุ่มไม้บังตัว พลางชี้มือไปข้างหน้าบอกว่าได้พบสัตว์แล้วกำลังอยู่ข้างหน้า ผมมองตามมือหลวงชาญ ฯ ออกไปตามที่ชี้ข้างหน้า ก็มองเห็นกวางตัวหนึ่งกำลังเดินนำมีกวางตัวเล็กเดินตามหลังและหยุด ๆ เดิน ๆ แล้วก็หยุดกินมะขามป้อม ผมเห็นหลวงชาญ ฯ ยกปืนขึ้นประทับบ่าเล็งศูนย์จับอยู่ที่กวางตัวนั้น แต่รู้สึกว่ามีสัญชาตญาณทำให้กวางตัวนั้นไหวตัวหยุดกินมะขามป้อม หันหัวดูทิศทางของภัยที่

จะมาสู่ตัว จ้องหูผึ่งกางทั้งหันดูไปมาและฟังเสียงเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ป่า คือไวต่อความรู้สึกด้วยประสาทหูประสาทตาและรู้สึกกลิ่นในทางจมูก เมื่อรู้แน่ว่าภัยกำลังจะมาทางทิศใดก็ปล่อยให้ลูกเดินขึ้นหน้าแล้วใช้หัวดุนก้นลูกน้อย เป็นสัญญาณให้วิ่งหนีไปข้างหน้า ตัวเองจะคอยป้องกันอยู่ข้างหลัง ไม่ยอมให้ภัยอันตรายจะเกิดขึ้นกับลูกน้อย แม้ตัวเองจะเป็นอันตรายก็มิได้ย่อท้อ นี่ก็ชี้ให้เห็นไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ย่อมมีความรักลูกเช่นเดียวกัน เมื่อลูกน้อยวิ่งไปแล้วแต่แม่กวางเองก็ยังหยุดมองมาทางพวกเราซุ่มอยู่ด้วยความสงสัยไม่แน่ใจ แล้วก็จะวิ่งตามไปภายหลัง หรือจะล่อให้ลูกกวางหนีไปให้พ้นภัยเสียก่อน ผมเวลานั้นเห็นแล้วก็ตื่นเต้นหายใจไม่ทั่วท้อง มือเท้าเย็นอยากจะให้กวางนั้นหนีไปเร็ว ๆ เพื่อพ้นระยะกระสุนแต่จะภาวนาในใจอย่างไรก็คงไม่ได้ผล ถ้าจะใช้วิธีส่งเสียงไล่กวางให้หนีไปเร็ว ๆ ก็จะขัดใจกับหลวงชาญ ฯ ซึ่งผมจะไม่พึงทำให้เพื่อนรักผิดหวัง คิดว่าจะทำอย่างไรให้กวางตัวนั้นพ้นระยะกระสุนปืนแต่ก็สายเสียแล้ว เพราะหลวงชาญฯเป็นนักแม่นปืน เมื่อเห็นว่ากวางนั้นคงจะรู้ตัวเสียก่อนกำลังจะวิ่งหนี จึงรีบเล็งศูนย์พอได้ระยะก็สับนกปล่อยกระสุนออกไปจากลำกล้อง.....ปัง.....กระสุนลูกโดดเจาะตรงนัยน์ตาแม่กวางกระโจนตัวลอย แล้วก็

ตกลงมานอนคอพับตายคาที่ ผมใจหายนึกปลงอนิจจังแล้วพวกเราก็วิ่งไปดูมองเห็นแม่กวางตัวนั้นใหญ่พอดู เท่าลูกควายขนาดเขื่อง ๆ เพียงสองคนคงยกไม่ขึ้น หลวงชาญ ฯ จึงสั่งให้ทหารคนหนึ่งรีบไปบอกพวกลูกหาบที่ยังเหลือที่ค่ายพัก ให้พากันมาช่วยหาบกวางตัวนั้นไปแล่เนื้อ ทำอาหารและทำเค็มตากแห้งเอาไว้เมื่อกลับกรุงเทพ ฯ จะได้นำไปฝากเพื่อน ๆ ว่าเป็นของฝากจากป่า เกลือของเราเตรียมมาเป็นถัง ๆ หลวงชาญ ฯ ได้แสดงความภูมิใจบอกกับผมว่า

"นี่เป็นเริ่มต้นวันแรกเราก็ได้เนื้อกวางที่โอชา เรายังอยู่อีกหลายวันคงจะได้มาก เห็นจะขนกลับกรุงเทพ ฯ ไม่ไหว ป่านี้มีสัตว์ชุมมาก

ผมได้แต่ฟัง มิได้ยินดียินร้ายด้วย จนพลทหารรับใช้ไปตามพวกที่อยู่ที่พัก ให้มาช่วยจัดการกับกวางเคราะห์ร้ายตัวนั้นก็มาถึง พร้อมทั้งเพื่อน ๆ และลูกหาบ พวกเพื่อนต่างก็เข้าห้อมล้อมหลวงชาญ ฯ แสดงความยินดีที่เห็นฝีมือเยี่ยม เพราะกระสุนเจาะลูกตาพอดี พวกที่อยู่ในเต็นท์ที่พักตอนเมื่อได้ยินเสียงปืนก็รู้แล้วว่าคงจะได้สัตว์ป่าแน่นอน แต่ไม่รู้ว่าเป็นวัวแดง หรือเก้ง หรือละมั่งกวางทรายเท่านั้น เพราะเคยรู้ว่าหลวงชาญฯลั่นกระสุนออกจากลำกล้องแล้วไม่เคยผิดหวัง ต่างก็พากันทายว่าคงจะเป็นวัวแดงหรือเก้ง เดาตามความรู้สึกของ

พวกชาวกรุง พวกลูกหาบก็ได้จัดแจงเตรียมเชือกและคานหาบหาม ร่างของแม่กวางตัวนั้นอ้วนพีมาก แม้แต่ลูกหาบแข็งแรงถึง ๔ คน กว่าจะหาบไปถึงที่พักก็เหน็ดเหนื่อยแทบแย่ ทั้งอากาศเวลาเช้าเยือกเย็นพวกที่มีส่วนหน้าที่ทำครัว ก็รีบชำแหละเนื้อเอาเครื่องในไปปรุงอาหาร เนื้อหมักเค็มตากแห้งเพื่อแบ่งส่วนให้ทุกคน

หลวงชาญฯ เมื่อหายตื่นเต้นที่ยิงแม่กวางได้แล้วก็นึกขึ้นมาว่า ยังมีลูกกวางอีกตัวหนึ่งวิ่งหลบหายเข้าดงไปก่อนที่แม่กวางจะถูกยิงล้ม พอดีพวกพรานที่ออกล่าไก่ป่าแต่เช้าได้มาสมทบด้วยบอกว่าได้ไก่ป่ามาหลายตัว และแวะเอาไปไว้ที่พักแล้วจึงรีบมาดูรู้สึกว่าเช้าวันนั้นมีอาหารอุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องร้อนถึงเสบียงเครื่องกระป๋องออกมากิน หลวงชาญ ฯ บอกให้พวกช่วยกันเที่ยวหาลูกกวาง เพราะเมื่อหมดแม่มันคุ้มครองก็จะตกเป็นเหยื่อของสัตว์ร้ายเช่นเสือเป็นต้น ฉะนั้นขอให้พยายามจับเป็นเพราะตัวมันเล็กเกินกว่าที่จะใช้ปืน บางคนก็บอกว่าเนื้อลูกกวางแกงเผ็ดอร่อยมาก แต่แล้วเราก็แยกออกเป็นหลายพวกเที่ยวตามค้นหา เข้าใจว่ามันคงไม่หนีไปไกล เพราะมันขาดแม่ และมันก็คงย้อนกลับมาวนเวียนมาตามหาแม่ของมันแถวนี้หรือไม่มันก็หลบซ่อนตัวอยู่แถว ๆ นี้

สำหรับผมกับหลวงชาญ ฯ และพลทหารรับใช้สองคนแยกมาพวกหนึ่ง ส่วนพวกอื่นก็แยกไปคนละทาง และจะพบหรือไม่พบเมื่อได้เวลา ก็ขอให้มาคอยพบอยู่ที่ตรงแม่กวางถูกยิงนี้ในระยะเพียงครึ่งชั่วโมง ผมกับหลวงชาญ ฯ และทหารอีกสองคนเที่ยวหาจนอ่อนใจ ก็ไม่ได้วี่แววลูกกวาง ส่วนพวกที่แยกออกตามหามีจำนวนมากคน ก็พากันต้อนล้อมตามพุ่มไม้ออกเสียงร้องตะโกนไล่ เมื่อลูกกวางซ่อนอยู่ที่ใดก็จะได้ตกใจกระโจนวิ่งออกมาให้จับ แต่ก็ไม่มีสิ่งใดเคลื่อนไหว ตามพุ่มไม้พอที่จะแสดงว่าลูกกวางเข้าไปหลบซ่อน ส่วนพวกผมเมื่อเห็นว่ามาทางนี้คงไม่มีหวังพบแน่ กำลังจะตกลงใจกลับไปพบเพื่อนตามนัดก็พอดีหลวงชาญฯ มองไปเห็นโคนต้นไม้ใหญ่มีพระธุดงค์มาปักกลดข้างหลังเป็นป่าละเมาะ ตรงข้างหน้าเป็นลานกว้างยาวพอสมควร เราจึงตกลงกันว่าจะเข้าไปหาพระ แต่การที่จะเข้าไปหาพระนั้น ไม่ควรถืออาวุธติดมือไปด้วย เป็นการไม่บังควรหลวงชาญ ฯ จึงให้พลทหารทั้งสองคนยืนรออยู่ห่าง ๆ และส่งปืนให้ถือไว้ก่อน สำหรับผมนั้นมีแต่ปืนพกหลบไว้ข้างในเสื้อก็ไม่น่าเกลียดอะไร แล้วเราทั้งสองก็ตรงเข้าไปกราบท่านด้วยความเคารพ พระธุดงค์องค์นั้นรูปร่างสันทัดผิวเนื้อคล้ำ อายุมากนั่งสมาธิอยู่ข้างกลด พอกราบท่านแล้วก็นั่งลง ผมนึกในใจว่า

ท่านนี่คงจะมีดี จึงกล้าหาญชาญชัยสามารถมาธุดงค์องค์เดียว ในกลางป่าที่ชุกชุมไปด้วยสัตว์ร้าย

พระธุดงค์องค์นั้นท่านคงมองเห็นเราแต่ไกลแล้ว เมื่อเรานั่งลงกราบท่านแล้ว ก็ได้ยินท่านพูดขึ้นว่า

"ประสกทั้งสองนี่คงจะเป็นนายทหารซินะ แล้วก็ออกล่าสัตว์ในป่านี้ และคงจะมากันหลายคนกระมัง"

ผมกับหลวงชาญ ฯ มองดูหน้ากัน แล้วหลวงชาญ ฯ ก็ตอบว่า

"ถูกแล้วครับหลวงพ่อ เราเป็นนายทหารเมื่อมีเวลาหยุดพักราชการประจำปี ก็หาโอกาสมาพักผ่อนหาความสนุกสนานในป่าในดง มีสิ่งธรรมชาติสร้างชักชวนให้สนใจมากกว่าในเมือง จึงชวนเพื่อนฝูงมาด้วยกันหลายคนครับหลวงพ่อ"

พระธุดงค์นิ่งฟังครู่หนึ่ง จึงพูดขึ้นช้า ๆ ว่า

"การที่ประสกเดินมาพบอาตมานี้ ก็เห็นจะมาเที่ยวตามหาลูกกวางที่น่าสมเพชและน่าสงสาร เพราะแม่ของมันถูกประสกยิงถูกลูกตาทะลุตาย มันจึงวิ่งหัวซุกหัวซุนเข้ามาหาอาตมา ดูๆก็น่าเวทนาสงสารที่มันกำพร้าแม่แต่ยังเล็กๆไม่รู้ว่ามันจะรอดพ้นไปได้สักกี่วัน เพราะมันเล็กเกินไปที่จะรักษาตัวได้ ในป่าในดงนี้สัตว์ใหญ่รังแกสัตว์เล็ก มันเป็นธรรมดาของสัตว์ป่าทั่วไป"

หลวงชาญ ฯ สะดุ้งหันมามองหน้าผมอีก แล้วพูดอย่างเสียงผิดปกติว่า

"จริงครับหลวงพ่อ ผมเป็นคนฆ่าแม่กวางตัวนั้นเองและทำให้ลูกกวางตัวนั้นเป็นกำพร้า และผมตามหาไม่รู้ว่าหนีไปหลบซ่อนที่ไหน"

ผมเห็นหลวงชาญฯหน้าซีดเผือดเหมือนจะเป็นลมจึงกระซิบถามว่า ไม่สบายหรือเปล่า หลวงชาญ ฯ ตอบเบา ๆ ว่า ไม่เป็นอะไร ผมก็เบาใจ แล้วก็ได้ยินเสียงท่านพูดขึ้นมาว่า

"อาตมาก็ไม่อยากจะติเตียนประสกหรอกเป็นธรรมดาของฆราวาส เป็นความรู้สึกส่วนมากที่ถือเอาความสนุกสนานตามอารมณ์ของตนชอบ ผิดถูกไม่รู้บุญบาปไม่พูดถึง ขอให้ตัวได้รับความสนุกเพลิดเพลินพออกพอใจก็แล้วกัน ยิ่งยิงได้มากเท่าไหร่ก็ยิ่งสนุกมากเท่านั้น พวกสัตว์ป่าต้องเสียชีวิตและเลือดเนื้อและที่ถูกยิงมันไม่ตายก็ต้องทนทุกข์เจ็บปวดแสนสาหัส เคยมีใครใช้ปัญญาพิจารณาบ้างไหมว่าสัตว์ป่าเหล่านั้นมันมีความรู้สึกหิวอิ่มมีความกลัว มีความรัก มีความโกรธ มันมีความรู้สึกแต่มันพูดไม่ได้ เมื่อมนุษย์ตามล่ามันมีแต่วิ่งหนีเพื่อรอดพ้นความตาย หนีอย่างไม่คิดชีวิต สัตว์พวกนี้ก็มีเลือดเนื้อและหัวใจสิ่งที่เหมือนกันไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ สิ่งนั้นก็คือกลัวความตายด้วยกัน เราลอง

มาคิดดูหากมนุษย์อยู่ด้วยกันด้วยความสุขสบาย อยู่ ๆ ก็มียักษ์ถือหอกมาไล่แทงไล่จับ และมนุษย์มือเปล่าๆเมื่อเห็นเช่นนี้แล้วก็ต้องตกใจกลัวแทบจะเป็นบ้าเสียสติ ไม่มีอะไรจะรักษาชีวิตไว้ได้ นอกจากวิ่งหนีวิ่งไปจนกว่าจะหมดกำลัง ถ้าหนีไม่รอดก็ถูกฆ่าเช่นเดียวกันกับสัตว์ ถ้าจะแย้งว่านั่นมันเป็นสัตว์ แต่สัตว์มันมีความกลัวเช่นเดียวกับมนุษย์ก็คือ เมื่อไม่มีทางสู้ได้ ไม่มีอะไรป้องกันตัว ก็วิ่งหนีเช่นเดียวกัน”

หลวงชาญ ฯ เล่าให้ฟังภายหลังว่า เมื่อได้ยินพระธุดงค์พูดเทศนาเชิงติเตียนทีแรกก็ไม่พอใจ นึกว่าเรื่องเช่นนี้เป็นของฆราวาส ไม่ใช่กิจของพระของสงฆ์จะมาเดือดร้อนเกี่ยวข้องด้วยเลย แต่เมื่อมานึกถึงลูกกวางได้วิ่งหนีมาหาท่าน ทำไมท่านจึงซ่อนลูกกวางไว้ได้ และท่านทราบได้อย่างไรว่าแม่กวางถูกยิงตรงลูกตาทะลุ เมื่อได้พิจารณาคำพูดของท่านแล้ว ก็ยิ่งเห็นจริงจังนิ่งอั้นพูดไม่ออกอยู่ครู่หนึ่ง จึงรู้สึกตัวว่าจิตกำลังเลื่อมใสขึ้นมาทันที แต่แล้วก็ได้ยินเสียงท่านพูดขึ้นต่อไปว่า

“ความจริงประสกก็เป็นคนใจบุญสุนทาน เคยสร้างกุศลมามาก ทั้งจิตใจก็มีเมตตา เคยช่วยเหลือเพื่อนฝูงที่ตกทุกข์ได้ยาก ให้ทานแก่ผู้ยากจนเข็ญใจ เคยทำบุญก็ไม่น้อย ฉะนั้นอาตมาจึงอยากจะให้ข้อคิดว่า ประสกนั้น **บุญก็ทำ กรรมก็สร้าง**

การเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์นั้น ก็ควรยกย่องสรรเสริญ แต่ควรจะเผื่อแผ่มายังสัตว์ป่าที่น่าสงสารบ้าง เพราะการที่เกิดเป็นสัตว์ก็มีกรรมมีเวรติดตัวอยู่แล้ว เราจงอโหสิกรรมให้มันเถิด อย่าไปเบียดเบียนชีวิตอาภัพของมันอีกเลย อาตมาอยากจะขอบิณฑบาต ในการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตให้แก่อาตมาเถิด จะได้เป็นกุศลบารมีต่อไป กรรมที่เคยทำมาก็จะเบาบางลง"

หลวงชาญ ฯ นิ่งฟังพระธุดงค์ด้วยความสงบ ซึ่งเป็นธรรมดาของคนเราส่วนมาก จะผิดหรือถูกก็ไม่อยากให้ใครมาสั่งสอน ถ้ามีคนมาสั่งสอนตักเตือนก็ไม่พอใจ แม้ผู้นั้นจะหวังดีก็ตาม แต่บัดนี้หลวงชาญ ฯ เป็นผู้เลื่อมใสพระภิกษุรูปนี้แล้ว เมื่อท่านพูดจบก็ฟังด้วยความเคารพ เมื่อมานึกดูแล้วก็เห็นจริง นึกเสียใจว่าตนเองไม่ควรจะฆ่ากวางแม่ลูกอ่อนเลย ย้อนไปนึกถึงเมื่อตัวได้ยกปืนขึ้นเล็งยิงแม่กวางตัวนั้น ก็ไม่ได้นึกสนใจว่ามันจะมีลูกอ่อนทั้งที่ลูกมันเดินตามก้นแม่มันมา เมื่อได้แม่กวางแล้วยังคิดจะติดตามลูกเล็กที่น่าสงสารของมัน มุ่งหวังที่จะใช้เนื้อเป็นอาหาร เมื่อได้ฟังพระธุดงค์ชี้แจงให้เห็นบุญบาปแล้วก็เกิดความสงสารสมเพชลูกกวางแม่กวางขึ้นมาทันที

หวนกลับไปนึกถึงบุตรชายที่น่ารักน่าเอ็นดู อายุเพียง ๓ ขวบเท่านั้นที่อยู่ทางบ้าน เกิดความรักและคิดถึงทั้งบุตรและ

ภรรยา เกิดสังหรณ์ใจขึ้นมาว่า ถ้าใครมาทำกับบุตรภรรยาเรา บ้างจะคิดอย่างไร ยิ่งคิดยิ่งนึกก็ยิ่งไม่สบายใจ นึกเคารพพระ-ภิกษุธุดงค์ที่มาให้สติทำให้คิดได้ว่า เราเป็นพุทธศาสนิกชน มีศีลเป็นหลักปฏิบัติอยู่ในขอบเขตของความดี ไม่บังควรจะสร้างบาปสร้างกรรมในดงเช่นนี้เลย เมื่อคิดได้เช่นนั้น หลวงชาญฯ ก็ตรงเข้าไปกราบพระธุดงค์แล้วพูดขึ้นว่า

"หลวงพ่อทำให้ผมหูตาสว่างขึ้นมาก นับแต่นี้เป็นต้นไป การล่าสัตว์ตัดชีวิตสัตว์ป่าอันเป็นกีฬาที่โปรดปรานของผม จะขอถวายให้แก่ท่านตลอดไป จะไม่ประกอบกรรมชนิดนี้อีกต่อไปจนตลอดชีวิต"

พระภิกษุธุดงค์คงยิ้มแล้วพูดว่า "สาธุ ขอให้ประสกจงเจริญเถิด อันบุคคลใดได้ประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่วกรรมอันนี้ย่อมจะติดตามไปทุกหนทุกแห่ง ไม่มีใครจะหนีพ้นไปได้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดกรรมนั้นจะตามไปสนอง"

หลวงชาญฯ เมื่อได้ยินพระภิกษุพูดเช่นนั้น ก็นึกถึงตนได้สร้างบาปในการฆ่าสัตว์ไว้มากมายก็ไม่สบายใจ จึงถามขึ้นว่า

"หลวงพ่อครับ ผมได้สร้างบาปกรรมไว้มาก ทำอย่างไรจะขอให้กรรมนั้น อย่าได้ติดตามสนองไปถึงบุตรภรรยาเลย เพราะผมมีความสงสารที่เขาเหล่านั้นไม่รู้เรื่องอะไรด้วย ขอให้ผมจงเป็นผู้รับผลกรรมแต่ผู้เดียวเถิดครับหลวงพ่อ"

พระธุดงค์นั่งนิ่งครู่หนึ่งแล้วจึงพูดขึ้นว่า

"อันกรรมใดที่บุคคลเราได้ก่อขึ้น ไม่มีสิ่งใดที่สามารถมาลบล้างได้ หากกรรมนั้นหนักก็ต้องรับการชดใช้ไม่ช้าก็เร็ว กรรมบางอย่างไม่ว่าชั่วหรือดี ก็ส่งผลสะท้อนถึงญาติ ใกล้ชิดสนิทสนมเช่นบุตรภรรยาเป็นต้น ไม่มีอะไรที่จะยับยั้งได้ แม้แต่อาตมาเองก็ยังไม่เห็นทางช่วยได้"

ผมเห็นหลวงชาญ ฯ หน้าซีด แสดงความไม่สบายใจออกมาให้เห็น กิริยากระสับกระส่าย เกิดความทุกข์หนักขึ้นในความรู้สึกพูดแกมอ้อนวอนซ้ำซากกับพระธุดงค์นั้นว่า

"ขอให้หลวงพ่อช่วยหาทางให้ผู้ใกล้ชิดของผมได้พ้นจากร่วมรับกรรมอันนี้ และขอให้ผมเป็นผู้ได้รับใช้กรรมแต่ผู้เดียว อย่าได้ลุกลามติดต่อไปถึงบุตรภรรยาของผมเลย"

พระธุดงค์นิ่งฟังหลวงชาญ ฯ อ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากท่านก็เห็นใจพูดว่า

"อันผู้ใกล้ชิดที่จะร่วมรับกรรมด้วยนั้น ย่อมจะเป็นผู้ที่เคยร่วมสร้างรับกรรมมาแต่ปางก่อน แต่อดีตชาติจึงต้องมาชดใช้รับกรรมร่วมกันในชาตินี้ อันกรรมนั้นไม่มีใครจะหนีพ้นไปได้ นอกจากผู้ปฏิบัติธรรม จนบรรลุถึงอรหันต์แล้ว จึงจะหลุดพ้นข้อผูกพันในบุญบาปเวรกรรมใด ๆ เพราะพระอรหันต์ท่านอยู่เหนือกฎแห่งกรรม"

หลวงชาญ ฯ ฟังแล้วก็รู้สึกอึดอัดใจ พลางพูดขึ้นว่า "หลวงพ่อพอจะมีทางแนะนำชี้แจงที่จะให้ปฏิบัติ เพื่อผ่อนกรรมหนักให้เป็นเบาผมก็จะได้ปฏิบัติตามทุกประการ"

พระธุดงค์มองดูหลวงชาญ ฯ ด้วยความสงสาร แล้วพูดขึ้นช้า ๆ ว่า

"อาตมามีพระพุทธมนต์อยู่บทหนึ่ง ถ้าผู้ใดปฏิบัติถูกต้องแล้วก็จะช่วยป้องกันอันตรายได้ แต่ผู้นั้นจะต้องมีความเลื่อมใสศรัทธาประกอบด้วยมีศีลมีสัตย์ จิตใจบริสุทธิ์สะอาดไม่มีกรรมใดในอดีตชาติก็คงจะได้ผล หากผู้มีจิตใจเหี้ยมโหดดุร้ายขาดศีลธรรมก็ย่อมจะไม่เกิดผล พระย่อมไม่เข้ากับคนผิด ส่วนเด็กนั้นถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ทางจิตใจจึงไม่มีปัญหาอะไร"

เมื่อพระธุดงค์พูดแล้ว ก็บอกบทสวดมนต์ให้หลวงชาญฯ เป็นผู้จำ ส่วนผมเวลานั้นไม่ได้สนใจในคาถาอาคม หรือเครื่องลางของขลัง เพราะผมมีพระเครื่ององค์หนึ่งถือว่าเป็นของศักดิ์-สิทธิ์ ซึ่งเดิมเป็นที่เคารพบูชาของบิดาผมมาก่อน ท่านได้เคยทดลอง เมื่อครั้งสมัยท่านเป็นทหารได้เข้าในขบวนทัพของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรียกขึ้นไปปราบพวกโจรเงี้ยวซึ่งได้ก่อการร้ายขึ้นทางภาคเหนือ พระเครื่ององค์นี้ได้เคยออกศึกมาแล้ว ผมจึงตั้งใจจะเคารพนับถือแต่เพียงองค์เดียวไม่อยากหาเพิ่มเติม ไม่

ต้องการมีมากกว่านี้ เพียงองค์เดียวขอให้เรานับถือด้วยจิตใจมั่นคง มีพระแล้วก็ต้องประพฤติแต่กรรมดีอยู่ในศีลธรรม ประกอบด้วยมีความเมตตาไม่เบียดเบียนใครเท่านั้น ก็เพียงพอจะป้องกันภัยได้ ฉะนั้นผมจึงมิได้สนใจอะไรมากนัก การสนทนาระหว่างพระธุดงค์กับหลวงชาญ ฯ จึงได้ยินบ้างไม่ได้ยินบ้าง เพราะมัวไปคิดถึงเรื่องนัดพบกับพวกที่ไปติดตามลูกกวางน้อย ซึ่งเห็นว่าเลยเวลานัดหมายแล้วจึงแอบเข้าไปกระซิบบอกหลวงชาญ ฯ ว่าผมจะออกไปพบกับพวกตามที่นัดไว้ แล้วจะชวนกันมาที่นี่ ขอให้สนทนากับพระไม่ต้องเป็นห่วง หลวงชาญ ฯ พยักหน้าเห็นดีด้วย ผมจึงออกมาสมทบพร้อมกับทหารรับใช้ถือปืนยาวที่คอยอยู่ห่าง ๆ ตรงไปที่นัดหมายทันที

ต่อมาผมกับทหารรับใช้ก็นำหมู่นักล่าสัตว์ต่างก็พากันเข้ามากราบพระธุดงค์ ท่านก็ทักทายปราศรัยทั่วหน้ากันตามควรของผู้ทรงศีล พวกเพื่อน ๆ เวลานั้นนึกว่าพระธุดงค์องค์นี้จะต้องเก่งกล้ามีวิชาอาคมแข็ง จึงสามารถธุดงค์มากลางป่ากลางดงได้ลำพังองค์เดียว ต่างก็คอยจ้องหาโอกาสขอของดีคอยออกปากเลียบ ๆ เคียง ๆ เพราะพระธุดงค์ส่วนมากมีตะกุดและลูกอมพระว่าน พระผงหรือผ้ายันต์ แจกกับผู้สนใจไปขอเครื่องลางของขลัง แต่ท่านก็มิได้แสดงว่าจะให้อะไรตามที่ต้องการเหมือนพระอื่น ๆ บางองค์ เมื่ออดทนไม่ไหวจึงเข้าไปกราบแล้วพูดว่า

"พวกผมอยาก จะขอของดีของหลวงพ่อ เพื่อไว้ป้องกันตัวมิได้เป็นนักเลงอะไร ลูกผู้ชายก็อยากได้ และอยากให้หลวงพ่อช่วยดูดวงชะตาร้ายดีประการใด"

เมื่อพูดจบแล้วคิดว่าท่านจะค้นหาตะกุด หรือผ้ายันต์ หรือของขลังออกมาให้หรือถามวันเดือนปีเกิด ท่านกลับนิ่งอยู่ครู่หนึ่งจึงพูดขึ้นว่า

"ของดีทางไสยศาสตร์ หรือเครื่องลางของขลังใด ๆ อาตมาไม่เคยให้ใคร เพราะไม่มีจะให้ อาตมาได้ปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาโดยตรง พระสัจธรรมของพระพุทธเจ้าห้ามมิให้เชื่อถือในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ห้ามมิให้พระสงฆ์สาวกแสดงฤทธิ์เดชปาฏิหารย์ในสิ่งมหัศจรรย์ทั้งหลาย ขอจงอย่าได้หลงใหลงมงายเพราะเป็นวิชาต่ำ ทำให้เกิดกิเลศตัณหาเมื่อติดอยู่แล้วยากที่จะหลุดพ้นไปได้ ทั้งพระพุทธองค์ยังได้สอนมิให้เชื่อโชคชะตา ในโลกมนุษย์นี้ท่านสอนให้เชื่อ กฎแห่งกรรม หว่านพืชสิ่งใดก็จะเกิดผลสิ่งนั้น ผู้ใดประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่ว ย่อมจะได้กรรมดีหรือกรรมชั่วตอบแทนเช่นกันถ้าผู้ใดไม่ประกอบสิ่งใดเลย มัวแต่กราบไหว้บูชาอ้อนวอนผีสางเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ให้ประทานโชคลาภ ก็ไม่มีหวังได้ผลตามความตั้งใจ ถ้าเราทำกรรมชั่วแล้วอ้อนวอนผีสางเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยปัดเป่า

กรรมชั่วให้พ้นผิดไปจากตัว ขอผลดีเป็นสิ่งตอบแทนก็ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันใดจะสามารถบันดาลได้ อาตมามีแต่ธรรมะของพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่สอนให้คนประกอบแต่กรรมดี มีศีลธรรม มีความเมตตากรุณา มีจิตบริสุทธิ์ไม่เบียดเบียนมนุษย์และสัตว์ ศีล สมาธิ ปัญญา ของพระพุทธเจ้านั้นล้ำเลิศกว่าเครื่องลางของขลังใดๆ ในโลกเมื่อผู้ปฏิบัติย่อมจะเป็นที่คุ้มครองป้องกันภัยได้ เป็นของดีที่เกิดขึ้นภายในตัวของเราเองใครจะแย่งชิงเอาไปไม่ได้ ไม่ต้องหาที่อื่น ของดีเกิดด้วยอำนาจจิตที่บริสุทธิ์ ด้วยการปฏิบัติ ศีลสมาธิปัญญาการแผ่เมตตารักษาศีล จิตเป็นธรรมนี่แหละเป็นจุดยอดป้องกันภัยได้ดีกว่าเครื่องลางของขลัง ที่ยึดถือในทางผิด ถ้าเราใช้สิทธิได้อำนาจจิตแผ่เมตตาให้หมู่มนุษย์ และสัตว์ทั้งผีสางเทวดาทั้งหลายทั่วไป ขออย่าได้มีเวรกรรมต่อกันเลย ขอจงได้รับความสุขด้วยอำนาจกุศลบารมีที่เราได้สร้างได้ทำขอให้แผ่ทั่วถึงกัน ด้วยอำนาจบารมีกุศลที่แผ่ออกไปนี้สูงกว่าสิ่งใดในโลก เมื่อพวกประสกต้องการของดีก็หมั่นอุตสาห์เล่าเรียนทางธรรม แล้วปฏิบัติจะมองเห็นผลธรรมที่เกิดกับตัวเองด้วยการพิสูจน์ด้วยศีลสมาธิปัญญา อย่ามัวไปหลงใหลใฝ่ฝันในเครื่องลางของขลัง หรืออย่าไปนึกถึงผ้ายันต์ผูกคอ หรือใส่เสื้อยันต์จะทำให้จิตใจฮึกเหิมในสิ่งที่ผิด ที่ชั่ว กลายเป็นคนอวดเด่นอวดดี

แล้วก็อยากลองดี เมื่อจิตเป็นอันธพาลอยู่แล้ว ก็ประพฤติตนเป็นอันธพาลหนักยิ่งขึ้น ถือว่ามีของดีของขลังคุ้มครองป้องกันก็อวดเก่งเที่ยวข่มเหงรังแกชาวบ้าน ให้พิจารณาดูพวกมหาโจรเที่ยวปล้นสดมภ์ ถือว่ามีของดีมีเครื่องลางของขลังมากมายหลายอาจารย์ห้อยเต็มรอบคอ แต่โลกย่อมทรงไว้ซึ่งความเป็นธรรม พระย่อมไม่คุ้มครองเข้าข้างคนผิดที่ประกอบกรรมชั่ว พระเครื่องลางที่ห้อยคอเป็นพวง ๆ ก็ไม่สามารถที่จะช่วยให้พ้นอาญาแผ่นดิน ที่สุดก็ต้องจบชีวิตลงท่ามกลางการสาปแช่งของประชาชนผู้บริสุทธิ์

เมื่อพระธุดงค์พูดจบก็มีผู้ถามขึ้นว่า "การที่หลวงพ่อมีสิ่งใดที่สามารถจะป้องกันสัตว์ได้ ถ้าไม่มีของดีป้องกันตัว"

พระธุดงค์เห็นพวกเรายังดื้อดึงอ้อนวอนจะเอาของดีจากท่านให้ได้ ท่านจึงพูดขึ้นว่า "อาตมาบอกแล้วว่า อาตมาเป็นสงฆ์เคารพคำสั่งสอนแห่งองค์พระศาสดาของเราท่าน สอนไม่ให้เราเชื่อในสิ่งศักสิทธิ์ ? อภินิหารใด ๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้ตลอดทั้งการถือโชคลาง ถือฤกษ์ถือยาม เป็นสิ่งที่ไม่เป็นแก่นสารแน่นอนมีความงมงาย อาตมาได้ถือหลักธรรมเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่พวกไสยศาสตร์เป็นกาฝากอาศัยเกาะพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทำให้พระศาสนาเศร้าหมอง อาตมาจึงได้

เจริญศีลภาวนาทำสมาธิให้เกิดปัญญา ทำจิตให้สงบด้วยอำนาจวิปัสนากรรมฐานทำให้เกิดพลังอันเข้มแข็งในกระแสจิต ด้วยอำนาจสมาธิญาณ ได้ใช้กระแสจิตแผ่เมตราไปสู่สัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย ทั้งที่ดุร้ายและไม่ดุร้ายทั้งใต้ดินและบนดิน และบนอากาศ ขอให้สัตว์ทั้งหลายจงอยู่ด้วยความสุข ขออย่าได้มีเวรกรรมต่อกันเลย อันเจริญวิปัสนาแผ่เมตตาทางกระแสจิตนี้สามารถทำให้สัตว์น้อยใหญ่ที่ดุร้าย มีสัญชาติญาณความรู้สึกเกิดขึ้นว่า ผู้ใดเป็นมิตรหรือผู้ใดเป็นศัตรู อาตมาจึงอยู่ในป่าได้เพราะเป็นมิตรกับสัตว์ทั้งหลายมิใช่เป็นศัตรูกัน นี่แหละด้วยอำนาจของศีลสมาธิปัญญา ได้เจริญวิปัสนากรรมฐานจึงทำให้อาตมาผ่านพ้นภัยอันตรายได้อย่างปลอดโปร่ง"

พวกเรานั่งฟังพระภิกษุบรรยายถึงศีล สมาธิปัญญาอย่างตื่นเต้น ทั้งเข้าใจดี มีผู้หนึ่งถามว่าขึ้นว่า

"หลวงพ่อได้ธุดงค์ไปถึงไหนบ้าง และได้เคยพบสัตว์ป่าที่ดุร้ายอย่างซึ่ง ๆ หน้าหรือเปล่า เมื่อได้ประจันหน้ากันแล้วหลวงพ่อได้แก้ไขอย่างไรบ้าง"

พระภิกษุธุดงค์แสดงอารมณ์ดี ยิ้มแล้วพูดอธิบายให้ฟังว่า "ธรรมชาติของสัตว์ป่าที่ดุร้ายทั่ว ๆ ไป ธรรมดามีความรู้สึกตื่นกลัวมนุษย์ติดอยู่เป็นนิสัยสันดาน เมื่อได้พบหรือเพียงได้กลิ่น

คนวิ่งหนีหัวซุกหัวซุน ถ้าไม่จนมุมจนตรอกไม่ประจันหน้ากันใกล้ชิดจริง ๆ ก็ไม่หันมาสู้ป้องกันตัว มิฉะนั้นแล้วก็ไม่ทำอันตรายใคร ส่วนสัตว์ที่ถูกทำร้ายจนบาดเจ็บลำบาก หรือพวกเสือแก่ไปไหนไม่ไหวพวกนี้จะดุมากผิดธรรมดา ยิ่งพวกเสือเคยกินคนมาแล้ว พวกนี้ดุและกล้าที่จะวิ่งเข้าตะปบกัดกินคนได้ อาตมาเคยพบสัตว์ป่าจำนวนมากที่ดุร้ายก็มีที่ไม่ดุร้ายก็มี แต่ก็มิได้ทำอันตราย เพราะต่างก็อยู่กันด้วยความสงบ มิได้มีจิตจะคิดร้ายเบียดเบียนกัน"

พวกเราต่างนั่งนิ่งฟังท่านด้วยความสนใจและสงบ ผมนั่งฟังมานานรู้สึกเลื่อมใส พระภิกษุธุดงค์ รูปนี้ยิ่งขึ้น ไม่แพ้ผู้อื่นจึงอยากรู้ถึงเริ่มแรกที่ท่านออกธุดงค์มีความรู้สึกอย่างไร จึงถามท่านว่า

"เมื่อครั้งแรกหลวงพ่อออกธุดงค์ใหม่ๆ ยังไม่เคยป่า ยังไม่รู้จักนิสัยใจคอสัตว์ หลวงพ่อเคยมีความกังวลบ้างไหม"

พระธุดงค์หัวเราะค่อยๆ แล้วก็เริ่มเล่าถึงอดีต ก่อนที่ท่านจะเชี่ยวชาญเดินธุดงค์มาก่อนว่า

"เมื่อสมัยที่อาตมา เริ่มติดตามพระผู้เป็นอาจารย์มาธุดงค์เป็นครั้งแรก ท่านได้สอนให้พิจารณาดูสถานที่เราจะพักจะปักกลด ให้พิจารณาดูดินดูต้นไม้ข้าง ๆ สังเกตทางที่สัตว์ผ่านเราก็อย่าไปปักกลดขวางทาง ปักกลดหลีกเลี่ยงให้ห่างทางเดินของสัตว์ป่า

ก็ไม่มีภัยอันตรายใด ๆ แต่เมื่อปักแล้วก็จะถอนไม่ได้จนกว่าจะค้างคืนแล้วถอนเดินทางต่อไปถือว่าพระจะทำสิ่งใดก็ไม่ประมาทต้องพิจารณาดูให้ดีให้แน่ใจ เริ่มครั้งแรกที่จะประสบกับสัตว์ป่าที่อาตมาออกธุดงค์พระอาจารย์ได้พาไปปักกลดอยู่ในป่าสูง แต่ใกล้หนองน้ำใกล้เขตแดนกำพุช คืนนั้นกลางดึก อาตมาได้ยินเสียงช้างฝูงใหญ่ตื่นหนีอะไรไม่รู้ วิ่งผ่านกลดอาตมาและพระผู้เป็นอาจารย์ห่างกันเพียงระยะไม่เกิน ๓ วา แผ่นดินสะเทือนกลดสั่นไหว คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงายท้องฟ้าแจ่มใส อาตมาเข้าสมาธิตามพระอาจารย์สอน แต่อาตมายังใหม่ต่อการธุดงค์เป็นครั้งแรกจิตยังไม่มั่นจึงนึกกลัวเพราะเกิดมาไม่เคยเห็นช้างป่าเป็นฝูงใหญ่เช่นนี้มาก่อน เคยพบเห็นมาแต่ช้างบ้านที่เขาเลี้ยงไว้ใช้งานมีควาญคอยควบคุม อาตมาก็ยังกลัวไม่กล้าเดินเข้าใกล้มันแต่นี่เป็นช้างป่าแท้ ๆ ซึ่งกำลังตื่นกลัวประมาณไม่ถูกว่าจำนวนเท่าใดวิ่งหนีอะไรก็ไม่รู้ อาตมากลัวจนเหงื่อแตกตัวสั่นมือเท้าเย็นใจเต้นดังตีกลอง กลัวว่ามันจะเอื้อมงวงมาจับแล้วโยน กลัวมันจะมาเหยียบตาย ส่วนพระอาจารย์ท่านไม่รู้สึกผิดปกติ เสียงท่านปลอบอาตมาไม่ให้กลัว ให้เจริญภาวนาพระพุทธมนต์ ทำสมาธิเจริญวิปัสนากรรมฐาน เวลานั้นอาตมาบอกได้ว่า ความกลัวทำให้จิตไม่เที่ยงไม่มีสมาธิ แม้แต่พระพุทธมนต์ขึ้นต้นลงปลาย

ก็ไม่ถูก ต้องใช้เวลานั่งตัวสั่นอยู่ในกลดจนรุ่งสว่างไม่ได้จำวัด เช้าพระอาจารย์ได้มาสอนวิธีทำจิตแผ่เมตตาให้แก่พวกสัตว์ แต่อาตมาบอกกับพระอาจารย์ว่า กำลังใจเสียหมดท่องอะไรไม่ถูก เพราะกลัวทำสมาธิไม่เที่ยง ช้างป่าเพียงสองตัวเข้าใกล้กลด ก็กลัวจนปวดท้องแล้ว นี่มันมาตั้งฝูงหลายสิบตัวจะตั้งสติได้อย่างไร อาตมาบอกพระอาจารย์ว่าเห็นจะทนต่อไปไม่ไหว ถ้าพบอย่างนี้บ่อย ๆ แต่พระอาจารย์แสดงความสมเพชเวทนาและสงสาร จึงปลอบอาตมาให้พยายามอดทน ความกลัวเป็นสิ่งที่ประจำตัวมนุษย์ แต่เราจำกัดมันได้ด้วยศีลสมาธิพิจารณาดูด้วยปัญญา ความกลัวก็จะหายไป ต่อไปอย่าท้อถอย ใหม่ ๆ ก็เป็นอย่างนี้ทุกองค์

ต่อมาอีกคืนหนึ่ง พระอาจารย์ให้มาปักกลดห่างจากลำห้วย ชาวบ้านเรียกว่าห้วยเสือหลงเป็นที่มีสัตว์ป่าชุกชุมมาก อาตมาใจไม่ค่อยจะดีแต่คืนแรกแล้ว แต่คืนนั้นอาตมาพยายามเจริญภาวนาทำสมาธิให้เกิดกำลังอำนาจจิต เจริญวิปัสนากรรมฐานตามอาจารย์สอน ตกกลางคืนก็ได้ยินเสียงสัตว์ป่าส่งเสียงร้องตามทิศทางต่าง ๆ คงเป็นเสียงกวางหรือระมัง เก้งก็แบ่งเสียงไม่ถูก แล้วก็ยังมีเสียงเหมือนคนเจ็บปวด ร้องครวญคราง หูได้ยินเสียง โอย โอย โอย เสียงร้องเป็นระยะ

เข้ามาใกล้กลดของอาตมาแล้วก็หายไป แล้วก็ได้ยินห่างไกลออกไปไม่รู้ว่าเป็นตัวอะไร มีเสียงร้อยแปดในป่าเวลากลางคืน อาตมานั่งไม่สบายใจ กลัวเสียงประหลาดพวกนั้นอยู่ในกลด พระอาจารย์บอกให้เจริญพระพุทธมนต์ ภาวนาทำสมาธิให้จิตสงบ อาตมาบอกว่าทำไม่ได้เพราะใจไม่อยู่กับตัว เสียงร้องมันกวนประสาท ท่านก็บอกให้พยายามอดทน ไม่ต้องกลัว ท่านยังคุมอยู่ แต่อาตมาก็ได้พยายามทำให้จิตสงบ แต่ไม่ทันจะทำจิตสงบก็ได้ยินเสียง เสือร้อง โฮก–ฮือ ๆ ๆ มาแต่ไกล และยิ่งใกล้เข้ามาเสียงสัตว์อื่นเงียบหายหมด นอกจากทางต้นไทรใหญ่ห่างจากลำห้วยไม่มากนัก ได้ยินเสียงกิ่งไม้หัก เสียงลิงร้องคงจะตกต้นไม้ เพราะต่างชิงแย่งกันปีนป่ายขึ้นไปบนกิ่งคบไทรให้สูงสุดที่จะสูงได้ เสียงโฮก——ฮือ—-ใกล้เข้ามาแล้วก็ไกลออกไป แต่จวนฟ้าสางก็ได้ยินเสียงใกล้เข้ามาทุกทียิ่งใกล้เสียงก็ยิ่งดังสนั่นป่า อาตมารู้สึกว่าพื้นล่างกับพื้นบนกำลังกระทบกัน เพราะมันสั่นรัวเหมือนกำลังเป็นไข้จับสั่น ยิ่งเสียงมันใกล้เข้ามาเหมือนจะเดินรอบ ๆ กลดของเรา แล้วร้องเสียงดังสนั่นสะท้อนทั้งป่า อาตมาก็เกิดขนหัวลุกขนพองสยองเกล้า เป็นไข้หนาว ๆ ร้อน ๆ ไปทันที สวดมนต์ไม่ได้ลืมหมด เพราะเคยรู้ว่าเสือเป็นสัตว์ป่าที่ดุร้ายมันฆ่าเหยื่อโดย

ใช้เท้าตะปบหนังหัวบีดลูกนัยน์ตา แล้วก็ตวัดตัวขึ้นหลังวิ่งเข้า-ป่า ยิ่งนึกก็ยิ่งกลัว นึกในใจว่าอาตมาไม่ควรจะเอาชีวิตมาทิ้งไว้ในป่านี้เลย เกิดความหมดอาลัยแก่ชีวิต แต่แล้วก็เกิดความมานะว่าเราได้อุทิศชีวิตให้แก่พระศาสนา แล้วจะมามัวกลัวอย่างไม่สิ้นสุดทำไม ไม่ต้องกลัว ความกลัวเป็นของคนขลาด หยุดกลัวเสียที่เป็นอะไรก็ไม่วิตกทุกข์ร้อนปล่อยไปตามเรื่อง หากชาติก่อนเราได้ก่อเวรกรรมไว้กับพวกสัตว์ป่าเหล่านี้ไว้ ก็ขอใช้หนี้ชีวิตให้มาขบกัดให้ตายเสียในชาตินี้จะพ้นเวรกันเสียที เมื่อคิดได้เช่นนี้ ความกลัวก็ค่อย ๆ จางหายไป จิตใจของอาตมาก็เข้าสู่ปรกติ อาตมาก็เจริญพระพุทธมนต์ภาวนาให้จิตสงบสู่สมาธิเข้าในวิปัสนากรรมฐานได้ต่อไป ส่วนเสียงเสือนั้นก็ค่อยหายห่างไกลไปทางลำห้วยแล้วก็หายไป ก็ได้ยินเสียงไก่ป่าขันพอสางพอตอนรุ่งเช้า พระอาจารย์บอกว่าอาตมาเข้าทางถูกแล้วความกลัวกำลังห่างออกไปแล้ว จงปฏิบัติเจริญภาวนาเข้าสมาธิแล้วก็แผ่เมตตาด้วยอำนาจ กำลังกระแสจิตมุ่งจุดไปหมู่สัตว์ทั้งหลายก็จะไม่มีภัยที่จะรบกวน อาตมาไม่ทราบว่าอาจารย์รู้ได้อย่างไรว่าอาตมาหายกลัวจึงบอกว่า

"เสียงร้องคำรามของเสือเมื่อมันเดินมารอบๆ กลด เสียงมันมีอำนาจสมเป็นสัตว์ป่า ทำให้อาตมากลัวจนเกือบจะเสียสติปวดหนักปวดเบาหนาวร้อนตลอดเวลา"

อาจารย์หัวเราะแล้วก็บอกว่า "ความกลัวก็ย่อมมีขอบเขต แต่เมื่อมันสุดแล้วมันก็เข้าปรกติ จะใช้สติปัญญาพิจารณาไล่ความกลัวไปให้พ้นให้สิ้นไปแล้วก็จะเหลือความไม่กลัว"

อาตมาก็รับคำของพระอาจารย์ คืนที่สามพระอาจารย์พามาปักกลดพักอยู่ข้างหนองน้ำใหญ่ คืนนั้นรู้สึกว่าจิตใจของอาตมาเข้าสู่ความปรกติ จิตเกิดกำลังเข้มแข็งเข้าสมาธิได้ง่ายปฏิบัติเจริญวิปัสนากรรมฐาน แม้จะได้ยินสัตว์ป่าร้องใกล้ไกลก็ไม่ตกใจกลัว จิตเข้าสู่ปรกติ แต่พอดึกก็รู้สึกว่ามีงูเลื้อยอยู่ข้างกลดของอาตมาทั้งตัวใหญ่และตัวเล็กทั้งยาวและสั้นสันนิษฐานเอาตามความรู้สึกเมื่ออาตมามานั่งเข้าสมาธิรู้สึกว่าบางตัวมันเลื้อยขึ้นไปจะถอนกลดของอาตมา เอนไปเอียงมาบางตัวขู่ฟ่อ ๆ อยู่ข้างกลด อาตมาได้ประสพเหตุการณ์ ๓ คืนติดต่อกัน ทำให้อาตมาจำวัดไม่ได้ คืนหลังนี้จิตใจของอาตมาเข้มแข็งความกลัวก็น้อยลงสามารถท่องบ่นภาวนาพุทธมนต์ ไม่กลัวจนหลงลืมจับต้นชนปลายไม่ถูกเหมือนคืนก่อน ๆ จิตของอาตมาก็สงบ เสียงพระอาจารย์คอยปลอบโยนแนะนำให้ปฏิบัติจวนสาง พวกงูเหล่านั้นจึงเลื้อยคลานหายไปหมด รุ่งขึ้นเช้าอาตมามาได้พบในสิ่งที่แปลกประหลาดเกิดขึ้นในเช้าวันนั้น คือในบริเวณใกล้ที่ปักกลดอยู่นั้นมีพวกนกชนิดต่างๆ มีจำนวนมากมาย

บินมาจากทิศต่าง ๆ มีสีขนงดงามแปลกต่างกันส่งเสียงร้องจอกแจ๊กจอแจแซดไปหมด คล้ายจะมีการประชุมนกทั้งป่าเป็นครั้งใหญ่อยู่ตามต้นไม้รอบที่พักปักกลด อาตมายังไม่เคยเห็นมาก่อนว่านกมากมายเช่นนี้ คล้ายกับนกพวกนี้จะนัดกันมาพบกับอาตมาและพระอาจารย์ สิ่งที่มหัศจรรย์อีกอย่างก็คือ เห็นพระอาจารย์แบมือยื่นออกไปแล้วก็ผิวปากค่อย ๆ พอได้ยินเสียง นกที่จอแจก็เงียบลงทันที คล้ายกับพระอาจารย์มีอำนาจเหนือพวกนกเหล่านั้น สามารถจะบังคับให้ทำอะไรได้ อาตมามองดูด้วยความตื่นเต้นในสิ่งที่แปลกประหลาดแทบจะลืมหายใจ เมื่อนกตัวอื่นส่งเสียงร้องแซดนั้นเงียบหมด คงได้ยินเสียงแหลมเล็กส่งเสียงร้องอยู่บนยอดไม้ยังไม่เห็นตัว แล้วเสียงก็ค่อย ๆ ดังขึ้นจนเห็นตัวเล็ก ๆ เท่านกกระจิบสีสันสวยงาม บินโผลงกระโดดเกาะกิ่งไม้ลงมาเป็นระยะ ปากก็ส่งเสียงไพเราะ พอบินลงมาในระยะต่ำก็บินโผลงไปเกาะอยู่กลางใจมือของพระอาจารย์ แล้วก็ไซร้ปีกไซร้หางคล้ายจะร่ายรำทำเพลงตามสภาพของนกตัวเล็ก ๆ น่ารักจะทำได้ ส่วนนกตัวอื่น ๆ จำนวนมากก็มาเกาะอยู่บนกิ่งไม้นิ่งเงียบเอียงคอมองดูไปมา ตามระยะของนกตัวน้อยกระโดดอยู่บนฝ่ามืออาจารย์ครูใหญ่ นกน้อยตัวนั้นบินจากฝ่ามือของพระอาจารย์ขึ้นไปบนยอดไม้ แล้วนกตัวอื่น ๆ

ต่าง ๆ ก็บินกลับไปตามทิศทางต่าง ๆ ไม่ช้าก็หายไปหมด ตั้งแต่นั้นมาทำให้อาตมาคิดว่าพระอาจารย์ของอาตมานี้ มีอำนาจกระแสจิตสูงทำให้สัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ตกอยู่ในอำนาจได้ ทั้งสัตว์ที่ดุร้ายและไม่ดุร้าย และเชื่อแน่ว่าท่านมีอำนาจเหนือสัตว์ร้ายในป่าทั้งหลาย อาตมาคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ ๓ คืนก่อนก็ด้วยอำนาจของพระอาจารย์ที่เรียกพวกสัตว์ป่า และให้มาเพื่อที่จะทดลองจิตและความอดทนของอาตมาเช่นเดียวกัน ท่านได้เรียกฝูงนกในตอนเช้าวันนั้น ตั้งแต่นั้นมาอาตมาก็หายความขลาดกลัว แม้จะได้ยินได้เห็นสัตว์ป่าที่ดุร้ายอย่างใกล้ชิด จิตใจของอาตมาก็เป็นปรกติ เห็นจะเป็นเพราะอาตมาเลื่อมใสเชื่อถืออำนาจจิตให้ความคุ้มครองของพระอาจารย์

"อาตมาเล่าให้ฟังนี้ อย่าเพิ่งเชื่อถือว่าเป็นความจริงนะนี่เป็นแต่ความเห็นความรู้สึกของอาตมา พระพุทธองค์ทรงสอนไม่ให้เชื่ออะไรง่าย ๆ และอย่าเชื่อในสิ่งที่เขาบอกเล่าทั้งโบราณและปัจจุบัน ให้พิจารณาด้วยปัญญาหาหลักและเหตุผล และพิสูจน์ให้เห็นจริงเสียก่อนจึงค่อยเชื่อฉะนั้น ที่อาตมาเล่ามานี้ก็เพียงให้พิจารณาดู และอาตมาก็จะเล่าต่อไปว่า ต่อนั้นมาอาตมาก็ได้ศึกษาผึกฝนปฏิบัติตามที่พระอาจารย์สั่งสอนทุกประการ ไม่มีคาถาอาคมอะไรนอกเหนือไปกว่าธรรมะพระพุทธมนต์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่อยู่ในหลักศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยอาศัยสมาธิเกิดปัญญา ในเมื่อได้ปฏิบัติวิปัสนากรรมฐาน ฝึกจิตให้สงบเข้มแข็งภาวนา แผ่เมตตาเจาะจงแก่สัตว์ป่าทั้งหลาย จึงสามารถทำให้สัตว์ดุร้ายให้เชื่องอยู่ในอำนาจได้ และทั้งสามารถจะเรียกร้องให้สัตว์ต่าง ๆ มาชุมนุมกันได้ด้วยอำนาจกระแสจิต คลื่นของจิตที่มีพลังอยู่ในวงรัศมีที่สัตว์ป่าอาศัยพอที่จะส่งกำลัง การแผ่เมตตาจะไปถึง

ต่อมาพระอาจารย์ได้พาอาตมาท่องเที่ยวธุดงค์ไปในที่ธุระกันดารแทบทุกภาค บางครั้งก็ออกนอกดินแดนไทยต้องผจญต่อความยากลำบาก ตลอดจนสัตว์ร้ายนานาชนิด แต่อาตมาชินต่อป่าดีแล้วจึงไม่มีความกลัว เพราะจิตเข้มแข็งติดตามท่านอาจารย์ไปทุกแห่งหน ถึงฤดูฝนเข้าพรรษาเราก็จำพรรษากันตามเขาในถ้ำ เมื่อออกพรรษาก็ออกธุดงค์กันใหม่

ต่อมาท่านอาจารย์ได้บอกว่า อาตมามีสมาธิแก่กล้ามีอำนาจจิตเข้มแข็งพอที่จะปฏิบัติองค์เดียวได้แล้ว ไม่ต้องอยู่ในความควบคุมของพระอาจารย์ ทั้งท่านก็เข้าวัยชราแล้ว อยากจะพักจำศีลภาวนาเป็นที่เป็นทางในบั้นปลาย ท่านจึงหาถ้ำแห่งหนึ่งไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก ได้เข้าไปจำศีลภาวนา แล้วอาตมาก็ได้ธุดงค์องค์เดียวแต่นั้นต่อมา

พวกเรานั่งฟังพระภิกษุชราธุดงค์ เล่าเรื่องอย่างเพลิดเพลินและตื่นเต้น เพราะยังไม่เคยได้ยินได้ฟังเรื่องเช่นนี้มาก่อน และก็เพิ่มความเลื่อมใสเคารพท่านยิ่งขึ้น พวกเรายังสงสัยถามว่า

"อาหารฉันนั้นหลวงพ่อได้มาจากไหน เพราะตามป่าดงดิบห่างไกลจากหมู่บ้าน ระยะเวลาเดินทางตั้งวันก็ยังไม่พบหมู่บ้านหรือหากพบหมู่บ้านก็ยังไม่ทราบว่า ชาวบ้านจะมีศรัทธาหรือไม่" พระธุดงค์ยิ้มแล้วตอบว่า

"ไม่เป็นการลำบากยากเย็นอะไรนัก เพราะก่อนที่อาตมาจะออกโปรดสัตว์ก็ได้อธิษฐานทำสมาธิ ส่งกระแสจิตล่วงหน้าไปก่อน จึงรู้ว่าที่ใดมีผู้ศรัทธาอยู่ แล้วก็มุ่งหน้าเดินตรงไป ไม่ช้านานนักก็พบหมู่บ้าน มองเห็นผู้คนมีความศรัทธาเตรียมอาหารใส่บาตรไว้แล้ว เมื่ออาตมาไปถึงต่างก็พากันมาใส่บาตรมีทั้งผลไม้และอาหารข้าว แม้จะเป็นหมู่บ้านไม่ใหญ่โตนัก และอาหารที่ได้มานั้นไม่มาก แต่เพียง ๒-๓ ปั้น ก็อิ่มกว่าอาหารธรรมดาบ้านเรา ฉะนั้น การอยู่ในดงพงป่าของอาตมาก็ไม่มีอะไรเดือดร้อน"

พวกเราได้ฟังแล้วก็มองดูตากัน ต่างก็นึกคิดอยู่ในใจว่าพระองค์นี้คงจะย่นระยะทางได้ หรือไม่ก็สามารถเข้าไปรับบาตรในเมืองลับแลได้ หรือจะเป็นพวกผีสางนางไม้ หรือรุกขเทวดาที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่เวลานั้นก็ไม่มีใครถาม

ท่านว่า พวกที่มาใส่บาตรเหล่านั้นเป็นพวกอมนุษย์หรือพวกเทวดานางไม้ ไปอยู่ในกลางดงกลางป่า ต่างก็มาเดาเอาเองภายหลัง แต่ทำให้นึกสงสัยว่าทำไมพวกเราจึงปากหนักไม่มีใครถามท่านเลย ชอบมาออกความเห็นแตกต่างกันภายหลัง หลังจากพวกเราเกิดเลื่อมใสในตัวพระภิกษุยิ่งขึ้น เคารพในสมาธิปฏิบัติวิปัสนากรรมฐานของท่านแล้ว ท่านได้ให้การอบรมธรรมะพวกเราต่อไปว่า

"มนุษย์เราที่ได้มีโอกาสเกิดมาในโลกนี้ เมื่อได้ลืมตาดูโลกที่แจ่มใสมีร่างกายเข้มแข็งมีอาการครบถ้วน มีสมองและจิตใจเป็นปกติธรรมดาอย่างสามัญชนทั่วไป ก็เรียกว่าเป็นบุญกุศลบารมีที่เคยสร้างไว้ในอดีตชาติ จึงได้เกิดมาเป็นคน แต่การสร้างบุญบารมีนั้น ย่อมจะมากน้อยไม่เสมอเท่าเทียมกัน มนุษย์เราจึงได้เกิดมาแตกต่างกันทั้งตระกูลและฐานะ บางคนจะเกิดในตระกูลสูงหรือมั่งคั่งสูงศักดิ์ บางคนก็เกิดมาในตระกูลต่ำศักดิ์ยากจนเข็ญใจ บ้างก็เกิดมาในรูปร่างสวยงาม บ้างก็เกิดมาขี้ริ้วร่างกายไม่สมประกอบ บ้างเกิดมามีสติปัญญาไม่ปรกติ แต่ทุกคนก็เลือกเกิดไม่ได้ แล้วแต่กฎแห่งกรรมจะส่งมาตามผลการทำดีหรือทำชั่วซึ่งประจำทุกรูปทุกนาม แม้ว่าเราจะเกิดมาแตกต่างทางด้านความเป็นอยู่และฐานะ แต่ก็ไม่ควรจะน้อยเนื้อ

ต่ำใจในวาสนาที่เกิดมาต่ำต้อย เพราะในโลกมนุษย์นี้ไม่มีอะไรแน่นอน ทุกสิ่งย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนไปได้ตามกฎธรรมชาติ เพราะโลกมนุษย์นี้เป็นศูนย์กลางที่คนเรามีโอกาสเลือกสร้างความดีหรือความชั่วได้เท่าเทียมกัน ผู้ที่เกิดมาในตระกูลมีเกียรติมั่งคั่ง ถ้าลืมตัวประกอบกรรมทำชั่ว ที่สุดก็กลายเป็นคนทุกข์ยากลำบากลงในชาตินี้ ส่วนผู้ที่เกิดมาในตระกูลต่ำต้อยเข็ญใจ ถ้าประพฤติแต่กรรมดีชีวิตก็เจริญรุ่งเรืองมั่งคั่งมีเกียรติทันตาเห็นทุกยุคทุกสมัยมีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่น คนมั่งมีกลับยากจน แต่คนยากจนกลับมั่งมี อาตมาขอให้ประสกนำไปคิดพิจารณาดูว่าโลกมนุษย์นี้เป็นชุมทางสายใหญ่ มีทั้งทางนรกและสวรรค์ และทางนิพพานในทางพุทธศาสนา ทุกวันทุกเวลาที่มนุษย์ทิ้งสังขารไว้ในโลก ส่วนวิญญาณนั้นไปสู่สุคติและทุคติ ตามแต่ผลบุญผลกรรมที่ส่งเสริมไปทางดีหรือชั่ว อาตมาขอให้ทุกคนที่อยู่ในที่นี้ ผู้ที่เกิดมาในกองสุข เมื่อถึงอายุขัยก็ไปในทางสุข ผู้ที่เกิดมาในกองทุกข์ เมื่อถึงอายุขัยก็ขอให้ไปในทางสุข และไม่อยากให้วิญญาณของผู้เกิดมาในกองสุขหรือกองทุกข์ก็ดีไปในทางทุคติ-ภูมิและสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งช่วยให้เราพ้นทุกข์ก็คือธรรมะของพระ-พุทธเจ้า คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จงพิจารณาในวิปัสนากรรมฐานก็จะรู้แจ้งเห็นจริงตลอดไป"

เมื่อพวกเราได้สดับคำของท่านแล้ว เราต่างก็ยกมือขึ้นนมัสการท่านด้วยความเคารพ และเตรียมตัวจะนมัสการพากันกลับสู่ค่ายที่พักกลางดง ซึ่งไม่ห่างไกลจากที่ปักกลดของท่าน ท่านจึงเตือนให้นำลูกกวางน้อยไปด้วย ทำให้พวกเรานึกขึ้นได้ เพราะได้ฟังท่านจนเพลิดเพลิน จนลืมว่าพวกเรามาตามลูกกวาง เสียงท่านสั่งว่า

"ขอให้ประสกนำไปเลี้ยงดูมันให้ดีเถิด สงสารมันกำพร้าแม่ ถ้าอยู่ในป่าก็คงเป็นเหยื่อของสัตว์ที่ดุร้าย ไม่มีโอกาสจะรอดพ้นไปได้ โน่นมันแอบอยู่ข้างพุ่มไม้" พลางท่านก็ชี้มือเตี้ย ๆ เรามองตามทิศทางที่ท่านชี้ก็มองเห็นพุ่มไม้สั่นผิดปรกติ จึงนึกรู้ว่าลูกกวางคงจะทึ้งใบไม้กินอยู่ข้างหลัง แต่แล้วก็ได้ยินพระธุดงค์ท่านบอกว่า

"เพียงใช้คนสองคนไล่ต้อนมันก็จะตามออกมา"

หลวงชาญ ฯ ได้ให้พลทหารสองคนเข้าไปต้อนลูกกวางตัวน้อยสกัดหน้าและสกัดหลัง มันก็ออกมาแต่โดยดีคล้ายสัตว์ที่เลี้ยงไว้เชื่อง ๆ ไม่ตื่นกลัวไม่ตกใจ เมื่อเห็นแล้วเกิดเพิ่มความสงสารและเอ็นดูยิ่งนัก และเป็นที่น่าประหลาดมหัศจรรย์ยิ่งนัก ที่สัตว์ป่าเกิดเชื่องในระยะเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ เมื่อแรก ๆ ก็ต่างพากันคิดว่าเนื้อลูกกวางอ่อนนั้นจะเป็นอาหารที่

โอชารสยิ่ง มื้อต่อไปนั้น บัดนี้ไม่มีใครในหมู่พวกเราคิดเสียแล้ว มีแต่ความสงสารเวทนา ต่างก็เข้าไปลูบหน้าลูบหลังลูบหัวด้วยความเอ็นดู เมื่อได้นมัสการลาพระธุดงค์มาค่ายที่พักแล้ว เราก็เห็นพวกลูกหาบที่อาสามาทำครัวกำลังชำแหละเนื้อแม่กวางออกเป็นชิ้น ๆ และแผ่ออกเป็นแผ่นใส่เกลือตากแดดทำเค็มและที่เหลือพวกเครื่องในก็หุงต้มปรุงอาหารทั้งผัดเผ็ดและแกงเนื้อกวาง ปิ้งย่างทาเกลือพริกไทย ถ้าเป็นเวลาปกติแล้วอาหารเนื้อกวางมื้อนั้นจะต้องอร่อยมาก คงจะทานได้มากกว่าปกติธรรมดา แต่หลังจากได้พบกับพระภิกษุธุดงค์แล้ว ความรู้สึกของหลวง-ชาญชิงชัยกลับตรงกันข้าม มิได้ยินดียินร้ายภาคภูมิใจในอาหารที่ยิงได้โดยฝีมือของตนเลย หวนแต่คิดถึงแม่กวางที่เป็นเหยื่อกระสุนล้มลงตาย และเห็นแม่กวางใช้เท้าหน้าดันกันลูกกวางน้อยให้หนีตามสัญชาตญาณของสัตว์ที่รักลูก กลัวภัยที่จะเกิดจากลูกของตัวก่อนตัวเองจะถูกยิงตาย เมื่อคิดแล้วก็ยิ่งเศร้าใจ อาหารเนื้อกวางมื้อนั้นหลวงชาญฯ กลับกินไม่ลง ต้องสั่งให้เอาเสบียงติดมาจากกรุงเทพ ฯ ออกมากินแทน ไม่แตะต้องเนื้อกวาง ทำให้เป็นที่แปลกใจเพื่อนฝูงเป็นอันมาก แม้แต่เนื้อไก่ป่าก็ไม่ยอมกิน

หลังอาหารแล้วหลวงชาญฯ ได้ปรึกษาหารือกับหมู่เพื่อนว่าตนเองมีความเห็นว่า อยากจะกลับก่อนกำหนดเวลาที่ตั้งใจไว้เดิม แม้ยังจะมีเวลาเหลืออยู่อีกหลายวันก็ตาม อยากจะใช้เวลา

ของชีวิตให้หมดเปลืองไปโดยทำประโยชน์สร้างความดี ไม่ขอแตะต้องความชั่วต่อไป หลวงชาญฯ เป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของเพื่อนฝูงทั่วๆ ไป เป็นผู้ที่ออกค่าใช้จ่ายตลอดทั้งค่าพาหนะการเดินทาง ทั้งอาหารการกินสำหรับการออกมาล่าสัตว์ในป่าครั้งนี้ โดยไม่ยอมให้เพื่อนฝูงช่วยจับจ่ายให้เดือดร้อน เป็นผู้มีใจคอกว้างขวาง เมื่อหลวงชาญฯ มีความประสงค์จะกลับก็ไม่มีเพื่อนฝูงคนใดขัดข้องหรือห้ามปราม เพราะทุกคนก็ได้ยินได้ฟังได้เห็นเหตุการณ์ตลอดมาแล้วจึงตกลงพร้อมใจกันจะกลับ ก่อนอื่นหลวงชาญฯได้ชวนเพื่อนๆไปสนทนาหาความรู้จากพระภิกษุธุดงค์ และบอกจะนำอาหารไปถวายท่านตอนรุ่งเช้าเพื่อจะได้ลาท่านกลับกรุงเทพฯ ในวันนั้นพร้อมทั้งจะแจ้งให้ท่านทราบว่าพวกเราตัดสินใจหยุดการทำบาปล่าสัตว์แล้ว และจะกลับกรุงเทพฯ เร็วกว่ากำหนด เมื่อชวนกันมาถึงที่พระธุดงค์ปักกลดพักก็ไม่ปรากฏว่ามีกลดหรือมีอะไรเหลือร่องรอยทิ้งไว้เป็นเครื่องหมายว่าเคยมีพระภิกษุมาพักแรมอยู่เลย ที่แถวนั้นคงมีเถาวัลย์ขึ้นมาเกะกะ พวกเราคิดว่าคงหลงทาง แต่ทุกคนบอกว่าจำได้ไม่ผิด และที่ตรงนี้แหละที่พระธุดงค์ท่านมานั่งสนทนาด้วย และโน่นพุ่มไม้ที่ลูกกวางซ่อนตัวอยู่ข้างหลัง ก็ยังจำได้สดๆ ร้อนๆ ระยะห่างกันไม่กี่ชั่วโมงเราต่างก็อัศจรรย์ที่ในบริเวณเขตนี้ตอน

สายยังมีพระธุดงค์ปักกลดอยู่ มาเมื่อบ่าย ๆ ก็หายไป แต่เมื่อมาพิจารณาดูถี่ถ้วนแล้วเหมือนไม่เคยมีมนุษย์เข้ามาใกล้บริเวณนี้เลย พวกเราที่ไปจากกรุงเทพ ฯ ๗ คนพร้อมทั้งทหารรับใช้ประจำตัว และทั้งผู้นำทางจากเมืองกาญจนบุรีอีก ๘ คนงงไปตาม ๆ กัน ต่างลงความเห็นไปคนละทาง

หลังจากพวกเรานักล่าสัตว์ หรือพวกรังแกสัตว์เราได้ตั้งชื่อป่าให้เป็นอนุสรณ์ แก่พระภิกษุธุดงค์ชราเสียใหม่ว่า "ป่าดงบาป" เพื่อจะได้มีความละอายแก่ใจ และเป็นเครื่องเตือนใจที่เป็นมนุษย์ที่เจริญแล้ว แต่ชอบเบียดเบียนชีวิตสัตว์ป่า ซึ่งมันอยู่ในถิ่นที่แดนดงพงไพร ไม่เคยทำความเดือดร้อนให้แก่มนุษย์เลย พวกเราจากกรุงเทพ ฯ ส่วนมากรับว่า จะไม่มาล่าทำลายสัตว์ป่าตลอดไป ต่อมาแม้จะมีพวกพรานอาชีพมาส่งข่าวถึงบ้านหลวงชาญ ฯ ว่าเวลานี้มีพวกกระทิงหรือฝูงวัวแดงชุกชุมเป็นฝูง หลวงชาญชิงชัยก็ไม่สนใจต่อไป

อันชีวิตของมนุษย์ในโลกเรานี้ ไม่มีอะไรยั่งยืนแน่นอนความทุกข์เป็นของคู่กับชีวิต ไม่ว่าผู้นั้นจะมีอำนาจวาสนายิ่งใหญ่เพียงไร หรือเป็นผู้มั่งคั่งทรัพย์สินมหาศาล เมื่อยังมีจิตใจเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ไม่มีใครหนีความทุกข์พ้นไปได้ สิ่งนั้นก็คือเมื่อถึงเวลาที่จะสูญเสียสิ่งที่หวงแหนและรักบูชาอันมีบิดา

มารดา บุตรและธิดาที่รักยิ่ง และสามีภรรยาอันเป็นยอดแห่งความรักและความสงสาร เมื่อความรักมีมากมายเพียงไรความทุกข์ก็เพิ่มทวีหนักยิ่งขึ้น เช่นหลวงชาญชิงชัยต้องสูญเสียภรรยาที่รักยิ่ง หลังจากกลับจากล่าสัตว์ที่เมืองกาญจนบุรีไม่ทันถึงขวบปี แม้จะมั่งมีเงินทองมากมาย แต่ก็ไม่สามารถจะแลกเปลี่ยนกับชีวิตของภรรยา ซึ่งกำลังสาวกำลังสวย ทั้งเพรียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของสตรีเป็นที่รักใคร่ของผู้คนในบ้านและผู้ที่คุ้นเคย เป็นแม่บ้านที่ให้ความอบอุ่นแก่สามีตลอดมา สิ่งที่กระทบกระเทือนใจหลวงชาญชิงชัยมากที่สุดก็คือ ก่อนเวลาภรรยาที่รักจะสิ้นลมได้เกาะแขนหลวงชาญ ฯ ร้องไห้วิงวอนฝากลูกว่า

"คุณขา น้องบุญน้อย ถ้าน้องจากไปแล้ว ขอให้คุณดูแลลูกเราให้ดีนะคะ น้องเป็นห่วงมาก เพราะจะต้องกำพร้าแม่แต่เล็ก ๆ ขอให้คุณสงสารลูกให้มาก ๆ เพื่อเห็นแก่น้องที่จงรักภักดีต่อคุณตลอดจนสิ้นชีวิต"

หลวงชาญ ฯ กุมมือภรรยาด้วยแสนจะสงสาร และอดกลั้นน้ำตาไม่ได้ ปลอบว่า

"น้องไม่ต้องห่วงลูก ชีวิตของพี่ก็คือลูก และพี่จะทำทุกสิ่งเพื่อลูก"

หล่อนถอนหายใจอย่างโล่งอก พลางเรียกหญิงพี่เลี้ยงซึ่งเป็นลูกเรียงพี่เรียงน้องเข้ามาแล้วพูดว่า

"พี่ชมขา น้องฝากหลานด้วยนะคะ บุญของน้องน้อยไม่ได้อยู่จนลูกโต"

นางสาวชมผู้มีรูปร่างไม่งามนักแต่จิตใจงาม เคยเป็นครูมาก่อน หากแต่รักหลานชายจึงละทิ้งอาชีพครูอาสาเป็นพี่เลี้ยงให้ลูกของน้องสาวตลอดมา เมื่อได้ยินน้องสาวพูดเช่นนั้นก็สงสารร้องไห้แล้วบอกว่า

"น้องอย่าได้เป็นห่วงตาแดงเลย พี่ก็รักแกยิ่งชีวิตในชาตินี้พี่จะไม่ยอมห่างตาแดงเลย จนกว่าแกจะบรรลุนิติภาวะ ขอน้องจงวางใจพี่เถิด น้องอย่าคิดตนไปก่อนไข้ทานยารักษาตัวให้ดี ไม่ช้าก็คงหายปรกติจะได้เป็นที่พึ่งแก่ลูกต่อไป"

เธอฝืนยิ้มทั้งน้ำตาแล้วพูดว่า

"พี่ปลอบใจน้องเพราะสงสาร แต่น้องรู้ตัวดีว่าน้องหมดบุญเพียงแค่นี้ ถ้าชาติหน้ามี ขอให้น้องได้พบพี่อีก พี่ดีต่อน้องมากเหลือเกิน"

ต่อมาไม่ช้าเธอก็หมดลม ในท่ามกลางความเศร้าโศกของสามีและญาติพี่น้อง เธอผู้งามพร้อมที่กุลสตรีพึงจะมี วิญญาณได้จากร่างไปแล้ว ทิ้งไว้ซึ่งความอาลัยแก่หลวงชาญชิงชัยให้รับความทุกข์อย่างหนัก ด้วยความรักภรรยาหลวงชาญ ฯ เศร้าโศกแทบจะไม่กินไม่นอน หลังจากภรรยาได้จากไป มีแต่ความ

เสียใจไม่สร่าง ทุกคนทั้งเพื่อนฝูงกลัวหลวงชาญ ฯ จะล้มป่วย จึงช่วยกันปลอบโยนให้หายเศร้า เพราะหลวงชาญ ฯ หมดอาลัยในชีวิต เพื่อนฝูงญาติพี่น้องทุกคนต่างเห็นใจ สงสารในชีวิตรักของสามีภรรยาคู่นี้ เป็นคู่ผัวตัวเมียที่ควรยกย่องสรรเสริญ เป็นตัวอย่างที่ดีในการครองเรือน แม้หลวงชาญ ฯ จะเป็นนายทหารจิตใจเข้มแข็งเป็นลูกผู้ชายเต็มตัว แต่ก็ต้องอ่อนแอในชีวิตรักให้แก่ภรรยา แต่เพื่อเห็นแก่บุตรชายตัวเล็ก ๆ ตาดำ ๆ ยังไม่ครบ ๔ ขวบ ต้องกำพร้าแม่ คุณหลวงก็ต้องจำใจหักห้ามความเศร้าโศกอาลัยเพื่ออนาคตของบุตรต่อไป

โลกนี้มีสิ่งแปลก ๆ ไม่แน่นอน จะเป็นหญิงหรือชายที่รักใคร่อาลัยคู่ชีวิตที่ตายจากไปมากมาย ถึงกับหมดอาลัยใยดีต่อชีวิตจะอยู่เป็นคนต่อไป อาจจะตายตามไปอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในเมืองผี มิได้นึกถึงว่าทุกสิ่งจะต้องแตกดับเมื่อถึงกาลเวลา แต่ผู้ที่รักมากอาลัยมาก มักจะอยู่เป็นม่ายเป็นโสดไม่ได้นานก็ต้องมีคู่ครองเรือนใหม่ เห็นจะทนความเปล่าเปลี่ยวว้าเหว่ไม่ไหว จึงต้องการคนปลอบใจก็ได้ หรืออาจจะเป็นเพราะผู้ที่รักใคร่ได้แสดงกิริยาอาลัยภรรยาอย่างชีวิตจิตใจเช่นนี้ ย่อมทำให้เพศตรงข้ามเห็นใจและสนใจในความจงรักภักดีก็ได้

หลวงชาญชิงชัยก็เช่นเดียวกัน หลังจากศรีภรรยาจากไป ก็เศร้าโศกอาลัยคู่ชีวิตมากมาย พร่ำรำพันถึงคุณงามความดีของคู่ทุกข์คู่สุขได้ไม่นานก็เกิดความรักใคร่กับหญิงสาวผู้หนึ่ง ที่สุดก็ตกลงอยู่ร่วมชีวิตกันแทนภรรยาที่จากไป หญิงสาวผู้นี้มีชื่อว่า "**บื่นแก้ว**" ภรรยาคนใหม่ของหลวงชาญฯ นั้นมีญาติพี่น้องมากผิดกับภรรยาเก่า ซึ่งไม่ค่อยจะมีพี่น้องมากนัก

ครั้งแรก ๆ มาอยู่ก็แสดงกิริยาท่าทางเป็นคนอ่อนหวาน เป็นคนชอบเด็ก และรักใคร่บุตรชายของสามีเสมือนบุตรของตัวเอง ทำให้หลวงชาญชิงชัยค่อยหายเศร้าลงไปมาก และเห็นความปรองดองในครอบครัวนั้นราบรื่นก็มีความพอใจ ส่วนนางสาวชมผู้เป็นพี่เลี้ยงมาแต่อ้อนแต่ออกนั้น ก็ไม่ค่อยไว้ใจแม่เลี้ยงของหลานมากนัก คอยระแวงอยู่เสมอ ก่อนที่จะได้ภรรยาใหม่หลวงชาญมักจะนำบุตรชายที่น่ารักไปนอนด้วย ก่อนนอนจะสั่งสอนฝึกให้ไหว้พระและสวดมนต์เป็นประจำทุกคืน ภายหลังเมื่อได้ภรรยาสาวมาอยู่ด้วย ก็ให้บุตรชายไปนอนกับนางสาวชมพี่เลี้ยง นอกจากจะเป็นวันพระ ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ก็จะนำบุตรชายและตนเองไปนอนในห้องพระเฉพาะสองพ่อลูก เพื่อจะได้ทดสอบการท่องบ่นไหว้พระสวดมนต์

มนุษย์เราเกิดมาในโลกนี้ยังเป็นมนุษย์ปุถุชน ยังหนาด้วยกิเลศตัณหา ยังอยู่ในภพที่มีกลางคืนกลางวัน ย่อมอยู่ในวงจรเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จักจบสิ้น ย่อมจะหาความสุขความ-สบายที่แท้จริงไม่ได้ มีอุปสรรคปัญหาจะต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ผู้ใดประกอบกรรมดีหรือประกอบกรรมทำชั่ว ย่อมจะได้ประสบกับกรรมอันนั้นหนีไม่พ้น หลวงชาญชิงชัยเมื่อได้อยู่กับภรรยาคนใหม่ได้ไม่ถึงขวบปี ก็เกิดป่วยเป็นโรคตาเจ็บปวดร้ายแรงขึ้น แม้จะพยายามหาหมอมีความชำนาญในทางตาที่มีชื่อในเมืองไทย ทั้งหมอฝรั่งหรือหมอจีนไทย ที่สุดก็หมอแขกที่อยู่เชิงสพานเหล็กบนซึ่งมีคนไปรักษากันมากมาย แต่ก็ไม่สามารถจะรักษานัยน์ตาของหลวงชาญ ฯ ให้หายได้ ดวงตาก็ค่อย ๆ มัวลงจนเห็นลาง ๆ ที่สุดก็มองอะไรไม่เห็น เพื่อนฝูงที่เคยไปล่าสัตว์ด้วยกันมีความสงสาร แต่ก็ไม่สามารถจะช่วยอะไรได้ แต่ก็อดนึกไปในทางอกุศลไม่ได้ว่า **นี่คือผลกรรมที่ตามสนอง ที่ได้ทำร้ายสัตว์ป่ามาก่อน** แต่ก็อาจเป็นอุปาทานนึกคิดเหตุบังเอิญก็ได้ เพราะเป็นการเดาโดยไม่มีเหตุผล สมัยนั้นยังไม่มีการผ่าตัดตาและยังไม่มีการเปลี่ยนลูกนัยน์ตาเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ หมอลงความเห็นว่าเป็นต้อหิน ไม่มีทางรักษา แม้จะเสียเงินไปมากมาย แม้จะตั้งใจเดินทางไปทำการผ่าตัดในต่างประเทศก็ไม่บังเกิดผล ที่สุดดวงตาของหลวงชาญ ฯ ก็มืดสนิททั้งสองข้าง

เมื่อหลวงชาญฯ ตาบอด เหตุการณ์ในบ้านก็เปลี่ยนแปลงไปมาก การดูแลบ้านช่องก็ตกอยู่ในอำนาจของภรรยาคนใหม่ผู้ถือสิทธิ์ คนใช้ในบ้านที่เคยได้รับความกรุณาจากคุณหลวงและคุณนายคนเก่าร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา ก็เริ่มจะได้รับความไม่สบายใจ เพราะถูกบีบบังคับจากคุณนายคนใหม่ ใครที่เข้าหาประจบคุณนายคนใหม่ก็รอดตัวได้รับความสบายไป ถ้าใครแข็งข้อไม่ยอมอ่อนน้อมก็ถูกใช้งานตลอดเวลา ถ้าทนไม่ไหวก็ออกไป คุณนายก็หาคนใหม่มาแทน ไม่สนใจว่าคนนั้นจะอยู่มานาน มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่รักใคร่ไว้วางใจของคุณหลวงคุณนายคนก่อน ถ้าคนไหนไม่เข้าประจบคุณนายคนใหม่แล้ว ก็อยู่ในบ้านต่อไปไม่ได้ หลังจากคุณหลวงเสียตาทั้งสองข้างแล้วภายในบ้านก็ปั่นป่วน เพราะคุณนายคนใหม่ถือระบบว่าใช้เงินไม่ได้ใช้คน หรือตรงกับเงินคืองานในปัจจุบันนี้ ส่วนคุณนายคนเก่านั้นใช้คนไม่ได้ถือว่าใช้เงิน ฉะนั้นคนในบ้านทุกคนต่างก็มีความเคารพบูชาน้ำใจ แม้ว่าสังขารร่างกายแตกดับสูญสิ้นไปแล้ว แต่ความดีของคุณนายคนเก่ายังจารึกอยู่ในความรู้สึกของคนในบ้านทุกคนผู้ที่อยู่เก่าแก่ตลอดมา เมื่อมาถูกคุณนายคนใหม่มีจิตใจตรงกันข้ามกับนายคนเก่าแล้ว ก็ต้องทำให้คนเหล่านั้นต้องร้องไห้เสียน้ำตา นึกถึงคุณความดีของคุณนายคนเก่าผู้มี

พระคุณ ตั้งใจจะเป็นที่พึ่งฝากผีฝากไข้กับคุณหลวงและคุณนาย แต่คุณนายบุญน้อยต้องจากไปเสียก่อน จะพึ่งคุณหลวงผู้มีจิตใจเป็นธรรม ท่านก็เสียตาทั้งสองข้างไม่สามารถจะมองเห็นเหตุการณ์ในบ้านว่า ทุกคนได้รับความเดือดร้อนเพียงไร เพราะคุณนายคนใหม่ผู้ใกล้ชิดกับคุณหลวงคอยแต่จะรายงานเหตุการณ์ในบ้านไปในทางดีตลอดเวลา ความปั่นป่วนในบ้านคุณหลวงจึงไม่มีโอกาสจะได้รับความรู้ความจริง

แต่ไม่ช้าในบ้านของหลวงชาญฯก็มีพวกญาติของคุณนายคนใหม่มาอยู่ร่วมร่มไม้ชายคาด้วยสองคน ท่าทางเป็นนักเลงหัวไม้ไม่น่าไว้ใจ ทั้งที่คุณหลวงไม่รู้เรื่องอะไรเลย ที่มีทั้งพี่ชายและพี่สะใภ้มารวมอยู่ด้วย คนในบ้านไม่มีใครกล้าที่จะไปฟ้องคุณหลวง เพราะเกรงอำนาจของคุณนายปิ่นแก้ว ฉะนั้นภายในบ้านก็เปลี่ยนแปลง หนูแดงบุตรชายของคุณหลวงนั้นก็ไม่ค่อยจะมีโอกาสนอนกับคุณพ่อ เริ่มแต่คุณหลวงชาญ ฯ ป่วยโรคตา ตั้งแต่นั้นความสนิทสนมระหว่างพ่อกับลูกก็ห่างเหิน เพราะคุณนายใหม่อ้างว่า คุณพ่อกำลังป่วยเจ็บตา ไม่อยากให้ไปรบกวน จึงขอให้นอนกับพี่เลี้ยง คือนางสาวชมต่อไป ส่วนคุณหลวงถามถึงลูกไม่เห็นหน้ามานานแล้ว ทำไมไม่มาหาพ่อบ้าง คุณนายคนใหม่ก็ตอบว่า

"คุณแดงแกเห็นคุณพ่อเจ็บตา จึงไม่ยอมมานอนด้วย แต่เมื่อคุณหลวงต้องการให้ลูกเข้าไปหา คุณนายคนใหม่ก็พาไปหาเสียเอง โดยไม่ยอมให้พี่เลี้ยงเข้าไปด้วย แล้วก็ขู่เด็กไม่ให้พูดอะไรกับคุณพ่อมาก ไม่จะต้องโดนเฆี่ยน โดนหยิกขา เด็กอายุยังน้อย เคยอยู่ด้วยความสงบตลอดมา ไม่เคยมีใครดุใครเฆี่ยนใครตีมาก่อน เมื่อถูกแม่เลี้ยงข่มขู่ก็กลัว ไม่กล้าพูดอะไรกับคุณพ่อมาก เพราะเวลาอยู่กับคุณพ่อ แม่เลี้ยงคอยคุมอยู่ด้วย ถ้าพูดมากไปก็ถูกแม่เลี้ยงถลึงตา จ้องมองเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ ทำให้เด็กกลัวไม่กล้าพูดอะไรต่อไป ตัวคุณหลวงก็มีความรู้สึกเหมือนกันว่า เริ่มแต่ตามองไม่เห็น ภายในบ้านรู้สึกว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ก็ยังคิดไม่ออกว่าจะแก้ไขอย่างไรต่อไป คิดถึงเวรกรรมที่ได้ไปล่าสัตว์ที่ป่าเมืองกาญจนบุรีครั้งนั้น แล้วก็เศร้าใจที่ได้ทำลายแม่กวาง..... แล้วก็นึกถึงลูกกวาง ที่ได้นำมาจากป่าเมืองกาญจนบุรีมาเลี้ยงไว้ในบ้าน ปรนปรืออย่างดีอาหารการกินผักหญ้า ให้สมกับเป็นสัตว์ที่น่าสงสารต้องกำพร้าแม่ แต่เมื่อตาบอดแล้วกลัวการเลี้ยงดูลูกกวางจะไม่สมบูรณ์ ก็ได้กำชับคนดูแลเลี้ยงดูเอาใจใส่ให้มากอย่าได้ให้ลูกกวางลำบากอดอยาก และก็ต้องมาหวนนึกถึงบุตรชายที่ต้องกำพร้าแม่เช่นเดียวกัน หลวงชาญ ฯ ยิ่งคิดก็ยิ่งเศร้าใจ

มากขึ้น มันเหมือนชะตาชีวิตของตนกำลังตกอยู่ในอำนาจลี้ลับ ยิ่งคิดยิ่งพิจารณาดูก็ยิ่งเห็นกฎแห่งกรรม สิ่งใดที่ตนได้ทำไว้กำลังติดตามมาสนอง เช่นการยิงลูกตาของแม่กวางถึงแก่ความตาย เพราะอารมณ์สนุกสนานเป็นความพอใจคิดว่าเป็นความสุขที่ได้ออกล่าสัตว์ แต่บัดนี้กรรมได้ตามสนองทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง เป็นการทรมานอย่างหนักหากจะตายไปเสียจากโลกนี้ยังจะดีกว่า การฆ่าแม่กวางทำให้ลูกกวางกำพร้าแม่ แต่บัดนี้บุตรชายผู้ยังไม่รู้เดียงสาก็ต้องกำพร้ามารดาเช่นเดียวกัน

หลวงชาญฯ คิดสังหรณ์ในใจว่า ยังจะต้องมีอะไรที่ร้ายแรงเกิดขึ้นต่อไปอีก เพราะเป็นเวลาที่มรสุมแห่งกรรมได้เกิดขึ้นภายในครอบครัวแล้ว ความสุขสบายที่เคยรับเมื่อครั้งภรรยาคนแรกยังมีชีวิตอยู่ ดวงตายังแจ่มใส มองเห็นโลกด้วยความสดชื่น ซึ่งเวลานี้สลายไปหมดแล้ว เป็นเหตุการณ์ที่ผ่านไปวันเวลาในอดีตไม่ย้อนหลังกลับมาใหม่ แต่หลวงชาญชิงชัยเป็นเลือดทหาร แม้จะอยู่กลางมรสุมชีวิตกำลังชะตาตกก็ไม่ย่อท้อกัดฟันทนสู้ต่อไป ทรัพย์สินเงินทองมีคุณอนันต์ก็จริง แต่บางเวลาก็ให้โทษมหันต์เหมือนกัน เช่นหลวงชาญฯ ก็ไม่สามารถจะนำทรัพย์สินเงินทองมาแก้ปัญหาชีวิตให้เป็นธรรม และทรัพย์

สมบัตินี่แหละ ได้ก่อความยุ่งยากมาสู่ครอบครัว และได้นำความวิตกทุกข์ร้อนสู่หลวงชาญฯ ที่จะต้องแก้ไขชีวิตต่อไป ความปั่นป่วนในบ้าน คนใช้เก่าแก่ต่างพากันวิตกทุกข์ร้อนกลัวจะถูกออก หรือไม่ก็ต้องลาออกเองเพราะทนไม่ไหว ถ้าคนไหนที่เข้าประจบกับคุณนายใหม่ ก็มีโอกาสดีที่ไม่ได้รับการกระทบกระเทือน คนที่คุณนายใหม่โปรดปรานมากก็คือ นายบุญมี ซึ่งเป็นผู้ที่คุณหลวงเคยรักใคร่ไว้เนื้อเชื่อใจว่าเป็นคนซื่อตรง มีความจงรักภักดี ทั้งพ่อแม่ก็เป็นคนเก่าแก่อยู่มากับตระกูลนี้ ได้รับความอุปการะตลอดมา การที่นายบุญมีเข้ากับคุณนายใหม่จนโปรดปรานไว้เนื้อเชื่อใจครั้งนี้ ทำให้คนเก่าแก่ในบ้านนินทาแช่งด่าว่า ไม่รู้จักบุญคุณข้าวแดงแกงร้อนผ่าเหล่าผ่ากอ ทำให้เสียชื่อถึงพ่อแม่ แต่นายบุญมีก็ไม่ได้สนใจที่มีผู้กล่าวร้ายเสียดสีนินทา จึงทำเป็นทองไม่รู้ร้อน และก็ยังเป็นคนที่รับใช้ใกล้ชิดสนิทกับหลวงชาญ ฯ ตลอดไป แต่ก็มีเหตุประหลาด อยู่ ๆ คุณนายคนใหม่ก็แสดงกิริยาอ่อนหวานเปลี่ยนจากดุดัน คนใช้เก่าแก่กลัวจะถูกไล่ออกก็ค่อยหายวิตกทุกข์ร้อน เพราะนิสัยคุณนายเปลี่ยนแปลงเป็นคนใจดีอย่างกระทันหัน

วันหนึ่ง หลวงชาญฯ ได้ขอร้องให้ผมผู้เป็นเพื่อนรักใคร่ไว้ใจกับทนายประจำตระกูลเก่าแก่ เข้าไปพบในห้องส่วนตัว จะปรึกษาหารือเป็นความลับถึงอนาคตบุตรชาย เพราะรู้สึก

สังหรณ์ในใจ และจะทำพินัยกรรมเสียให้เสร็จเรียบร้อยตอนหนึ่ง หลวงชาญฯ ประสงค์จะให้ทนายประจำตระกูลช่วยพิมพ์ลายนิ้วมือบุตรชายไว้เป็นหลักฐานทั้งสองมือ ๑๐ นิ้ว เพราะลายนิ้วมือสิ่งเดียวที่ไม่เปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งใบพินัยกรรมด้วย และจะหาโอกาสให้นางสาวชม พี่เลี้ยงนำบุตรชายไปที่บ้านทนายและขอร้องให้ผมช่วยลงนามเป็นพยานด้วย เพราะตัวแกก็ตาบอดพิการมองอะไรไม่เห็นอยากจะป้องกันทรัพย์สินเสียให้เรียบร้อย เพราะทรัพย์สมบัติมากมายนั้นจะเป็นภัยแก่บุตรชายที่อายุยังน้อย อยากจะป้องกันให้เรียบร้อย เมื่อเวลาตายจะได้หลับตาตายได้อย่างสงบ จากนั้นจะขอร้องนายทหารผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ มาช่วยลงนามเป็นพยานในพินัย-กรรม ส่วนคุณนายบีนแก้วภรรยาคนใหม่ก็จะให้เป็นเบี้ยเลี้ยงชีพตลอดไป ทุกอย่างจะต้องเป็นความลับโดยเฉพาะ และขอร้องให้ทนายความประจำตระกูลไปจัดการร่างพินัยกรรมที่บอกให้เรียบร้อย ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มันไม่มีอะไรแน่นอนโดยเฉพาะผู้ที่ตกอยู่ในชะตากรรมมรสุมแห่งชีวิตอย่างหลวงชาญชิงชัย ที่เรียกว่ายามซวยและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่คิดไว้ดีแล้ว ก็ย่อมผันแปรไปได้อย่างไม่ได้นึกถึงมาก่อนเลย หลังจากตกลงเรื่องพินัยกรรมทนายประจำตระกูลรับว่าจะร่างมาให้เร็วที่

สุด พอกลับไปถึงบ้านเข้าห้องน้ำเกิดเป็นลมถึงแก่กรรมอย่างปัจจุบันทันด่วน (สมัยนี้ก็คงจะเป็นโรคหัวใจวาย) พินัยกรรมยังไม่ทันร่าง

และต่อมาผมก็ได้เลื่อนยศเป็นนายพันตรี และมีคำสั่งทางราชการให้ย้ายไปประจำหัวเมือง ผมได้ประวิงไว้เพื่อจะให้การทำพินัยกรรมของหลวงชาญฯ สำเร็จเรียบร้อยเสียก่อน จึงจะออกเดินทางภายหลัง แต่โชคได้เล่นตลกกับหลวงชาญฯ ที่คอยจ้องจะทำลายความหวังในชีวิตเสียทุกสิ่ง เหตุก็เพราะหลังจากทนายประจำตระกูลถึงแก่กรรมลงได้เพียงสองวัน บุตรชายกับนางสาวชมพี่เลี้ยงก็หายไปจากบ้าน โดยไม่ทิ้งร่องรอยไว้ให้ตามหา ซ้ำลูกกวางที่เลี้ยงอยู่ในคอกอย่างดีตลอดมา เมื่อเช้าวันบุตรหายก็นอนตายตัวแข็งไม่มีใครรู้สาเหตุ เจ้าลูกกวางตัวนั้นเป็นอะไรตาย หลวงชาญฯ มีความรักความอาลัยบุตรชายมาก ได้สั่งคนไปเที่ยวติดตามหาทั่วทุกหนทุกแห่งก็มิได้ทราบข่าว จึงทำให้หลวงชาญฯ คิดถึงบุตรชายไม่เป็นอันกินอันนอน คนเราอยู่ในระยะโชคร้าย ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีกลายเป็นร้ายไปหมดทำให้หลวงชาญฯ ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์ เกือบจะเป็นโรคเส้นประสาท อยากจะตะโกนท้าโชคชะตาร้ายที่คอยทำลายทุกสิ่งทุกอย่างมิได้สร่างซาตลอดเวลา ความอดทนของมนุษย์

กำลังจะสุดขีด เท่าที่ปุถุชนธรรมดาจะทนได้ หัวใจเหี่ยวแห้งหมดอาลัยใยดีต่อชีวิต หลวงชาญ ฯ กำลังจะหมดความอดทนต่อไป ที่สุดเมื่ออดทนไม่ไหวก็เข้าโรงพยาบาลประสาท หรือไม่ก็คิดที่จะระเบิดสมองตัวเอง หรือไม่ก็กินยานอนหลับไม่รู้จักตื่นเพื่อให้พ้นทุกข์ไปเสียที เบื่อหน่ายที่จะมีชีวิตต่อสู้กับวิบากกรรมต่อไป หมดความอาลัยใยดีคล้ายคนที่ไม่มีหัวใจ คืนนั้นตัดสินใจไม่ถูกว่าจะทำอย่างไรดี นอนไม่หลับมาหลายคืนแล้วทั้งอาหารก็กินไม่ลง คืนนั้นทำให้เผลอตัวเคลิ้ม ๆ ฝันว่าหลวงพ่อพระภิกษุธุดงค์ที่พบในป่าเมืองกาญจนบุรีมายืนยิ้มอยู่แล้วพูดว่า

"ประสก อย่าไปคิดสั้น ต้องต่อสู้ต่อไปอย่าย่อท้อ การคิดทำลายตัวเอง มันเป็นวิธีของคนเขลาขี้ขลาด พระไม่สรรเสริญ ยังมีบาปติดตัว ใช่จะหนีพ้นความทุกข์ก็หาไม่ยังต้องไปเสวยทุกข์หนักยิ่งไม่มีสิ้นสุด"

ในฝันหลวงชาญ ฯ ถามพระภิกษุชราว่า

"ทำอย่างไรเล่าท่าน ผมจะทนแบกทุกข์ไม่ไหวอยู่แล้ว อยากจะหนีให้พ้น มันทรมานใจเหลือเกิน"

ภิกษุชรามองด้วยสายตาเอ็นดูสงสารแล้วพูดว่า

"อาตมาจะแนะทางให้ว่า โลกมนุษย์นี้ไม่มีอะไรดับทุกข์ได้จริงจัง และไม่มีใครช่วยแบกทุกข์เราได้ ตัวเราต้องช่วยตัวเราเอง ตัวต้องเป็นที่พึ่งตัวเอง ปล่อยทุกข์เสีย อย่าแบกไว้"

หลวงชาญ ฯ ยังไม่เข้าใจจึงถามว่า "หลวงพ่อจะให้ผมปฏิบัติอย่างไร ผมปัญญาน้อยไม่เข้าใจกรุณาแจ้งด้วย ปล่อยอย่างไร"

ในฝันหลวงพ่อท่านหัวเราะแล้วพูดว่า "ความทุกข์ของประสกเกิดในความรู้สึกทางใจ ที่ถืออย่างแน่นแฟ้นแน่นอนจริงจังว่าเป็นแก่นสาร แต่ทางพระท่านไม่มีอะไรแน่นอนจริงจังเป็นแก่นสาร ฉะนั้นความทุกข์เราก็อย่าถือเป็นจริงจังอะไร อย่ายึดถือเอาไว้ วางมันเสีย ปล่อยมันไป จิตใจเราก็ว่างเปล่า องค์พระศาสดาของเราท่านให้พิจารณาดู ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้เป็นสมาธิแน่วแน่ ก็จะรู้แจ้งทั้งที่มาแห่งทุกข์ให้สุดสิ้น ประสกจงใช้ปัญญาพิจารณาดูก็จะเกิดผล อาตมาเตือนมาแค่นี้ก็จะเป็นทางให้ประสกได้ช่องทางที่จะพิจารณาตัวเองต่อไป"

หลวงชาญ ฯ เล่าให้ฟังภายหลังว่า เมื่อยกมือขึ้นนมัสการท่าน ก็พอดีตกใจตื่นเป็นเวลาย่ำรุ่ง ความรู้สึกจิตใจสดชื่นขึ้น ได้ใช้สติปัญญาหาเหตุผลพิจารณาดู ก็เห็นว่าความทุกข์ความเสียใจความสบายใจความสุขหรือไม่สุขก็เกิดขึ้นในจิตภายในตัวเราทั้งสิ้นและตัวเรานี้ก็ไม่มีแก่นสาร ไม่มีอำนาจใดจะบังคับสังขารให้พ้นจากแก่ จากเจ็บ จากตาย จากทุกข์ แม้จะดิ้นรนแก้ไขอย่างไรก็ไม่สามารถให้พ้นทุกข์

มนุษย์ในโลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ตนได้กระทำมาแล้วทั้งสิ้น หลวงชาญชิงชัย แม้ว่าจักษุจะมืดมัว แต่จิตเกิดสว่างเห็นชีวิตที่แท้ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ค่อยใช้สติปัญญาพิจารณาโชคร้าย ที่เคยรบกวนจิตใจอยู่ตลอดมาก็สิ้นสุดลงด้วยอำนาจจิตที่ปล่อยไม่ยอมรับไว้ต่อไปถึงคราวที่โชคจะสิ้นสุดก็มิใช่ด้วยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ หรืออำนาจทางไสยศาสตร์ หรือดวงดาว หรือยศศักดิ์อำนาจทรัพย์สินเงินทองจะช่วยปัดเป่าให้คลายหายทุกข์ก็หาไม่ แท้จริงก็อยู่ในตัวเราเอง คือปฏิบัติศีลสมาธิปัญญา อำนาจจิตเป็นพลังที่จะทำลายกองทุกข์ให้สุดสิ้นลงได้ ที่สุดหลวงชาญ ฯ ก็พ้นจากการคิดฆ่าตัวตาย จากความนึกคิดด้วยความกลุ้มใจในโชคชะตากรรมไม่มีทางออก ก็ได้ทำลายลงด้วยกระแสจิตแล้ว ผู้ใดรู้จักที่มาแห่งทุกข์ ผู้นั้นเข้าถึงธรรมะ

หลังจากบุตรชายที่รักยิ่งของหลวงชาญ ฯ ได้หายไปจากบ้านแล้ว ในเวลานั้นผมได้ย้ายจากกรุงเทพ ฯ ไปรับราชการในหน้าที่ใหม่ทางต่างจังหวัด เพราะการทำพินัยกรรมยังไม่มีกำหนด ผมจะรออยู่กรุงเทพ ฯ ต่อไปก็ไม่ได้ ส่วนหลวงชาญ ฯ ต้องลาออกจากราชการ เพราะเป็นบุคคลทุพลภาพไม่สามารถจะปฏิบัติราชการตามปกติได้ต่อไป เมื่อพูดถึงภายในบ้านของหลวงชาญ ฯ หลังจากที่นางสาวชมพี่เลี้ยงกับบุตรชายหายไป

จากบ้านแล้ว คุณนายบึ่นแก้วภรรยาคนใหม่ของหลวงชาญฯ ได้ขอให้หลวงชาญฯ จัดการขอหมายจับนางสาวชม ฐานลักพาเด็กหนี ยักยอกทรัพย์สินเงินทองไปด้วย แต่หลวงชาญฯมีความรู้สึกซึ้งสุขุม ได้พิจารณาดูเหตุผลตลอดนิสัยใจคอของนางสาวชม ซึ่งเคยเป็นญาติห่าง ๆ กับภรรยาเก่า ว่าเป็นผู้ที่มีความซื่อตรง ประพฤติดีมีศีลธรรม จึงเป็นที่รักใคร่ของคนในบ้านทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่เคยไว้วางใจได้ว่าจะไม่มีการทุจริตแฝงไว้ในเรื่องนี้ ทั้งเวลาออกจากบ้านก็ไม่ได้เอาทรัพย์สินเงินทองไปด้วย นอกจากสร้อยทองคำกับล๊อกเก๊ตรูปภรรยาเก่า มารดาของเด็กห้อยติดคอเพียงอันเดียวเท่านั้นที่มีราคา ฉะนั้นเมื่อภรรยาใหม่มาปรักปรำว่ายักยอกเงินทองลักทรัพย์ย่อมจะไม่เป็นธรรม จึงคิดว่าการพาบุตรชายออกจากบ้านไปคราวนี้คงจะมีเหตุการณ์ขึ้นในบ้าน ทำให้คับอกคับใจไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ จึงได้หลบหนีออกจากบ้าน คิดว่าในไม่ช้าคงจะกลับมาเอง ฉะนั้นจึงไม่เห็นด้วยกับภรรยาที่จะแจ้งความจับกุมนางสาวชม ตามความประสงค์ของภรรยา จึงทำให้ภรรยาไม่พอใจยิ่งนัก เหตุการณ์ทางด้านจิตใจ ความคิดมากของหลวงชาญฯ ก็สงบลงไม่ฟุ้งซ่านกระวนกระวายเหมือนเดิม ด้วยการควบคุมจิตอยู่ในความสงบ ด้วยอำนาจศีลสมาธิปัญญา

ปฏิบัติในทางวิปัสนา การเงินก็ไม่ขาดแคลน ความรู้สึกของหลวงชาญฯ มิได้นำเอาเรื่องอดีตมาคิดให้เกิดความเศร้าหมอง สำหรับบุตรชายก็คิดว่าคงจะไม่ต้องเป็นห่วงอะไรนัก เพราะไปกับพี่เลี้ยงที่มีคุณธรรมสูง ย่อมจะช่วยปกปักรักษา ในบ้านมีคนเก่าๆ อยู่เพียง ๒ คนเท่านั้นคือ แม่นวล เคยเป็นแม่นมของหลวงชาญฯ มาก่อน เวลานั้นมีอายุเกือบ๗๐ ปีแล้ว หลวงงชาญฯ เคารพยกย่องแม่นมเหมือนมารดาตน ไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นเป็นอันขาด ฉะนั้นด้วยบารมีของหลวงชาญฯ แม่นมจึงอยู่ได้โดยภรรยาใหม่ของหลวงชาญฯ ไม่กล้าจะใช้อำนาจก้าวก่าย จากนั้นก็ยังมีนายบุญมี เป็นเด็กที่เกิดที่โตในบ้านของหลวงชาญฯ ก็ให้การศึกษาอย่างดี จึงเป็นคนเก่าของบ้านอีกคนหนึ่ง ที่คุณนายใหม่ให้ความสนิทสนม คอยเรียกใช้สอยอยู่เสมอมิได้ขาด เมื่อผมมารับราชการที่กรุงเทพฯ ทุกครั้งผมจะไปเยี่ยมหลวงชาญฯ เพราะเป็นเพื่อนรักใคร่สนิทสนมกันมาก และทั้งสงสารที่ตาของแกพิการ ระยะหลังๆ นี้เมื่อแกทราบว่าผมมาเยี่ยมก็ดีใจชอบเล่าแต่เรื่องทางธัมมะธัมโม เปลี่ยนแปลงไปมาก ตลอดเวลาที่สนทนากับแกยังชักจูงให้ผมเข้าหาธรรมะ และสอนให้นั่งทำวิปัสนากรรมฐานทำสมาธิ ไม่พูดถึงเหตุการณ์ภายในบ้านเลย ผมเองก็ไม่พยายามรื้อฟื้นอดีตมาพูดให้เป็นการสะเทือนใจ

อยากจะให้แกลืม ๆ เหตุการณ์ที่เศร้าเสีย ไม่ให้แกนึกถึงตาที่มองไม่เห็นโลกภายนอก แต่มารู้สึกว่าแกแสดงกิริยาว่าไม่สนใจสิ่งใดทั้งหมดนอกจากธรรมะ เมื่อสนทนากับหลวงชาญฯ พอสมควรแล้ว ผมจึงเลยไปหาแม่นวลซึ่งมีบ้านอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งหลวงชาญฯ ปลูกไว้ให้โดยเฉพาะ ไม่มีใครรบกวน อาหารการกินสั่งไปจากโรงครัวใหญ่มิได้ให้อนาทรร้อนใจ ทั้งมีเงินเดือนใช้จ่ายซื้อหมากพลูไม่ขัดสน นับว่าหลวงชาญฯ เป็นผู้มีความกตัญญูผู้หนึ่ง เมื่อแม่นวลเห็นผมเข้า แกก็ดีอกดีใจ แม้อายุแกกำลังจะย่างเข้า ๗๐ ปีแล้ว หูก็ยังได้ยินดี ตายังแจ่มใสมองเห็นโดยไม่ต้องใช้แว่น ความทรงจำยังดี ร่างกายยังแข็งแรงสมบูรณ์ เมื่อผมถามถึงทุกข์สุขแล้วก็ถามว่า

"ยังไงภายในบ้านสงบสุขเรียบร้อยหรือนม"

เมื่อผมถามถึงความสงบในบ้าน แม่นมของหลวงชาญฯ ก็ทำหน้าเบ้สั่นหัวแล้วพูดว่า "ถ้าดูภายนอกก็จะเห็นว่าสงบดีไม่มีอะไรผิดปกติ แต่ภายในซิท่านขา มันไม่สงบเหมือนภายนอก ในบ้านปั่นป่วนอยู่ตลอดเวลา"

ผมจึงถามว่า "หลวงชาญฯ ไม่รู้บ้างหรือว่าบ้านไม่สงบเหมือนดังที่คิดที่รู้ นมไม่ได้บอกหรือ"

เสียงแม่นมเป็นเสียงกระซิบว่า "โถคนตาพิการมองไม่เห็นอะไรอย่างนั้นแล้วสงสาร อย่าให้ท่านรับรู้เลยค่ะ จะทำให้

ท่านกลุ้มใจเปล่า ๆ ตาก็บอดมองไม่เห็น ถึงจะรู้ก็แก้ไขอะไรไม่ได้ ปล่อยให้คุณหลวงท่านเข้าใจไปในทางดี เพื่อจะได้สบายใจดีกว่า เพราะมันไม่ร้ายแรงเกินที่จะทนได้"

ผมต้องถอนหายใจสงสารเพื่อนรัก แล้วถามความเห็นของนางนวลแม่นมว่า "สำหรับคุณนายคนใหม่นมเห็นอย่างไรบ้างใจคอดีไหม เขาสวยมากนะ"

นางนวลตอบว่า "จริงค่ะท่าน เขาสวย แต่สวยอย่างน่ากลัว ใจดุแข็งกระด้าง เห็นคนมากแล้ว พูดถึงน้ำใจแล้วสู้คุณนายคนเก่าของอิฉันไม่ได้หรอกท่านขา ท่านสวยอย่างนุ่มนวลชดช้อย พูดจาอ่อนหวานไม่ให้กระทบกระเทือนจิตใจใครจะสั่งสอนสิ่งใดก็เป็นที่พอใจของผู้ฟังไม่รู้เบื่อ เป็นผู้ดีทุกกระเบียดนิ้ว จะใช้จะไหว้วานใครก็ทำให้ชื่นใจ ใครรับใช้ก็เต็มใจทำถึงงานมากก็ไม่รู้จักเหนื่อย ทำด้วยน้ำใจจริง ๆ ฟังแล้วหวานติดหูมีอารมณ์ดีตลอดเวลา พูดแล้วก็อดน้ำตาไหลคิดถึงท่านไม่ได้ ทุกคนในบ้านต้องการฝากผีฝากไข้อยู่กับท่านตลอดไป แต่ท่านด่วนจากไป สงสารท่านเหลือเกินที่ท่านอายุสั้นทำบุญมาน้อย เจ้าประคุณเอ๋ยท่านไม่เคยดูถูกคน อิฉันเห็นจะไม่ได้พบคนดี ๆ อย่างนี้อีกแล้ว ต่อไปนี้พบแต่คนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจพูดจาหยาบคายดูถูกคน พูดแล้วนางนวลก็เช็ดน้ำตา เมื่อได้

รำพันถึงความดีของคุณนายเก่า ผมไม่รู้จะพูดอะไรได้แต่ปลอบแก่ว่า

"คุณนายคนเก่าไปอยู่ที่สบายพ้นทุกข์ไปแล้วละนม"

นางนวลตอบว่า "จริงข้า ท่านคงไปสู่ที่ดีนะคะ ยังอยู่แต่เราเท่านั้น ยังไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะตามท่านไป แม่ชมแกก็ดีไม่น่าเลยที่จะพาคุณหนูหนีออกจากบ้านไป ทำให้เขาสงสัยว่าจะไปในทางไม่ดี ความจริงแกเป็นคนซื่อเป็นคนดีไม่มีอะไรกับใครและแกก็รักคุณหนูอย่างชีวิตจิตใจ นี่จะพากันไปตกระกำลำบากที่ไหนก็ไม่มีใครรู้ คุณนายใหม่นี่ยุให้คุณหลวงไปแจ้งความ ประกาศให้ตำรวจตามจับตัว แต่คุณหลวงท่านไม่ยอมทำตาม"

ผมนั่งฟังแกระบายความรู้สึกออกมาอย่างเห็นใจแล้วพูดว่า "นมคิดถึงคุณแดงไหม"

นางนวลรีบตอบว่า "โถ ทำไมจะไม่คิดถึงคะ แกช่างพูดหน้าตาก็น่าเอ็นดู ทุกวันแม่ชมพาแกมาเล่นที่บ้านอิฉัน ชอบวิ่งไปหยิบโน่นหยิบนี่ ซนอย่างเด็ก ๆ ที่น่ารักน่าเอ็นดู ของของเล่นยังอยู่ในห้องอีกหลายชิ้น แกหายไปทำให้อิฉันต้องร้องไห้ กินข้าวกินปลาไม่ลงตั้ง ๒-๓ วันแน่ะค่ะ เห็นของเล่นของแกแล้วก็อดคิดถึงไม่ได้ต้องเอาไปเก็บซ่อน"

ผมถามว่า "แล้วหลวงชาญฯ ล่ะ เมื่อรู้ว่าลูกหายรู้สึก

นางนวลตอบว่า "คุณหลวงท่านซึมไปหลายวันคงจะเสียใจมากแทบจะเป็นบ้า แต่ก็น่าเห็นใจท่าน ลูกหายไปทั้งคนจะไม่ให้คิดถึงอย่างไร"

ผมถามแกว่า "เดี๋ยวนี้ล่ะ ความรู้สึกของนม"

นางนวลตอบว่า "เดี๋ยวนี้คุณหลวงท่านเฉยๆ ดูไม่ออกว่าท่านยังทุกข์หรือเปล่า ถ้าท่านหักใจได้ก็เป็นกุศลนะคะท่าน"

ผมจึงพูดว่า "จริงนม คนเราถ้ามีความทุกข์หนักมากอย่างหลวงชาญฯ เมียก็ตาย ตาก็บอด ลูกก็หาย มันกลุ้มจิตใจฟุ้งซ่าน ถ้าระงับไม่ไหวอัดไว้ เมื่อมันทนไม่ไหวมันถึงขีดสุดก็ต้องระเบิดออกมา อาจเสียสติเป็นบ้าเป็นหลังไป หรือไม่ก็ฆ่าตัวตายให้พ้นทุกข์ แต่นี่ระงับใจไว้ได้นับว่าเก่งมากเป็นบุญกุศลมาก"

เมื่อผมพูดนางนวลก็ยกปลายผ้าแถบขึ้นซับน้ำตา แล้วพูดเสียงสะอื้นว่า

"นี่ท่านยังไม่รู้ว่านับแต่ตาของท่านมองไม่เห็น ภายในบ้านช่องเปลี่ยนแปลงไปมาก อิฉันสงสารท่านเหลือเกินแต่ไม่รู้จะช่วยท่านได้อย่างไร ได้แต่สวดมนต์อ้อนวอนทุกคืนก่อนนอนขอให้พระบันดาลให้เรื่องร้ายกลายเป็นดี ขอให้คุณหนูได้กลับมาอยู่บ้านอย่างเดิม ขอให้เหตุการณ์ภายในบ้านเข้าสู่สภาพเดิมทุกอย่าง"

ผมเองก็อยากทราบว่าภายในบ้านหลวงชาญ ฯ มีอะไรบ้าง ที่ทำให้หญิงชราซึ่งเคยเป็นแม่นมเลี้ยงหลวงชาญ ฯ มาแต่อดีต เป็นทุกข์เป็นร้อนแทนมากมายเช่นนี้ จึงถามว่า

"นมจะบอกได้ไหมว่า ภายในบ้านมีอะไรผิดปรกติไป บ้าง บางทีฉันอาจช่วยแก้ไขได้บ้าง"

เสียงหญิงชราค่อยลงแล้วใช้มือป้องปากพูดเสียงกระซิบ ว่า "ท่านรู้แล้วก็เหยียบนะคะ อย่าได้พูดไป คุณนายคนใหม่ที่ มาอยู่นี่ก็หวังกอบโกย ข้างบุญมีของเราเมื่อก่อนก็เห็นมันเป็น คนซื่อเป็นคนดี แต่เดี๋ยวนี้ไปเข้าพวกเขาเสียแล้ว ดูซิคะไม่น่า จะเป็นไปได้เลย คนดีๆ มันกลับระยำไปแล้ว เท็จจริงอะไรอิฉัน ไม่รับรองนะคะ อ้ายพวกเด็ก ๆ เข้าไปแอบได้ยินคุณนายคนใหม่ กับเจ้าบุญมีของเราซุบซิบปรึกษากัน เสียงคุณนายใหม่ว่า

"พ่อมีต้องจัดการให้สำเร็จนา แล้วเอาสร้อยกับล๊อกเก็ต มาด้วย ถ้ารับทำไม่ได้ฉันจะใช้คนอื่นไปทำ รับปากฉันได้ไหม"

เสียงเจ้ามีพูดว่า "ได้ซิครับคุณนาย ขอเวลาผมหน่อย ผมคิดว่าผมคนเดียวก็ทำได้ เรื่องนี้เป็นความลับคอขาดบาดตาย ควรรู้กันเพียงคุณนายกับผมเท่านั้น พอจะไว้ใจเป็นความลับได้ ถ้าให้รู้มากคนขึ้นไปมันก็ไม่เป็นความลับ ถ้ามันไม่ซื่อต่อเรา คุณนายกับผมก็เข้าปิ้งเท่านั้น"

เสียงคุณนายใหม่พูดว่า "เออจริงของพ่อมี เรื่องนี้สำคัญ รั่วไหลไม่ได้เป็นอันขาด แต่พ่อมีต้องจัดการให้เรียบร้อยนะ"

เสียงเจ้ามีบอก "คุณนายเชื่อใจผมเถิดครับ"

"นี่แหละค่ะ อิฉันคิดว่ามันคิดการใหญ่นะคะ มันคงหาโอกาสฮุบทรัพย์สมบัติไว้แต่ผู้เดียว อิฉันคิดว่ามันมีแผนการที่ชั่วร้ายมาก

ผมฟังดูแล้วก็รู้สึกไม่สบายใจ เพราะเหตุคนในบ้านเหมือนจะมีอะไรแฝงอยู่ แต่ผมเป็นข้าราชการหัวเมืองจะอยู่ในกรุงเทพฯ นานนักไม่ได้ หลังจากสนทนาความลับกับแม่นมแล้วก็ต้องกลับต่างจังหวัด แต่ก็เป็นห่วงเพื่อนมาก ได้พยายามสืบหาลูกชายของเพื่อนและนางสาวชมพี่เลี้ยง แต่ก็ไม่ได้ข่าว จากนั้นเวลาผ่านไปแล้วหลายปีที่ผมได้ถูกย้ายมาอยู่ต่างจังหวัด ที่สุดทางการได้มีคำสั่งย้ายผมกลับเข้ารับราชการในกรุงเทพ ฯ เมื่อย้ายเข้ากรุงเทพฯ เรียบร้อยแล้ว ผมก็ได้มาเยี่ยมเยียนหลวงชาญฯ เหตุการณ์อะไรที่ร้ายแรงภายในบ้านก็ยังไม่เกิด เห็นทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในความปรกติ

วันหนึ่งผมนั่งสนทนากับหลวงชาญ ฯ ปรารภถึงลูกชายว่าอยากจะประกาศหาและให้รางวัลแก่ผู้นำมาให้หรือผู้ชี้ให้ทราบว่าอยู่ตำบลแห่งใด เมื่อได้ตัวเรียบร้อยแล้วก็จะรางวัลให้อย่าง

งาม เรื่องนี้ผมสนับสนุนเพราะระยะหลายปีที่ไม่ได้ข่าวร่องรอยนั้น มันเป็นการทรมานกระทบกระเทือนจิตใจสำหรับพ่อผู้ที่มีบุตรชายคนเดียว และเป็นทายาทของกองมรดกมากมาย ความรักความห่วงอาลัยเป็นธรรมดาของมนุษย์ปุถุชนทั่วไปที่ยังอยู่ในกิเลสตัณหา

หลังจากได้ประกาศหนังสือพิมพ์ และตามกำนันผู้ใหญ่บ้านทั่วไป และรางวัลอย่างงามประมาณเดือนกว่า ก็มีคนส่งข่าวว่า บุตรชายของหลวงชาญ ฯ อยู่ที่โน่นบ้าง อยู่ที่นี่บ้าง แต่ก็ยังไม่รู้ว่ารายไหนแน่นอน ฉะนั้นข่าวเด็กก็ยังหายเงียบไปไม่มีวี่แววว่า จะได้พบเห็นตัวในเร็ววัน คนในบ้านต่างก็พากันวิตกเป็นทุกข์เป็นร้อนไปตาม ๆกัน นอกจากคุณนายคนใหม่กับพวกบริวารที่เข้ามาอยู่ในบ้านเท่านั้นที่ไม่แสดงกิริยาทุกข์ร้อน

เหตุการณ์ผ่านไปประมาณสามเดือน มีชายกลางคนผู้หนึ่งได้พาเด็กชายอายุประมาณราว ๑๐ ขวบ เข้าพบคุณนายคนใหม่แจ้งว่าได้นำลูกชายของหลวงชาญ ฯ มาส่งตามคำที่ประกาศไว้และได้อ้างหลักฐานอ้างถึงนางสาวชมผู้ถึงแก่กรรมไปแล้วได้ฝากไว้และได้นำมาหาคุณหลวงผู้เป็นบิดา เมื่อคุณนายทราบเช่นนั้นก็พาเด็กและชายผู้นำเด็กมา เข้าไปหาหลวงชาญ ฯ และได้แจ้งให้ทราบว่า บัดนี้มีผู้นำบุตรชายมาส่งแล้ว คุณหลวง

ดีใจมากที่จะได้พบบุตรชายที่จากกันไปหลายปี ได้ลูบหน้าลูบหลังคลำหูปากจมูกด้วยความชื่นชมยินดี แล้วก็สั่งคนไปบอกให้นางนวลแม่นมมา เพราะนอกจากนางสาวชมพี่เลี้ยง ผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็กชายแดงแล้ว ก็ยังมีนางนวลอีกผู้หนึ่งที่เคยคลุกคลีกันมา แม่นวลแกดีใจจนเนื้อเต้น เมื่อรู้ว่าคุณหนูของแกได้กลับมาบ้าน จึงรีบไปหาที่ห้องหลวงชาญฯ ทันที แต่พอเห็นเด็กอยู่ในที่นั้นแกก็เข้าไปสวมกอดด้วยความรักใคร่จนน้ำตาไหล

เสียงคุณหลวงพูดขึ้นว่า "นี่ตาแดงกลับมาแล้ว ผมว่านมคงจะเห็นอะไรผิดแปลกไปมากไหม เช่นรูปร่างสูงขึ้นหรืออ้วนขึ้นหรือผอมลง ผมเสียใจที่ตามองไม่เห็นได้แต่ลูบคลำดูคิดว่านมคงบอกผมได้นะ เพราะนมเคยใกล้ชิดกับตาแดงแต่เล็กๆ เด็กไม่เห็นหลายปีโตขึ้นก็จำไม่ได้เป็นธรรมดา"

นางนวลได้พิจารณาดูแล้วก็บอกว่า "นมอยากจะให้คุณหนูไปอยู่กับนมสักพักหนึ่ง นมจะได้เรียนให้ท่านทราบได้ค่ะ นี่ยังใหม่ คุณหนูแกยังคงตื่นเต้น ไว้ให้แกพอจะคุ้น ความทรงจำเก่ากลับคืนมา แล้วนมจะเรียนให้ท่านทราบค่ะ ยังไม่ทันหลวงชาญฯจะโต้ตอบประการใด เหตุอัศจรรย์ก็ได้เกิดขึ้น คือมีหญิงกลางคนได้นำเด็กชายตรงเข้ามาห้องคุณหลวงโดยมิได้ผ่านคุณนาย แล้วก็มากราบคุณหลวงบอกว่า

"ท่านเจ้าขา อิฉันได้นำคุณแดงบุตรชายของท่านมาตามประกาศแล้วค่ะ"

แล้วก็บอกเด็กที่มาด้วยว่า "เอ้า คุณแดงขาไปกราบคุณพ่อท่านเสียซิคะ"

เด็กว่าง่ายตรงเข้าไปนั่งลงกราบ เหตุการณ์ในห้องนั้นทำให้คุณหลวงและนางนวลถึงกับตะลึง ส่วนนางนวลนั้นมองดูเด็กทั้งสอง ด้วยไม่แน่ใจว่าคนไหนเป็นตัวจริงคนไหนเป็นตัวปลอม เข้ามารับสมอ้างว่าเป็นลูกคุณหลวง แม้คุณหลวงตาไม่เห็นได้ยินแต่เสียงก็ยังงง แต่ก็พยายามยื่นมือออกมาลูบคลำหน้าตา หู จมูก ของเด็กที่มาใหม่อย่างไม่แน่ใจ แล้วหลวงชาญ ฯ พูดขึ้นว่า

"นมจ๋า ฉันว่าเรื่องมันชักจะสนุกกันใหญ่แล้วละ ฉันมีลูกเพียงคนเดียว แต่คราวนี้ทำไมจึงดันมามีถึงสองคนล่ะ" พูดแล้วก็หัวเราะอย่างขบขันทั้งที่ตามองไม่เห็น

นางนวลสั่นหัวอย่างท้อใจร้องว่า "โถ ท่านขามันจะยุ่งกันใหญ่จนปวดหัวแล้ว เพราะยังไม่รู้ว่าคนไหนเป็นตัวจริงตัวปลอม นมเองก็ยุ่งใจ" เสียงคุณหลวงบอกว่า

"เอาละ เรื่องนี้ ฉันมอบหน้าที่ให้นมคอยพิจารณาดูก็แล้วกัน ส่วนฉันตามองไม่เห็นอาศัยไม่ได้ เพราะแม่ก็เคยอยู่

ใกล้ชิดกับตาแดงมาแล้ว เริ่มแต่เกิดเมื่อหายไปก็ไม่นานมากนัก คงจะทิ้งร่องรอยอะไรให้นมพิสูจน์ได้บ้าง ขอให้นมจงเอาเด็กทั้งสองคนนี้ไปเลี้ยงดูให้ดี เวลานี้ฉันถือว่าเป็นลูกของฉันทั้งสองคนเมื่อยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าคนไหน ขอนมจงให้ความเลี้ยงดูให้ดีเสมอกัน และสังเกตพิจารณาดูกิริยาท่าทางให้ดีภายใน ๗ วัน คงมีเวลาพอชี้ขาดลงไปได้แล้ว นมมาบอกกับฉันว่าคนไหนเป็นตาแดงตัวจริง" เมื่อนางนวลแม่นมได้รับภาระให้ตัดสินโชคชะตาชี้ขาดของเด็กทั้งสองก็หนักใจ จึงนำเด็กทั้งสองไปเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดเพื่อจับดูกิริยาท่าทาง ส่วนชายหญิงที่เป็นผู้นำเด็กทั้งสองมาก็จัดห้องและอาหารให้อยู่กินดีภายในบ้าน ไม่ให้ออกนอกบ้านจนกว่าเรื่องจะสิ้นสุดลง

ภายหลัง ๗ วันผ่านไปแม่นมเก่าของหลวงชาญ ฯ ก็ไม่สามารถจะชี้ขาดลงไปได้ว่า เด็กคนไหนเป็นลูกที่แท้จริงของคุณหลวง จะพูดถึงรูปร่างหรือหน้าตาก็ดูคล้าย ๆ กับคุณแดงด้วยกันทั้งสองคน นางนวลหญิงชราเป็นที่ไว้ใจของหลวงชาญฯ ก็หมดปัญญาจึงบอกกับหลวงชาญ ฯ ว่าแกหมดปัญญาชี้ขาดลงไปไม่ได้ว่า คนไหนเป็นคุณหนูตัวจริงของแก หลวงชาญ ฯ นิ่งฟังด้วยความเห็นใจ นึกว่าอันผู้หญิงอย่างนมนวลย่อมมีจิตใจอ่อนแอ ขี้สงสาร ย่อมไม่สามารถจะชี้ขาดเกิดความเอ็นดูด้วยทั้งสองฝ่าย ฉะนั้นหลวงชาญ ฯ จึงพูดขึ้นว่า

"ฉันเห็นใจนมมาก แต่เมื่อนมตัดสินใจไม่ถูกก็อยากจะใช้วิธีของฉันบ้าง ต้องขอโทษที่ทำให้นมกินไม่ได้นอนไม่หลับหลายวัน แต่ฉันจะพิสูจน์คนไหนเป็นบุตรของฉันให้จงได้ ฉันเลี้ยงทั้งสองคนนั้นทำไม่ได้ เพราะจะถูกคนเขาหัวเราะนินทาว่า หลวงชาญชิงชัยหมดปัญญา ขอให้นมกลับไปดูแลเด็กทั้งสองไว้ให้ดี เรื่องอื่นเป็นหน้าที่ของฉันต่อไป"

หลังจากนั้นหลวงชาญฯก็ได้ขอแรงเพื่อนที่เคยร่วมเดินทางไปล่าสัตว์ครั้งก่อนมาช่วยกันพิสูจน์เด็กคนใด เป็นบุตรชายตัวจริง และผมก็ถูกขอร้องไปด้วย นอกจากผมก็มีเพื่อนนายทหารรุ่นเดียวกัน และมีทั้งเป็นทนายความและผู้พิพากษามาประชุมพร้อมกันภายในห้อง หลวงชาญฯได้ชี้แจงถึงต้นเรื่องเริ่มตั้งแต่ลูกชายหายไปกับพี่เลี้ยง ตลอดเวลาหลายปีไม่ได้รู้ร่องรอยอะไรเลย แม้จะส่งคนไปสืบดูที่บ้านเดิมของพี่เลี้ยงหรือบ้านเพื่อนฝูงผู้คุ้นเคยก็ไม่ได้ข่าวอะไรคืบหน้าตลอดมา จึงพากันวิตกสงสัยว่าคนเลี้ยงน่าจะตายเสียแล้วเด็กคงจะตกระกำลำบากจึงได้ประกาศหนังสือพิมพ์ทั่วไปเพื่อหาตัวเด็ก ต่อมาก็มีชายผู้หนึ่งได้พาเด็กมารับอ้างว่า เด็กคนนี้เป็นบุตรของหลวงชาญ ฯ ที่หายไป และได้รับเด็กนี้จากนางสาวชมผู้เป็นพี่เลี้ยงฝากไว้เมื่อก่อนจะตาย ต่อมาระยะใกล้ก็มีหญิงคนหนึ่งได้นำเด็กชายเข้ามาในบ้านบอกว่า

นี่เป็นเด็กที่หายไปจากบ้านกับพี่เลี้ยงเมื่อ ๕ ปีก่อนนี้ตัวจริง เมื่อได้พยายามเรียกมาสอบถามดูทีละคนก็ดูจะซัดทอดวกวนเช่นเดียวกันทั้งสองคน เมื่อนำเด็กมาสอบถามตัวต่อตัวทีละคนเด็กก็สามารถตอบการซักถามเหตุการณ์ภายในบ้านเมื่อหลายปีก่อนตลอดทั้งชื่อคนที่อยู่ในเวลานั้น แต่เด็กก็ตอบได้ถูกต้องทั้งสองคน จึงแยกไม่ออกว่าคนไหนเป็นตัวจริงและตัวปลอม จะปล่อยไว้ก็ไม่ได้ จะชี้ลงไปก็ไม่ถูก แต่เมื่อเพื่อนฝูงของหลวงชาญ ฯ ได้ฟังคำชี้แจงเหตุที่เกิดขึ้นจนจบ และขอความเห็นเพื่อนฝูงในห้องให้ช่วยกันพิจารณาชี้ขาดลงไปว่าเด็กคนใดเป็นบุตรตัวจริง สำหรับผมที่ได้ทราบเรื่องนี้อยู่ก่อนแล้วก็ไม่แปลกอะไร แต่บางคนยังไม่ทราบเรื่องมาก่อนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ตื่นเต้นพิสดารที่ยังไม่เคยพบเห็นมาก่อนในชีวิต จึงได้ช่วยกันขบคิดออกความเห็นว่าควรจะทำอย่างไรถึงจะได้ความจริงเป็นเรื่องประหลาดอัศจรรย์ที่เด็กทั้งสอง คล้ายกันเหมือนลูกฝาแฝดสูงต่ำดำขาวเหมือนกันที่ในโลกมนุษย์ของเราคงยังมีเรื่องแปลก ๆ พิสดารทำให้มนุษย์ปวดหัวอีกมาก

การไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อหาทายาทตัวจริงของหลวงชาญฯ ไม่เป็นของง่ายนัก ตลอดเวลามีความเคร่งเครียดใช้ความคิดอย่างหนักเพื่อขบคิดปัญหาในเรื่องนี้ แม้หลวงชาญ ฯ จะได้พึ่งความรู้ของเพื่อน ๆ ก็ยังไม่มีอะไรกระจ่างแจ้งขึ้น จึงขอเวลา

เข้าไปห้องพระจุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัยอธิษฐานขออำนาจบารมีให้ช่วยบันดาลคลี่คลายเรื่องยุ่งยากให้กระจ่างแจ้ง ให้รู้ว่าคนใดเป็นบุตรตัวจริงภายในวันนี้ เมื่อการอธิษฐานบูชาพระเสร็จแล้วก็ช่วยกันพิจารณาควรจะทำอย่างไรที่จะให้เรื่องขาวสะอาด เพื่อนบางคนก็แนะนำว่าถ้าเรื่องยังลึกลับอย่างนี้ต่อไปก็ควรเอาวิธีของจีนโบราณเพื่อจะพิสูจน์ว่าเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขที่แท้เขาให้เอาเลือดบิดากับเด็กมารวมผสมกันดูว่าถ้ามีสายเลือดเดียวกัน เลือดทั้งสองก็จะผสมเข้ากันอย่างสนิท ถ้าไม่ใช่เชื้อสายเดียวกันเลือดนั้นจะไม่ยอมผสมกัน อยู่กันคนละส่วนไม่เข้ากัน และเป็นการพิสูจน์ที่ดี ซึ่งชาวจีนสมัยโบราณได้ใช้มานานแล้ว เมื่อเป็นปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้น แต่เมื่อหลายคนลงความเห็นว่า นั่นควรจะเป็นขั้นสุดท้าย แต่หมอยังไม่เห็นด้วยแม้เลือดพ่อกับลูกมีสายเลือดเดียวกันจริง แต่หากไปพบคนที่มีเลือดชนิดเดียวกันก็คงไม่ได้ผล เมื่อยังมีสิ่งอื่นเป็นหลักฐานดีกว่าพอที่จะคลี่คลายได้ก็ควรหาทางอื่นก่อน ที่สุดลงความเห็นกันว่าขอให้ผู้อ้างเด็กทั้งสองฝ่ายหาพยานหลักฐานสำคัญที่จะเชื่อถือได้มาแสดง เพื่อจะได้พิจารณาเหตุผลพอที่จะชี้ขาดลงไป ชายผู้นำเด็กเข้ามาในบ้านเป็นคนแรกก็แสดงความดีใจนักว่าคราวนี้เรื่องคงสุดสิ้นกันเสียที พลางหยิบสายสร้อยกับล้อกเก็ต

ออกมายื่นให้พิจารณาดูเป็นหลักฐาน เพื่อนหลวงชาญฯ พากัน ดูอย่างตื่นเต้นเพราะล็อกเก็ตอันนั้นเป็นรูปคุณนายภรรยาคน เก่าของหลวงชาญฯ เมื่อต่างพิจารณาดูล็อกเก็ตแล้วก็มองดูหน้า เด็ก เวลานั้นผมได้ดูล็อกเก็ตสายสร้อยแล้วยังจำได้ว่า ลูกชาย ของหลวงชาญ ฯ เคยห้อยติดอยู่ที่คอเสมอ ก่อนที่จะหายไปจาก บ้าน จึงคิดว่าเด็กคนนี้เองเป็นลูกหลวงชาญฯ ที่แท้จริง แล้ว ผมมองดูเด็กอีกคนกับผู้หญิงด้วยอุปาทานในความรู้สึกนึกชัง หน้าหญิงผู้นั้นขึ้นมาในใจว่า ไม่น่าจะมาหลอกลวงให้ได้รับ ความลำบากเลย แต่ก็ยังไม่พูดหรือออกความเห็นอะไร ทุกคน ต่างก็เงียบส่วนในใจเข้าใจว่าคงจะนึกเช่นเดียวกับผม เมื่อดู ตามสีหน้าเมื่อดูสร้อยกับล็อกเก็ต ทั่วทุกคนแล้วก็ส่งไปให้ที่มือ ของหลวงชาญฯ แกหยิบขึ้นมาเอามือคลำดูแล้วยิ้มอย่างดีใจ สั่ง ให้คนรีบไปตามนวลและคุณนายคนใหม่และนายบุญมีเข้ามา เพราะคนทั้งสามไม่ได้อยู่ในที่นั้นมาก่อน เมื่อนางนวลมาถึง ก่อนหน้าคุณนายคนใหม่กับนายบุญมีเพียงเล็กน้อย หลวงชาญฯ ก็ยื่นสายสร้อยกับล็อกเก็ตให้แล้วพูดว่า

"เอา นมเอาไปดูซิว่า นี่เป็นของตาแดงใช่ไหม ตาของ ฉันดูไม่เห็น ได้แต่คลำดูก็รู้สึกว่าใช่ แต่ก็ไม่แน่ใจจึงเรียกมา ช่วยกันดู"

เมื่อนางนวลหยิบมาพิจารณาก็ร้องบอกไปอย่างดีใจว่า "ใช่แล้วเจ้าค่ะท่านขา" เมื่อคุณนายคนใหม่หยิบสร้อยล้อกเก็ตจากมือนางนวลไปดูแล้วก็แสดงความดีใจร้องออกมาว่า "ใช่แล้ว ใช่แล้ว" พูดแล้วก็ตรงเข้าไปสวมกอดเด็กคนนั้น ปากก็ร้อง "ลูกของแม่ ลูกของแม่ แม้แม่จะไม่ใช่แม่ตัว แต่ก็รักลูกยิ่งกว่าแม่ตัว"

เสียงคุณหลวงชาญ ฯ ร้องถามคุณนายคนใหม่ว่า "แม่ปิ่นแก้วเคยเห็นสร้อยกับล้อกเก็ตนี้มาแต่เมื่อไร" เสียงคุณนายใหม่กำลังกอดเด็กแสดงความรักใคร่พูดว่า

"เห็นเมื่อหลายปีก่อนที่คุณหนูแกจะหายออกจากบ้านค่ะ"

เสียงคุณหลวงพูดขึ้นอย่างผู้มีอำนาจว่า "ยังก่อนแม่ปิ่นแก้ว ยังไม่มีใครลงความเห็นชี้ขาดว่าคนไหนเป็นลูกของฉัน"

เสียงคุณนายคนใหม่พูดขึ้นว่า "สร้อยนี่ยังไม่ใช่พยานหลักฐานสำคัญที่ชี้ขาดอีกหรือคะ"

เสียงคุณหลวงพูดว่า "ยังไม่เสร็จ"

คุณนายใหม่หน้าซีดเซียวลงทันที ส่วนนายบุญมีกับนางนวลมิได้พูดอะไรแล้วก็มีเสียงคุณหลวงถามชายผู้นำเด็กมาว่า "ทำไมมาถึงครั้งแรกคุณจึงไม่นำสายสร้อยกับล้อกเก็ตเส้นนี้มาแสดงก่อน" เสียงชายผู้นำมาตอบว่า

"ผมตั้งใจจะนำมาเป็นหลักฐานต่อหน้าพยานหลาย ๆคน จะได้รู้ได้เห็นเป็นพยานกันทั่วไป"

เสียงคุณหลวงถามว่า "คุณรู้ได้อย่างไรว่าผมจะเชิญเพื่อน ๆ มาสอบสวนเป็นพยาน"

ชายผู้นำเด็กมาตอบว่า "ผมก็เดาเอา และก็คิดว่าท่านไม่เชื่อว่าคุณหนูเป็นบุตรชายที่แท้จริงของท่าน ผมก็จะเอาหลักฐานสำคัญชิ้นนี้มาแสดงให้ท่านดูครั้งสุดท้าย"

คุณหลวงนั่งคิดอยู่ครู่หนึ่งจึงบอกว่า "นอกจากนี้คงไม่มีอะไรอีกแล้วใช่ไหม"

เสียงผู้นำเด็กมาตอบว่า "ทางผมไม่มีอะไรแล้ว ขอให้ฝ่ายโน้นที่เขาอ้างตัวเป็นบุตรของท่าน ได้แสดงหลักฐาน ออกมาบ้าง"

ชายผู้นำเด็กมาพูดเย้ย ๆ เมื่อเห็นเรื่องของตัวเป็นต่อเพราะเห็นกิริยาท่าทางคนในที่นั้นเอียงเอนมาฝ่ายตน ความเงียบเข้าครอบคลุมห้องนั้นทุกคนตื่นเต้นคอยฟังเหตุผลสำคัญที่คุณหลวงพูดออกมาว่า

"ใครเป็นลูกของพ่อก็คงจะจำได้ว่าพ่อเคยสอนอะไรไว้นึกดูให้ดี เวลาก่อนเข้านอนลูกของพ่อคงยังไม่ลืม"

เงียบเสียงทุกคนอยู่ในห้องนั้นต่างคอยฟังผลพิสูจน์อย่างระทึกใจ ส่วนคุณนายมิใช่จะตื่นเต้นอย่างเดียวยังตกใจทั้งสีหน้า

ชีดเซียวทำท่าจะเป็นลม คุณหลวงชาญ ฯ คอยฟังว่าเด็กคนไหนจะมีใครตอบบ้าง แต่ก็ไม่ได้ยินเด็กคนใดตอบ คุณหลวงรู้สึกกระสับกระส่าย จึงพูดต่อไปว่า

"ถ้าพ่อขึ้นต้นแล้วขอให้ลูกของพ่อต่อจนจบนะ คอยฟัง "พุทธัง" เสียงคุณหลวงก้องกังวานเหมือนบอกบทนำสวดมนต์ภายในห้องที่เงียบสงัด แต่ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงแจ๋ว ๆของเด็กขึ้นบทสวดมนต์ว่า

พุทธังบังข้างซ้าย ธัมมังบังข้างขวา สังฆังบังกายา อะระหังบังเกศา อะหังพุทโธ นะโมพุทธายะ

ทันใดนั้นคุณหลวงถามเสียงสั่นว่า หนูได้บทสวดมนต์นี้มาจากไหน เด็กตอบว่าคุณพ่อสอนผมก่อนเข้านอนครับให้สวดทุกคืนตลอดไปเพื่อป้องกันตัว

คุณหลวงร้องเสียงดังด้วยความดีใจว่า "นั่นบุตรชายของผมแน่แล้ว ผมยังจำเสียงได้ บทสวดมนต์นี้ผมได้มาจากพระภิกษุธุดงค์ เมื่อครั้งไปล่าสัตว์ในป่าเมืองกาญจนบุรี ท่านให้ผมสอนให้บุตรชายสวดมนต์ป้องกันตัวเมื่อถึงที่คับขัน จะได้ไม่อับจน ไหนลูกมาหาพ่อขอให้พ่อกอดให้ชื่นใจหน่อยซิ ในห้องนั้นต่างก็ตื่นเต้นตกตะลึง นอกจากคุณนายใหม่และชายผู้นำเด็กมาเท่านั้นต่างมีกิริยาไม่ปรกติ

ต่อนั้นสิ่งที่ไม่นึกไม่ฝันมาก่อนและไม่น่าจะเกิดขึ้นก็ได้เกิดขึ้นท่ามกลางความเงียบสงัดในห้อง หลวงชาญ ฯ กำลังดีใจที่ได้บุตรชายกลับคืนมากำลังกอดจูบรับขวัญน้ำตาคลอด้วยความดีใจ

ทันใดเสียงของคุณนายคนใหม่กล่าวขึ้นด้วยความเคียด-แค้นแสนสาหัสสุดที่จะทนต่อไป ลืมตัวลืมนึกว่าสิ่งที่กล่าวนั้นจะผิดถูกจะเกิดโทษแก่ตนเองประการใด เหมือนประจานตนเองก็ไม่คำนึง ด้วยความอารมณ์โกรธจัดชั่วแล่นเพียงวูบเดียว คุณนายใหม่ลุกขึ้นชี้หน้านายบุญมีแล้วร้องด่าว่า "มึงอ้ายคนทรยศอ้ายคนหลอกลวง อ้ายคนอกตัญญู ไม่รู้คุณคน มึงเป็นคนทำลายแผนการณ์ของกูหมด" แกโกรธจนตัวสั่นร้องไห้เหมือนทารกพลางด่าพลางว่า ถูกหลงไว้ใจอ้ายคนทรยศไม่รู้ว่ามันเป็นงูเห่ามาแว้งกัดกูภายหลัง"

แต่นายบุญมีมิได้แสดงกิริยาตกใจประการใด ในเมื่อคุณนายใหม่ได้แสดงกิริยาบ้าจะเข้าทำร้าย ทุกคนอยู่ในที่นั้นตกใจพากันตะลึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่นึกฝัน เสียงคุณหลวงร้องตวาดด้วยอำนาจเจ้าบ้านให้หยุดอาละวาด ทุกคนก็หายตื่นเต้นเหตุการณ์ก็สงบลง ทำให้คุณนายใหม่รู้สึกตัวนั่งลงร้องไห้ด้วยความเสียใจ เมื่อเห็นเหตุการณ์เข้าขั้นสงบลง

ก็ถามนายบุญมีถึงเรื่องราวต่าง ๆ ขอให้เล่าให้ทุกคนในที่นั้นฟัง จะได้รู้ไว้ นายบุญมีได้เริ่มเล่าเรื่องว่า

"ผมต้องมีความอดทน ให้คนใน บ้านด่าว่านินทาเสียดสี ตลอดมาและทั้งเกลียดทั้งชังผม หาว่าผมไม่มีความกตัญญูเป็นคน เนรคุณ หน้าไหว้หลังหลอกสารพัดคำที่จะสรรมาเหน็บแนมผม แต่ผมก็ไม่เดือดร้อน ไม่โกรธ ผมเป็นคนบริสุทธิ์ มีความกตัญญู ใครไม่รู้ดีเท่าตัวผมเอง แต่ผมต้องแสดงให้คนที่จงรักภักดีต่อ คุณหลวงแช่งด่ามากได้เท่าใด ก็ยิ่งเป็นประโยชน์และพอใจของ ผมเท่านั้น เพราะภายในบ้านกำลังเดือดร้อน กำลังจะบ้านแตก สาแหรกขาด มีแต่คนจงรักภักดี แต่ไม่มีใครทำอะไรให้เหตุการณ์ ดีขึ้น ผมจึงต้องทำเพื่อป้องกันภัยอันตราย ซึ่งจะเกิดขึ้นกับคุณหนู บุตรที่รักของคุณหลวงผู้มีพระเดชพระคุณของผมไว้ก่อน ผมยอม ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อป้องกัน ยอมแสดงเป็นคนทรยศต่อข้าวแดง แกงร้อนให้คนอื่นเขาตราหน้าผมว่าเป็นคนใจชั่ว เบื้องแรกผมรู้ ว่าคุณนายใหม่มีแผนการณ์ที่จะกำจัดคุณหนู บุตรชายของคุณ หลวงให้ออกจากทางเพื่อรับมรดกอันมากมายด้วยความโลภมาก แต่เมื่อคุณหลวงมีความประสงค์จะมอบมรดกทั้งหมดให้บุตรชาย ผู้เป็นทายาทคนเดียว ส่วนคุณนายคนใหม่ก็คงจะได้แต่ค่าเลี้ยงชีพ ตลอดไป หากคุณแดงบุตรชายคุณหลวงล้มหายตายจากไปก็ดี

มรดกของคุณแดงก็จะต้องเข้ากองการกุศล ส่วนคุณนายคนใหม่ก็คงได้เบี้ยเลี้ยงชีพเท่าเดิมไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เหตุนี้เองทำให้คุณนายใหม่มีแผนการณ์ที่จะลักพาตัวคุณแดงไป แล้วก็จะจัดการเปลี่ยนตัวเอาเด็กของคุณนายเตรียมฝึกไว้แล้วเข้ามาแทนภายหลัง แผนการณ์นี้ต้องใช้เวลาระยะยาวนาน ผมมองเห็นเหตุการณ์ต่อไป จำเป็นที่จะเข้าเป็นพวกอาสาทำทุกสิ่งให้คุณ-นายใหม่ให้เห็นจริงเห็นจังจนคุณนายไว้ใจผมสมกับความตั้งใจก่อนอื่นรีบจัดการป้องกันหาทางปลอดภัยให้กับคุณหนูให้ไปอยู่ในที่อื่นหาที่ลี้ลับ ไม่มีใครค้นพบให้พ้นอันตราย สิ่งแรกผมต้องทำ ผมจึงแอบกระซิบบอกความลับให้คุณชมพี่เลี้ยงรีบจัดพาคุณหนูหนีจากบ้านโดยเร็ว ซึ่งผมได้หาที่ซ่อนไว้ให้เรียบร้อยมิดชิด ก่อนจะมีผู้อื่นลักพาเอาตัวไป เรื่องนี้ผมไม่ได้รู้จากปากคุณนาย แต่ผมเห็นการกระทำของคุณนายจึงคาดการล่วงหน้าเอาไว้ เมื่อคุณชมพาคุณหนูหนีไปแล้ว คุณนายพบกับผมได้แอบกระซิบปรารภให้ผมฟังว่า

"ฉันคิดไว้แล้วจะจัดการลักตัวมันไปก่อน แต่ยังไม่ทันได้ลงมือบอกใคร แต่มันกลับหนีออกไปจากบ้านเสียก่อนก็ดีเหมือนกัน เรื่องมันจะได้ง่ายเข้า"

ผมจึงแกล้งพูดว่า คุณนายต้องจัดการกับเด็กอย่างไรล่ะหรือจะติดตามไปทำลาย"

เสียงคุณนายกระซิบตอบว่า "ฉันก็กำลังคิดอย่างนั้นแหละ จะต้องให้คนออกสืบค้นหาดูว่ามันไปหลบซ่อนอยู่ที่ไหนแล้วกำจัดเสียให้ไม่มีตัวตน อีก ๔-๕ ปีจึงจะเอาเด็กของเรามาอ้างเพื่อเอามรดก"

ผมคิดดูอันตรายยังไม่พ้นจากคุณหนู ผมจึงทำคิดดูครู่หนึ่ง และพูดเสียงกระซิบว่า "เรื่องนี้ขอเป็นธุระผมจะจัดการสืบหาแล้วจะจัดการตามคุณนายสั่งทุกประการ"

คุณนายคิดอยู่ครู่หนึ่งแล้วบอกว่า "เห็นจะไม่ใช้นาย-บุญมี เพราะเรื่องนี้มันยากลำบาก มันอันตรายฉันไม่อยากให้เสี่ยง ไว้ทำงานอื่นดีกว่า และขอบคุณที่คิดจะช่วยฉัน"

ผมจึงบอกว่า "เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมากที่สุด เกี่ยวกับความเป็นความตาย ถ้าจะไว้ใจคนอื่นยังไม่รู้จิตใจหัวนอนปลายตีน ถ้าล้มเหลวเกรงว่าความลับจะรั่วไหลจะพากันลำบาก และอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนอื่นไม่มีใครรู้จักบ้าน ญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่สนิทของคุณชมดีเท่าผม คนอื่นอาจเสียเวลาสืบหรือเรียกว่างมเข็มในมหาสมุทร คงจะไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้ แต่เรื่องนี้หากคุณนายมอบหน้าที่นี้ให้ผมก็ต้องเป็นความลับระ-หว่างคุณนายกับผมเท่านั้น อย่าให้คนอื่นรู้เห็นเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นผมจะไม่ยอมรับทำอะไรทั้งสิ้นและอีกอย่างที่คุณนายจะลืม

ไม่ได้เป็นอันขาดก็คือ สายสร้อยกับล๊อกเก็ตห้อยคอของคุณหนู เป็นหลักฐานสำคัญสำหรับจะนำไปแสดงกับคุณหลวงฯ

ตอนนั้นคุณนาย ได้เห็นผมชี้แจงก็ได้เห็นดีเห็นชอบด้วยทุกประการ ตกลงมอบเรื่องนี้ให้ผมตลอดเวลา แม้ญาติของคุณ-นายทั้งสองที่เข้ามาอยู่ในบ้านจะคอยขัดขวางไม่ให้คุณนายไว้ใจผมให้มากนัก แต่คุณนายก็ไม่สนใจ เพราะคุณนายเชื่อในเหตุผลของผม เช่นเมื่อหลังจากคุณหลวงตาพิการมองไม่เห็นทั้งสองข้างแล้ว คุณนายก็มีอำนาจอยู่ในบ้านแทนคุณหลวง แล้วคิดจะพาลหาเรื่องไล่คนใช้เก่า ๆ ออกจากบ้านให้หมด เพื่อจะหาพวกของตนเข้ามาแทนที่ ผมเห็นเหตุการณ์จะยุ่งยากลำบากกับคนเก่าแก่ที่เคยอยู่ในบ้านตลอดมานั้น เมื่อถูกไล่ออกไปแล้ว ก็ไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ถ้าผมไม่สามารถระงับเหตุการณ์ในบ้านไว้ได้ก็คงพากันลำบากมาก ผมจึงหาโอกาสปรับความเข้าใจกับคุณ-นายให้ระงับความดุคนในบ้านออกโดยบอกคุณนายว่า

"การที่คุณนายจะใช้พระเดชอำนาจไล่คนเก่าแก่ออกจากบ้านไปนั้นย่อมจะทำได้ แต่ผลร้ายนั้นจะนำความยุ่งยากมาสู่คุณนายภายหลังไหนจะทำให้คนใช้เกลียดและยังมีความพยาบาทอาฆาต คุณนายจะต้องขัดใจกับคุณหลวงเพราะท่านเป็นคนยุติธรรมเที่ยงตรงมีความเมตตา เหตุการณ์จะไม่สงบภายในได้

ง่าย ๆ อย่างที่คิด จะทำลายแผนการณ์ของคุณนายล้มเหลวลงหมดก็ได้ หากคุณนายจะใช้พระคุณแทนพระเดช ทำเป็นคนใจดีให้ความเห็นอกเห็นใจคอยดูแลให้ทุกคนได้รับความสะดวก–สบาย แม้แต่เพียงกิริยาภายนอก ก็สามารถแก้ปัญหาภายในบ้านได้อย่างสงบ แผนการก็คงจะคืบหน้าต่อไป”

เมื่อคุณนายได้นิ่งฟังผมแนะนำมีเหตุผลแล้ว ก็คิดได้และตกลงระงับการที่จะให้คนออก ความปั่นป่วนในบ้านก็ระงับลงได้ตั้งแต่นั้นมา ผมก็สบายใจที่คนในบ้านไม่ต้องออกจากบ้านไปรับความลำบาก ต่อมาคุณนายได้เร่งรัดให้ผมรีบจัดการกับคุณหนูให้ได้เร็วที่สุด ผมก็ผัดเวลาเรื่อย ๆ ไปเพราะยังหาโอกาสไม่เหมาะ ได้แต่บอกว่ากำลังติดตามสืบหา ทางบ้านญาติของคุณชมพี่เลี้ยง แต่ผมก็ทราบข่าวว่าคุณนายชักไม่ไว้ใจผม ได้ให้คนอื่นติดตามไปสืบสวนทางบ้านญาติของคุณชม เมื่อผมถามว่าคุณนายไม่ไว้ใจผมผมก็ทำเป็นน้อยใจ ที่คุณนายได้ให้คนอื่นไปสืบหาคุณหนูด้วยผิดสัญญาที่ได้ตกลงไว้กับผม จึงได้บอกว่าผมจะเลิกหมดในการที่จะทำอะไรต่อไป เพราะคุณนายไม่ไว้ใจผม ก็ไม่มีประโยชน์อะไรจะใช้ผมอีก คุณนายกลัวผมจะวางมือ เพราะมีเรื่องสำคัญอีกอย่างคือ ผมได้ตกลงสัญญากับคุณนายว่าผมจะไปฝึกหัดเด็กที่คุณนายหาไว้เป็นตัวแทนคุณหนู

ให้รู้เรื่องภายในบ้านตลอดทั้งญาติพี่น้อง บอกชื่อเสียงคนในบ้านประวัติให้ดูกทุกคน ทั้งสอบกิริยาท่าทางให้ใกล้ตัวจริงของคุณหนูที่สุด คุณนายจนต่อเหตุผลและต้องอาศัยผมมากจึงต้องยอมตกลงไม่ให้คนอื่นมาเกี่ยวข้องเด็ดขาด เพราะถ้าผมรู้ว่าคนอื่นมาเกี่ยวข้อง ผมจะหยุดวางมือทันที และขอร้องกับคุณนายว่าหากผมจะทำอะไรอย่างไร ผมขอให้เป็นความลับสำหรับตัวผมเองรู้คนเดียว จะไม่ยอมอธิบายรายงานใดๆ ทั้งสิ้น เพราะการทำครั้งนี้มันเป็นภัยอันตรายอาจถึงชีวิต ที่สุดคุณนายก็ตกลง ผมก็ค่อยสบายใจขึ้น เพราะคุณหนูพ้นภัยไปได้โดยไม่มีคนอื่นเข้าแทรกแซงค้นหา นอกจากผมคนเดียวที่คุณนายไว้ใจ

ที่สุดโอกาสที่ผมแสดงครั้งที่ ๒ ก็มาถึง ผมทราบว่ามีเด็กชายอายุและรูปร่างขนาดเดียวกันกับคุณหนู ได้ตกน้ำตายลอยไปติดข้างตลิ่ง เมื่อตำรวจได้นำศพไปชันสูตรประกาศหาญาติพี่น้องก็ไม่มีใครไปรับศพ ผมสืบทราบเป็นที่แน่ใจแล้วเป็นโอกาสอันดี ผมก็ไปเอาสร้อยคอกับล็อกเก็ตของคุณหนูกับคุณชมมาแสดงลครต่อไป โดยนำเอาสร้อยคอกับล็อกเก็ตของคุณหนูมาให้คุณนายแล้ว พูดคำสั้นๆ ว่า "คุณหนูตกน้ำตายแล้ว"

คุณนายก็ไม่ซักถามอะไรต่อไปตามสัญญา ต่อมาอีกสองวันหนังสือพิมพ์ลงข่าวเด็กตกน้ำตาย กำลังประกาศหาพ่อแม่ญาติของเด็ก เรื่องก็สมเหตุสมผลทำให้คุณนายให้ความไว้วางใจผมมากขึ้น เรื่องที่ผมแอบฝึกซ้อมเด็กเป็นเรื่องหนักใจของผมมาก เพราะตั้งแต่ผมได้พบเด็กที่เป็นตัวแทนคุณหนูคนนี้ ผมก็ตกใจเหมือนกัน นึกว่าโลกนี้ทำไมมันจึงบังเอิญให้เด็กรูปร่างหน้าตาคล้ายกับคุณหนู และอยู่ในวัยเดียวกันด้วย เมื่อผมเริ่มฝึกหัดให้แกจำชื่อพ่อแม่และคนในบ้านว่าคนนั้นรูปร่างอย่างนั้นชื่อนั้นเด็กจำได้อย่างแม่นยำ จำได้อย่างประหลาด ผมฝึกจริง ๆ หัดจริง ๆ เมื่อคุณนายเห็นกิริยาท่าทางของเด็กตลอดจนสอบถามถึงชื่อพ่อแม่คนในบ้าน ห้องนอนอยู่ที่ไหน เด็กทำถูกคล้ายกับอยู่ในบ้านนี้มาก่อน แม้เวลานั้นจะใช้บ้านสมมุติ แต่แกก็ทำได้อย่างน่าชม การฝึกฝนจนชำนาญแนบเนียน จนที่สุดเมื่อถึงเวลา คุณนายสั่งให้นำเด็กมาแสดงตัวเป็นตัวคุณหนู ผมจึงรีบให้จัดส่งคุณหนูตัวจริงเข้ามาด้วยให้ทันเวลาก่อนเหตุการณ์จะสาย นี่แหละครับเรื่องผมก็มีเพียงนี้"

เพื่อนหลวงชาญฯ ทุกคนที่อยู่ในห้องนั้น ต่างก็นั่งฟังด้วยความสนใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นายบุญมีเล่าให้ฟังแต่ต้นจนถึงที่สุด ที่ได้ผ่านมาอย่างอกใจระทึกตื่นเต้น หลวงชาญฯ นั่งกอดบุตรชายนิ่งฟัง แต่ไม่มีใครรู้ว่าแกมีความรู้สึกอย่างไร

แต่ก็มีเสียงคุณนายบื่นแก้วร้องด่านายบุญมีด้วยคำหยาบช้าหาว่าไม่มีความกตัญญู จนคุณหลวงดุให้นิ่งจึงได้สงบลง

หลวงชาญฯ จึงถามนายบุญมีว่า "เมื่อแม่ชมพาตาแดงไปหลบซ่อนอยู่นั้น ไปอยู่ที่ไหนจึงตามหาไม่พบ และได้เงินทองอะไรมาใช้จ่าย นายบุญมีบอกว่า การหลบซ่อนครั้งนี้คุณชมมีเพื่อนของพี่ชายคนหนึ่งเป็นนายทหาร ผมได้ไปชี้แจงขอความช่วยเหลือก็ได้รับการต้อนรับ และปิดเป็นความลับโดยดีแล้วคุณชมก็พาคุณแดงหลบไปอยู่ในกรมทหารม้า และเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนเสียง และคุณชมก็ใช้อาชีพเดิม คือ เป็นครูสอนหนังสือบุตรชายนายทหาร คุณหนูก็ได้อาศัยเรียนด้วย เป็นที่อยู่มิดชิดไม่มีใครรู้ระแคะระคาย ต่อมาผมก็ได้เงินรางวัลจากคุณนายคราวละร้อยละชั่ง ก็ได้นำเงินจำนวนนี้ไปมอบให้คุณชมใช้จ่ายจึงไม่ขัดสนอยู่ด้วยความสุขสบาย"

เสียงคุณหลวงถามต่อไปว่า "ทำไมคุณชมจึงไม่มาปรากฏตัว เรื่องทั้งหลายก็จะได้ลงเอยเรียบร้อยไม่เสียเวลา"

นายบุญมีบอกว่า "การที่จะให้คุณชมมายืนยันว่าคุณหนูเป็นทายาทอันแท้จริงของท่านนั้น มันง่ายเกินไปย่อมจะไม่ซาบซึ้งดูดดื่มถึงความรักซึ่งบิดาควรมีต่อบุตรที่จากไปนาน ๆ แต่เมื่อท่านได้พิสูจน์ด้วยตนเองเห็นความจริงด้วยตนเองไม่ต้อง

ให้คนอื่นบอกเช่นนี้ ย่อมจะขาวบริสุทธิ์ว่าคุณหนูเป็นบุตรชายของท่าน ย่อมจะไม่มีเหลือปัญหาไม่แน่ใจไว้ให้ท่านต้องขบคิดสงสัยภายหลังคอยกินแหนงภายในใจ”

เมื่อหลวงชาญฯ ได้ฟังเหตุผลของความเป็นอยู่ของนายบุญมีก็มีความดีใจว่า “ขอบใจเธอมาก ที่อุทิศถึงการเสียสละเสี่ยงชีวิต เพื่อป้องกันบุตรชายและทุกคนที่อยู่ในบ้านให้อยู่เป็นปกติ ตลอดถึงทรัพย์สินของฉันด้วย เธอต้องรับความลำบากใจ แต่อาศัยด้วยเธอเป็นคนมีไหวพริบดีและฉลาดเฉลียวพร้อมทั้งความซื่อสัตย์กตัญญู รู้ถึงบุญคุณพระจึงคุ้มครองเรื่องจึงลงเอยได้อย่างเรียบร้อย นับว่าสร้างบุญคุณอันยิ่งใหญ่แก่ตระกูลของเรามาก จะขอจารึกความดีของเธอตลอดไป”

เมื่อคุณหลวงกล่าวจบ เสียงนางนวลก็สะอื้นพูดขึ้นทั้งน้ำตาว่า

“โธ่ น่าสงสารพ่อบุญมีที่ถูกพวกเราแช่งด่าอยู่ทุกวัน ว่าเป็นคนอกตัญญู เนรคุณลืมตัวลืมข้าวแดงแกงร้อนที่กินมาตั้งแต่เล็กจนโต เพิ่งรู้ความจริงคราวนี้เอง พ่อคุณของป้าป้ามีตาแต่มองไม่ถึงน้ำใจอันงามของพ่อบุญมี”

เสียงคุณนายคนใหม่กัดฟันกรอด บ่นด่าด้วยความแค้นจะหลบหนีออกไปก็ไม่ได้ เพราะมีคนคอยคุมอยู่ข้างๆ ประตู

ไม่ให้ใครเข้าใครออก แต่แล้วก็ได้ยินเสียงคุณหลวงพูดขึ้น อย่างเป็นการเป็นงานว่า

"เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในบ้านของผมครั้งนี้ ก็เกิดจากผมเป็นต้นเหตุ ที่ได้สร้างกรรมเอาไว้ในอดีต ผมรู้ตัวดี เพราะได้พิจารณาดูแล้วว่า อันว่าบุคคลใดจะสร้างกรรมอันใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมติดตามสนองตลอดเวลา ไม่มีใครหนีพ้นกรรมนี้ไปได้ เป็นแต่อยู่ที่เวลาเร็วหรือช้าเท่านั้น ตามที่ผมต้องได้รับกรรมอย่างหนักอันนี้ ก็เหตุต่อเนื่องมาจากเมื่อครั้งผมยังชอบกีฬาล่าสัตว์ เป็นเครื่องบำรุงอารมณ์ที่ชอบ ได้ทำบาปด้วยการยิงแม่กวางลูกอ่อนถูกนัยน์ตาถึงแก่ความตายทันที เป็นที่น่าสงสารมาก เมื่อมาคิดดู เวลายิงไม่ได้คิด เมื่อตายแล้วยังทิ้งลูกกวางซึ่งขาดแม่คุ้มครอง ผมก็ได้พยายามนำมาเลี้ยงดูอย่างดี ชดใช้กรรมชั่ว เพื่อจะถ่ายบาปให้เบาบางลง และผมก็ได้ทำบุญสร้างกุศลบารมี เพื่อจะให้กรรมตามไม่ทัน แต่ที่สุดกรรมอันนั้นก็ตามมาทันได้สนองผม ทำให้ภรรยาที่รักต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ผมได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างหนัก ต่อมานัยน์ตาทั้งสองข้างที่มนุษย์พึงรักพึงถนอมก็ได้มีอาการบอดลง เหมือนผมยิงนัยน์ตาแม่กวาง ความทุกข์เมียจากไปยังไม่ทันจะสร่างโศก นัยน์ตา

ก็บอดมัวทั้งสองข้าง มันทำลายจิตใจอย่างแสนสาหัส ยังไม่ทันจาง บุตรชายที่รักก็ได้สูญหายไปจากบ้าน แม้จะติดตามก็ไม่ได้ข่าวเห็นจะไม่ต้องบอกว่าความทุกข์หนักเพียงไร ไม่สามารถจะพูดให้ตรงความจริง แต่ก็คงเข้าใจกันดีแล้ว ทุกคนไม่อยากจะให้ความเศร้าเหล่านั้นมาแจกจ่ายในความรู้สึกอีก ความทุกข์ใดไม่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ย่อมจะมองไม่เห็นความทุกข์ของผู้อื่น นี่แหละมองไปตามกฎของธรรมชาติ ตามสัจธรรมขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าหรือกฎแห่งกรรม แม้เราจะมีอำนาจวาสนาและทรัพย์สินเงินทองมากมายมหาศาล ก็ไม่สามารถที่จะถ่ายบาปหรือล้างบาปให้สุดสิ้นพ้นกรรมอันนี้ไปได้ การที่ผมสามารถอดทนรับกรรมต่อทุกข์หนักตลอดมาผ่านมาถึงจุดสุดนี้ ก็ได้อาศัยอำนาจพระธรรม ได้ปฏิบัติในศีล สมาธิปัญญา ให้เกิดอำนาจจิตที่ได้จากสมาธิปัญญาได้พิจารณาเห็นทางที่จะดับทุกข์ กิเลศ ตัณหาที่เกิดแห่งทุกข์จึงทำให้จิตสงบได้อย่างปรกติธรรมดา ทุกข์ก็ไม่สามารถจะแทรกซึมเข้ามาในความรู้สึก ฉะนั้น เหตุการณ์ที่ได้ทราบวันนี้ เพราะมีผู้ที่เห็นผิดเป็นชอบ ความโลภทำให้มัวเมาหลงใหลงมงายไปพักหนึ่ง ผมขออโหสิกรรมยกให้ ต่อไปก็ขอให้ตั้งอยู่ในกรรมดีมีศีลธรรม

เวลานี้ผมคิดว่า สิ่งที่น่ากลัวและเป็นอันตรายต่อสังคมมากที่สุด

ก็คือ มนุษย์ที่ไม่มีศีลธรรมและไม่เคารพกฎหมายบ้านเมือง ฉะนั้น ขอให้พิจารณาดูตัวเอง แล้วปรับปรุงให้เป็นผู้มีศีลธรรมและเคารพกฎหมายและเหตุผล และผมขอร้องให้ทุกคนลืมเรื่องราวต่างๆในวันนี้เสียให้สิ้น เสมือนไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น อย่าได้นำไปนึกคิดอีกต่อไป ผมขอขอบคุณทุก ๆ ท่านในที่นี้"

เมื่อพูดเสร็จเรียบร้อยแล้ว คนที่อยู่ในห้องนั้นก็รับปากว่าจะลืมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านหลวงชาญ ฯ เสียสิ้น เป็นการไม่ก่อเวรก่อกรรมกันต่อไป เพราะทางคุณหลวงก็ไม่มีอะไรเสียหาย เรื่องราวก็ควรจะสิ้นสุดลงเพียงนี้

แต่ข้าพเจ้าผู้ฟังและผู้เขียน ยังมีข้อสงสัยอยากจะซักถาม แต่เห็นท่านผู้เล่ามีอายุมากและใช้เวลาเล่าเรื่องมานานจึงให้ท่านมีเวลาพักเหนื่อยสักครู่ใหญ่ และดื่มน้ำให้หายร้อนหายเพลียที่ต้องใช้เสียงเป็นเวลานาน ทั้งต้องใช้สมองเรียกร้องความทรงจำสมัยเก่า ๆ เมื่อท่านยังอยู่ในวัยหนุ่มแต่ท่านก็มิได้แสดงกิริยาอิดโรยอ่อนเพลียประการใด นับว่าท่านเป็นผู้สูงอายุ มีความสมบูรณ์แข็งแรงของสังขารและความทรงจำดีเลิศ เมื่อข้าพเจ้าขอร้องให้ท่านพักสักครู่หนึ่งเพราะต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง แต่ท่านกลับหัวเราะแล้วพูดว่า

"สำหรับผม เห็นจะยังไม่จำเป็นต้องพักหรอกคุณ เพราะยังไม่รู้สึกเนื่อยหรืออ่อนเพลีย"

ข้าพเจ้านึกนิยมในตัวท่านผู้สูงอายุนี้มาก อดถามไม่ได้ว่า

"ขอโทษเถอะครับท่านปฏิบัติอย่างไร จึงมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ความทรงจำเป็นดีเลิศ สำหรับผมอายุน้อยกว่าท่านมาก แต่ความทรงจำและสังขารร่างกายรู้สึกเสื่อมลงมาก ท่านได้ทานยาอายุวัฒนะอะไรบ้าง ถ้าหากไม่เป็นการรบกวนผมอยากจะทราบ"

เสียงท่านผู้เฒ่าหัวเราะชอบใจแล้วพูดว่า "อะไรที่คุณว่ารบกวนผม ไม่มีความลับอะไรหรอก คนมีความลับคือคนมีทุกข์ คนไทยโบราณมีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทั่วไป มีอายุวัฒนะอะไร ก็ขอให้บอกกันต่อ ๆ ไป เพื่อเอาบุญจิตเป็นกุศล บ้านเมืองจึงอยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ไม่มีใครเบียดเบียนกันเห็นแก่ตัว ไม่ได้ใช้ยาอายุวัฒนะอะไรกับเขาหรอก ผมใช้ธรรมชาติง่าย ๆ ไม่ต้องไปเที่ยววิ่งหาไกลบ้านไกลเมือง มิใช่จะหวงตำราหรอก แต่พูดออกมาแล้วคนรุ่นใหม่เขาจะหัวเราะเอา แต่ถ้าได้ปฏิบัติแล้วจึงจะเห็นผล"

ข้าพเจ้าสนับสนุนว่า "จริงครับ สิ่งใดง่าย ๆ เรามักจะมองข้ามเลยไปเสีย แต่ก็มีเหตุผลยืนยันก็คือสุขภาพของท่าน ฉะนั้นผมจึงอยากทราบว่าท่านปฏิบัติอย่างไร"

ท่านผู้มีอาวุโส มองหน้าข้าพเจ้าครู่หนึ่ง คล้ายจะสอบพิจารณาดูว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามท่านได้หรือ แล้วก็พูดว่า

"ตามธรรมดาปกติคนมีอายุส่วนมากแล้ว เขาเดินออกกำลังกันแต่เช้าตรู่ทุกวัน แต่ผมเห็นว่าปัจจุบันนี้ ในกรุงเทพฯ ไม่เหมาะที่ผู้มีอายุจะไปเที่ยวเดินเก้งก้างตามข้างถนนหรือข้ามถนน เพราะมีรถยนต์ขนาดต่าง ๆ วิ่งผ่านไปมามากมาย ยิ่งเช้ามืดก็ยิ่งวิ่งกันรวดเร็วยังกับพายุ ฉะนั้นความปลอดภัยบนท้องถนนจึงหาได้ยากสำหรับคนแก่ แต่วิธีของผมไม่ต้องเดิน คือเราตื่นแต่เช้าที่บ้านผมมีต้นไม้ ตามลำต้นมีกิ่งเหยียดตรงออกมาสูงต่ำพอเหมาะ คล้ายกับคนยืนแล้วยื่นแขนตรงผมได้อาศัยจับกิ่งไม้ใหญ่อันนี้โหนตัวขึ้นลงเวลาเข้าไม่มากไม่น้อยพอไม่เหนื่อยพักหนึ่งก็หยุดทำเช่นนี้ทุก ๆ เช้าเป็นประจำแล้ว อาหารเช้าของผมก็มีกล้วยน้ำว้าสุก ๑ ผลก่อนอาหารอื่น แล้วก่อนเวลานอนก็กินกล้วยน้ำว้าอีก ๑ ผลเป็นประจำ มันเป็นของง่าย ๆ ไม่ต้องไปเที่ยวหาตัวยาที่ไหน แต่สำหรับผมก็ได้ผลดี แต่ผู้อื่นปฏิบัติจะได้ดีเหมือนผมหรือไม่ก็ยังไม่แน่ใจ เพราะลางเนื้อชอบลางยา คุณลองทำดูซิไม่เสียหายอะไร"

ข้าพเจ้าบอกว่า "ขอบคุณ" แล้วถามว่า

นอกจากท่านได้ปฏิบัติเพื่อบริหาร ให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ยังมีอะไรปลีกย่อยที่ท่านได้ปฏิบัติเป็นประจำ” ท่านยิ้มแล้วพยักหน้าพูดว่า

“มีเหมือนกัน แต่ออกจะปฏิบัติยากสักหน่อย สำหรับผู้ที่ไม่มีความอดทน ไม่มีความพยายาม”

ข้าพเจ้าถามสิ่งใดที่ท่านว่ายาก ต้องมีความอดทนและพยายาม จะเกี่ยวข้องกับการบริหารสุขภาพนี้ด้วยหรือเปล่า ท่านหัวเราะอย่างอารมณ์ดี

“จะเกี่ยวมันก็เกี่ยว จะว่าไม่เกี่ยวมันก็ไม่เกี่ยว สิ่งนั้นคือ กลางคืนก่อนนอนเราได้มีโอกาสไหว้พระสวดมนต์นั่งสมาธิให้จิตแน่วแน่และสงบ นี่เป็นการพักผ่อนของจิตด้วยเกิดอำนาจทำให้จิตเกิดสมาธิขึ้น ตามหลักธรรมก็คือให้เราปฏิบัติมีศีล สมาธิปัญญา การที่จะนั่งอยู่กับที่ทำสมาธิอย่างเดียวย่อมจะทำให้สังขารอ่อนแอ พระพุทธองค์จึงให้มีการเดินจงกลม หรือให้ธุดงค์ไปตามป่าเขาลำเนาไพร เพื่อจะให้มีสมาธิและบริหารร่างกายไปพร้อมกันเพื่อสุขภาพจะได้แข็งแรง นี่แหละผมจึงว่าจะเกี่ยวข้องกันก็ได้ ไม่เกี่ยวกันก็ได้ ถ้าทำสมาธิได้ก็เป็นสิ่งดีมาก แต่ต้องอาศัยความอดทนพยายามทำไม่ย่อท้อ ทำจนได้สมาธิก็จะได้เห็นผลด้วยเพ่งพิจารณาด้วยปัญญา ถึงกิเลสตัณหา ก็จะ

เห็นทุกข์และที่มาของทุกข์ และก็จะได้เห็นทางที่จะดับทุกข์ให้สูญสิ้น เป็นทางนำไปสู่ความสุขอันสงบ เป็นยอดของความสุขทั้งหลายที่มนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกจะหาได้"

ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณท่าน ที่กรุณาแนะนำทางที่ให้ได้มีโอกาสพิจารณา และกล่าวถึงเรื่องของหลวงชาญชิงชัยยังไม่จบ เพราะยังมีข้อสงสัยจึงถามท่านว่า

"ผมอยากจะย้อนถามถึงหลวงชาญ ฯ หลังจากวันที่ได้ตัวบุตรชายที่แท้จริงของท่านแล้ว เหตุการณ์ในบ้านจะเข้าสู่ความปรกติได้อย่างไร ในเมื่อคุณนายบึนแก้ว ผู้ก่อกวนความสงบด้วยความโลภยังอยู่ในบ้านต่อไป ทั้งคุณนายก็ไม่รู้ว่าจะมองดูหน้าคนในบ้านไม่สนิทเช่นนี้แล้ว คุณนายบึนแก้วคงจะหาความสุขไม่ได้"

ท่านผู้เฒ่าหัวเราะด้วยอารมณ์ดีแล้วพูดว่า "อ้อ เรื่องมันก็ลงเอยกันได้เรียบร้อย คือหลังจากคุณหลวงได้อโหสิกรรมแล้ว ก็เรียกคุณนายบึนแก้วภรรยามาอบรมชี้แจงให้เข้าใจว่า การที่นายบุญมีปฏิบัติไปนั้น ก็เพราะมีความจงรักภักดีอยู่ในความกตัญญูกตเวที จึงสามารถป้องกันเหตุร้ายได้ทุกอย่างทั้งได้ป้องกันมิให้คุณนายบึนแก้วเป็นอาชญากร หรือเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดเป็นผู้บงการในฆาตกร เมื่ออบรมชี้แจงให้เป็นที่

เข้าใจแล้ว ความอาฆาตพยาบาทของคุณนายปิ่นแก้ว ซึ่งมีความเคียดแค้นต่อนายบุญมีก็คลายหายลง นึกถึงความผิดที่ตนได้คิดไว้ ทำให้เกิดปัญญารู้สึกบาปบุญคุณโทษ กรรมดีกรรมชั่วหลงผิดเป็นชอบ ที่ตนได้ประกอบขึ้น ทั้งคุณหลวงก็ได้อโหสิกรรม ซ้ำยังให้เบี้ยเลี้ยงตลอดชีพไป นับว่าเป็นพระคุณอย่างสูงที่จะหาไม่ได้ คุณนายจึงตัดสินใจโกนหัวบวชชี เอาธรรมะของพระศาสดาเป็นที่พึ่ง และออกไปจำศีลภาวนารวมกับหมู่แม่ชีทั้งหลาย ทางจังหวัดภาคใต้ด้วยเกิดความเลื่อมใสศรัทธาขอรับแต่เบี้ยเลี้ยงชีพเพื่อทำบุญทำทานพอเหมาะสมกับสภาพของแม่ชีผู้ทรงศีลจะทำได้จนกว่าจะจากโลกนี้ไป ส่วนในบ้านก็มอบหน้าที่ดูแลให้กับนางสาวชมผู้ที่มีความจงรักภักดี และนายบุญมีเคยบอกคุณนายว่าตายไปแล้ว ความจริงยังมีชีวิตอยู่คุณหลวงได้ขอร้องให้เข้ามาช่วยดูแลปกครองในบ้านเพราะเห็นเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ส่วนนายบุญมีก็ได้รับความยกย่องให้ความรักใคร่สนิทสนมเหมือนญาติผู้หนึ่ง เหตุการณ์ต่าง ๆ ในบั้นปลายก็ไม่มีอะไรยุ่งยากต่อไป หลังจากเล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนอวสานแล้ว ท่านได้พูดต่อท้ายว่า

"เรื่องที่ผมเล่าให้ฟังนี้ มันก็เป็นเรื่องพิศดารเรื่องหนึ่งในจำนวนเรื่องที่เกิดขึ้นอีกมากมาย ที่เรื่องได้สูญสิ้นไปแล้ว และเรื่องนี้หากผมไม่ได้เล่าให้คุณฟัง ในไม่ช้าเรื่องนี้ก็จะจาง

สูญหายไป พร้อมกับชีวิตผู้ได้ประสพการณ์ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในครั้งนั้น ต่างก็ล้มหายตายจากไปแล้วเป็นส่วนมาก รุ่นผมเกือบไม่มีเหลืออยู่แล้ว ฉะนั้น เมื่อผมได้มาระบายเหตุการณ์ครั้งนั้นให้คุณทราบ ก็ทำให้ผมหายใจคล่องขึ้น รู้ว่าเรื่องนี้คงจะไม่ตายไปพร้อมกับตัวผม และอาจอยู่ทำประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป" แล้วท่านก็ย้ำว่า **สมัยปัจจุบันนี้คนที่น่ากลัวที่สุดก็คือ คนที่ไม่มีศีลธรรม และไม่เคารพกฎหมายของบ้านเมือง**

เรื่อง "ดงบาป" ของท่านผู้เฒ่าก็จบลงเพียงเท่านี้

สวัสดี

พิมพ์ที่ ร.พ. บริษัท คณะช่าง จำกัด ตรอกโรงเลี้ยงเด็ก พระนคร
นางสุภาพ บุษบงก์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๐